

Sektorový operačný program Priemysel a Služby

Bratislava, Apríl 2009

Sektorový operačný program Priemysel a služby

Obsah

Ú V O D	1
1. EKONOMICKÁ ANALÝZA SEKTOROV PRIEMYSLU, CESTOVNÉHO RUCHU A OBCHODU	2
1.1. MAKROEKONOMICKÉ CHARAKTERISTIKY VÝVOJA SLOVENSKEJ EKONOMIKY.....	2
1.2. VÝVOJ SEKTOROV PRIEMYSLU, SLUŽIEB A CESTOVNÉHO RUCHU V ROKOCH 1996 AŽ 2001.....	3
1.2.1. Vývoj sektorov priemyslu a služieb v rokoch 1996 až 2001.....	3
1.2.2. Priame zahraničné investície.....	7
1.2.3. Predikcia vývoja priemyslu a služieb do roku 2006.....	10
1.3. EKONOMICKÁ ANALÝZA SEKTOROV PRIEMYSLU, SLUŽIEB A CESTOVNÉHO RUCHU.....	12
1.4. POSKYTOVANIE VEREJNEJ PODPORY ROZVOJU PRIEMYSLU, SLUŽIEB A CESTOVNÉHO RUCHU.....	25
1.5. SWOT ANALÝZA PRIEMYSLU A VYBRANÝCH SLUŽIEB SR.....	27
2. PRIORITY ROZVOJA PRE PROGRAMOVACIE OBDOBIE 2004-2006	29
2.1. ZÁKLADNÉ VÝCHODISKÁ.....	29
2.2. GLOBÁLNY CIEĽ.....	30
2.3. ŠPECIFICKÉ STRATEGICKÉ CIEĽE.....	33
2.5. INDIKÁTORY.....	35
2.6. DEFINOVANIE PRIORÍT.....	40
2.6.1. Priorita - „Rast konkurencieschopnosti priemyslu a služieb s využitím rozvoja domáceho rastového potenciálu“.....	44
2.6.2. Priorita - „Rozvoj cestovného ruchu“.....	45
2.7. ZDÔVODNENIE STRATÉGIE A PRIORÍT.....	47
2.8.2. Popis opatrení na realizovanie priorít.....	50
2.9. KOHERENCIA (SÚVISLOSTI, SPOJITOSTI).....	63
2.10. KONTROLA SÚLADU OPATRENÍ NA REALIZÁCIU PRIORÍT S ČLÁNKOM 87 ZMLUVY O ZALOŽENÍ ES.....	67
2.11. NÁVRH PROGRAMOV ŠTÁTNEJ POMOCI NA REALIZÁCIU STRATÉGIE SOP PS PODĽA OPATRENÍ A IMPLEMENTAČNÝCH AGENTÚR.....	67
2.11.1. Implementácia.....	68
3. INDIKATÍVNY FINANČNÝ PLÁN	69
3.1. ROZDELENIE (ALOKÁCIA) FINANCIÍ NA PRIORITY V ROKOCH 2004-2006.....	69
4. RIADENIE SEKTOROVÉHO OPERAČNÉHO PROGRAMU - PRIEMYSEL A SLUŽBY	73
4.1. RIADIACE ŠTRUKTÚRY OPERAČNÉHO PROGRAMU.....	73
4.1.1. Riadiaci orgán.....	73
4.1.2. Sprostredkovateľské orgány pod Riadiacim orgánom.....	74
4.1.3. Monitorovací výbor.....	75
4.2. SYSTÉM FINANČNÉHO RIADENIA, KONTROLY A AUDITU PROGRAMU.....	76
4.2.1. Subjekty zapojené do systému finančného riadenia a ich zodpovednosti.....	77
4.2.2. Finančné toky.....	83
4.2.3. Používanie EURO.....	84
4.2.4. Kontrola.....	84
4.3. MONITOROVANIE IMPLEMENTÁCIE OPERAČNÉHO PROGRAMU.....	86
4.3.1. Výročné a záverečné správy o implementovaní.....	87
4.4. HODNOTENIE.....	87
4.5. PUBLICITA A INFORMOVANIE.....	88
4.6. TECHNICKÁ POMOC.....	89
4.7. PROGRAMOVÝ DOPLNOK.....	89
4.8. ZABEZPEČOVANIE KOMPATIBILITY S PRÁVOM EURÓPSKEJ ÚNIE.....	90
5. EX-ANTE HODNOTENIE SEKTOROVÉHO OPERAČNÉHO PLÁNU PRIEMYSEL A SLUŽBY	94
Príloha č. 1...98	
Riadiaci orgán pre SOP PS – MH SR.....	98
MINISTERSTVO FINANCIÍ SR	98
NÁRODNÉ ZDROJE.....	98
Príloha č. 2.....	99
Finančné toky ERDF.....	99
Finančné toky národného spolufinancovania zo štátneho rozpočtu.....	99
Príloha č. 3...100	

Schéma obehu informačných a finančných tokov SOP Priemysel a služby.....	100
Príloha č. 4...101	
Použité pojmy a skratky k Sektorovému operačnému programu Priemysel a služby.....	101
Príloha č. 5 – Relevantné dokumenty.....	105
Príloha č. 6...107	
Právny rámec Operačného programu – Priemysel a služby	107

Ú V O D

Sektorový operačný program Priemysel a služby (ďalej SOP PS) pre obdobie 2004 –2006 je spracovaný Ministerstvom hospodárstva Slovenskej republiky (MH SR) v súlade s uznesením vlády SR č. 606/2002 k materiálu „*Obsahové a organizačné zabezpečenie vypracovania Národného rozvojového plánu Slovenskej republiky (ďalej NRP SR)*“

Predstavuje samostatný programovací dokument za oblasť priemyslu a vybraných služieb (cestovného ruchu a obchodu) určený na naplnenie Cieľa 1, podľa Rámca podpory spoločenstva (CSF), vrátane štruktúry riadiacich orgánov.

Vzťahuje sa na regióny, ktoré zodpovedajú úrovni NUTS II, t.j. ktorých HDP na obyvateľa meraný paritou kúpnej sily za posledné roky je menší ako 75 % priemeru spoločenstva. Z geografického hľadiska pokrýva celé územie Slovenskej republiky, okrem Bratislavského kraja. Sektorový operačný program Priemysel a služby je podporovaný z Európskeho fondu regionálneho rozvoja (ERDF).

Pri spracovaní dokumentu sa rešpektovali základné stratégie koncepčných materiálov spracovaných na MH SR („Rozpracovanie priemyselnej politiky EÚ na podmienky SR“, „Národný program rozvoja cestovného ruchu v SR“, „Návrh energetickej politiky SR“, „Návrh programu znižovania energetickej náročnosti a využitia alternatívnych zdrojov energie, vrátane podpory výskumu v tejto oblasti“, „Analýza stavu podnikateľského prostredia SR“, „Stratégia podpory vstupu zahraničných investícií“, „Analýza vývoja malého a stredného podnikania a návrh na zmeny v systéme podpory malého a stredného podnikania“, „Zhodnotenie účinnosti systému na ochranu spotrebiteľa v SR z pohľadu kapitoly č. 23 a zásady spotrebiteľskej politiky do roku 2003“, „Konceptné zameranie technickej politiky priemyselných odvetví“ a ďalšie) ale tiež na úrovni vlády SR („Strednodobá koncepcia hospodárskeho a sociálneho rozvoja SR“, „Národný plán regionálneho rozvoja SR“, „Predvstupový ekonomický program SR“, „Strednodobé priority hospodárskej politiky SR“ a ďalšie).

SOP PS bol vypracovaný v súlade s požiadavkami programovacieho obdobia 2000-2006 dotýkajúcich sa spracovania štrukturálnych fondov a ich koordinácie s kohéznym fondom v súlade s článkom 10(3) Nariadenia (EC) N 1260/99 (THE STRUCTURAL FUNDS AND THEIR COORDINATION WITH THE COHESION FUND, Guidelines for programmes in the period 2000-06, Communication of the Commission) a metodikou (THE NEW PROGRAMMING PERIOD 2000-2006 METHODOLOGICAL WORKING PAPERS, WORKING PAPER 1, Vadamecum for Structural Funds Plans and Programming Documents.

Strategický kontext operačného programu

Celková stratégia a hlavné ciele, ako sú definované v Národnom rozvojovom pláne, boli odsúhlasené Európskou komisiou a budú podporené prostredníctvom CSF pre Slovensko v období rokov 2004 až 2006. CSF popisuje strategickú víziu, ktorá podporuje vznik rastových pilierov v rámci jednotlivých regiónov Slovenska a celkový vyrovnaný regionálny rozvoj. Stratégia bude transformovaná do štyroch operačných programov, ktoré budú vystupovať ako iniciačné prostriedky implementácie CSF.

Operačný program Základná infraštruktúra sa zameriava na dopravu a investície do infraštruktúry životného prostredia v ekonomicky dôležitých strediskách a bude propagovať procesy obnovy a modernizácie na lokálnej úrovni. SOP PS podporí investície do výroby a zvýši

konkurencieschopnosť. Výdavky na ľudské zdroje, prostredníctvom SOP Ľudské zdroje, zvýšia kvalitu ľudských zdrojov a pripraví jednotlivcov na to, aby v budúcnosti zastávali svoju úlohu na trhoch. Investície do vidieckych štruktúr a poľnohospodárstva budú podporené prostredníctvom SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka.

1. EKONOMICKÁ ANALÝZA SEKTOROV PRIEMYSLU, CESTOVNÉHO RUCHU A OBCHODU

Hodnotenie socio-ekonomického vývoja a súčasného stavu sektorov v rámci Sektorového operačného programu priemysel a služby (ďalej SOP PS) nadväzuje na makroekonomické a sektorové analýzy socio-ekonomického vývoja SR, ktoré sú obsiahnuté v Národnom rozvojovom pláne Slovenskej republiky (ďalej NRP SR) na roky 2004-2006. Z nich okrem iného vyplývajú nasledovné závery:

1.1. Makroekonomické charakteristiky vývoja slovenskej ekonomiky

Tempo hospodárskeho rastu Slovenska merané hrubým domácim produktom (HDP) prevyšuje tempo rastu krajín EÚ. Ekonomika Slovenska rástla od r. 1993 v priemere o približne 2 % bodu rýchlejšie ako priemerná úroveň EÚ, čo je predstih rastu nedostatočný vo vzťahu k vysokej nezamestnanosti a k rýchlejšiemu približovaniu k ekonomickej úrovni v EÚ. Hospodársky rast Slovenska sa uskutočňuje v podmienkach dôchodkovo-ponukových nevyvážeností, prejavujúca sa napríklad deficitom bežného účtu platobnej bilancie a nárastom zahraničného zadlžovania. Podľa HDP na obyvateľa v parite kúpnej sily dosahuje Slovensko dlhodobejšie menej ako 50 % priemeru EÚ. Obdobné zaostávanie je charakteristické aj pre produktivitu práce meranú ako HDP na pracovníka. Konkurenčná schopnosť domácej produkčnej sféry voči zahraničnej ponuke je nižšia. Je dokumentovaná pomalším rastom vývozu tovarov a služieb ako rastú dovozy a zároveň nízkou cenovou úrovňou vyvážených tovarov a služieb oproti krajinám EÚ. Zaostávanie celkovej (nielen vývozných) konkurenčnej schopnosti ekonomiky Slovenska vyplýva aj zo správy Svetového ekonomického fóra pri hodnotení rastovej konkurencieschopnosti* 80 krajín, ktoré sa zapojili do prieskumu, v ktorom zaujalo Slovensko 49. miesto (Česko 40., Maďarsko 29. a Poľsko 51.) a v mikroekonomickej konkurenčnej schopnosti 42. miesto (Česko 34., Maďarsko 28. a Poľsko 46.).

Napriek pretrvávaniu nízkej konkurenčnej schopnosti ekonomiky Slovenska predsa len dochádza k niektorým pozitívnym zmenám v stave ekonomiky. Zvýšil sa podiel súkromných subjektov, ktoré majú v súčasnej dobe prevažujúci podiel na celkovej priemyselnej produkcii, podiel firiem so zahraničnou účasťou a výrazne sa zlepšila teritoriálna štruktúra vývozu smerujúca prevažne do krajín OECD a bolo vytvorené podnikateľské prostredie s trhovým hospodárstvom s príslušnými inštitúciami.

Medzi dlhodobo pretrvávajúce nepriaznivé tendencie, limitujúce nutnú ekonomickú výkonnosť a konkurencieschopnosť, patria v podmienkach Slovenska najmä:

- orientácia štruktúry produkcie a vývozu na komodity s nízkou pridanou hodnotou, osobitne v priemysle kde pretrváva vysoká náročnosť ekonomiky na surovinové a energetické zdroje, nie však na ľudský kapitál;
- vysoká miera závislosti produkcie a vývozu Slovenska na niekoľkých veľkých firmách;

* definuje sa ako súbor inštitúcií politik a regulácií, ktoré podporujú vysokú úroveň produktivity a podnecujú jej dlhodobo udržateľný rast. Meria sa **indexom rastovej konkurenčnej schopnosti** (technológia, verejné inštitúcie a makroekonomické ukazovatele) a **indexom mikroekonomickej konkurenčnej schopnosti** (podnikateľské praktiky a stratégia, podnikateľské prostredie krajiny)

- prílišná závislosť (a náročnosť) produkcie a vývozu na dovoze, hlavne na dovoze surovín a polotovarov (teda na medzispotrebu);
- vysoká miera závislosti vývozu na cenových faktoroch a na zmenách v dopyte v zahraničí (obchodných partnerov Slovenska, vrátane v EÚ);
- vysoká miera nezamestnanosti a výrazne regionálne rozdiely v jej úrovni, ako i v celkovom ekonomickom rozvoji.

1.2. Vývoj sektorov priemyslu, služieb a cestovného ruchu v rokoch 1996 až 2001

1.2.1. Vývoj sektorov priemyslu a služieb v rokoch 1996 až 2001

Slovenská ekonomika prešla počas transformácie hospodárstva významnými zmenami. Jednou z nich je i pokles priemyslu v ekonomike. V roku 1993 dosiahol podiel priemyslu na tvorbe HDP v b. c. 29,4 % a na zamestnanosti v hospodárstve 32,7 %. Podiel priemyslu na tvorbe HDP v roku 2001 dosiahol 26,0 %, v objeme 184,1 mld. Sk v stálych cenách. (priemyselná výroba 21,8 %, výroba a rozvod elektriny, plynu a vody 2,5 % a ťažba nerastných surovín 0,7 %).

Tvorba HDP v priemysle a službách v mld. Sk, stále ceny priemer roka 1995=100

	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Priemysel	183,2	173,2	178,8	187,9	177,7	184,1
Služby	299,7	339,1	354,7	359,1	386,5	404,3
Spolu	482,9	512,3	533,5	547	564,2	588,4
Podiel na SR v %	80,2	80,5	80,7	81,6	82,4	83,2

Poznámka: ESNÚ – ukazovatele sú po revidovaní ukazovateľov v júni 2002. Roky 1996 – 2001 skutočnosť. Skutočnosť – zdroj ŠÚ SR.

Podiel služieb na tvorbe HDP v roku 2001 dosiahol 57,2 %, v objeme 404,3 mld. Sk. v stálych cenách. Služby a priemysel sa v roku 2001 podieľali na tvorbe HDP až 83,2%, čo je rast oproti roku 1996 o 3,2 % percentuálneho bodu.

Smerom k štruktúram obvyklých vo vyspelých krajinách transformujúcich sa v období 1996 – 2001 profiluje i vnútorná skladba slovenského priemyslu. Zmena podielov priemyslu na tvorbe HDP priemyslu (ako celku) v porovnaní rokov 1996 až 2001 dokumentuje nasledovná tabuľka. Podiel spracovateľského priemyslu na tvorbe HDP postupne rastie na úkor poklesu podielu priemyslu ako celku.

Štruktúra priemyslu z hľadiska tvorby HDP v % stále ceny

	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Spracovateľský priemysel	79,8	82,3	83,9	82,2	85,2	90,7
Ťažba, energetický a vodárenský priemysel	20,2	17,7	16,1	17,8	14,8	9,3
Priemysel spolu	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Spracovateľský priemysel/SR	24,3	22,4	22,7	23,1	22,1	23,6

Poznámka: ESNÚ – ukazovatele sú po revidovaní ukazovateľov v júni 2002. Roky 1996 – 2001 skutočnosť. Skutočnosť – zdroj ŠÚ SR.

V priemysle pretrvávajú trend eliminácie prezamestnanosti a zvyšovania produktivity práce. Úbytky pracovných príležitostí nedokážu kompenzovať možnosti v nových a rozširujúcich sa sofistikovanejších výrobách. Ide vo väčšine prípadov o produkcie s menším rozsahom vedľajších činností, obmedzenými zásobami či novou logistikou, čo znižuje závislosť na pracovnej sile.

Priemerný evidenčný počet zamestnancov v priemysle a službách

	1997	1998	1999	2000	2001
Priemysel v tis. osôb	608,9	583,9	566,7	548,9	554,4
Priemysel podiel na SR v %	29,8	28,7	28,5	27,8	27,6
Služby v tis. osôb	1110,1	1131,2	1142,1	1160,6	1188,9
Služby podiel na SR v %	54,4	55,7	57,4	58,7	59,3

Poznámka: Vráťane živnostníkov a nimi zamestnávaných osôb. Roky 1997 – 2001 skutočnosť. Zdroj skutočnosť – ŠÚ SR.

V SR v rokoch 1997 až 2001 bol zaznamenaný pokles priemerného evidenčného počtu zamestnancov v priemysle o 8,9 %. Naopak v službách v rokoch 1997 až 2001 došlo k nárastu o 7,1 %. Podiel priemyslu na celkovej zamestnanosti SR za uvedené obdobie poklesol o 7,1 percentuálneho bodu, naopak podiel služieb za roky 1997 až 2001 na celkovej zamestnanosti SR vzrástol o 9 percentuálnych bodov.

Pretrvávajúci pokles zamestnanosti v priemysle SR úzko súvisí s nižšou konkurenčnou schopnosťou tuzemských výrobných kapacít. Napriek tomu, že produktivita práce v priemysle v rokoch 1997 – 2001 vzrástla medziročne v priemere o 16,7 % dosiahla v roku 1998 iba 45 % úrovne EÚ (vyjadrená produkciou na zamestnanca v EUR P.P.S.)¹. Súhrnná produktivita slovenskej priemyselnej produkcie dosahuje 46 % priemeru Európskej únie.

Produktivita práce v priemysle a službách v tis. Sk na pracovníka (na báze stálych cien)

	1997	1998	1999	2000	2001
Priemysel spolu	284,4	306,2	331,6	323,7	332,1
Služby spolu	305,5	313,6	314,4	333,0	340,1
SR spolu	311,7	325,4	337,0	346,3	352,6

Poznámka: HDP na pracovníka. Pri výpočte sa použili hodnoty HDP v stálych cenách (priemer roka 1995=100) sú po revidovaní ukazovateľov v júni 2002 a priemerný evidenčný počet zamestnancov. Roky 1997 – 2001 skutočnosť. Skutočnosť zdroj - ŠÚ SR

Všeobecným problémom slovenskej priemyselnej výroby je i nižšia miera pridanej hodnoty ako v priemysle EÚ. V roku 1998 dosiahla miera pridanej hodnoty slovenskej priemyselnej výroby úroveň 25,4 %, ale v EÚ 27,7 %. Slovenské odvetvia textilný a odevný priemysel, spracovanie kože a výroba kožiarskych výrobkov a výroba koksu, spracovanie ropy dosahujú podstatne vyššiu mieru pridanej hodnoty ako rovnaké odvetvia v EÚ. Na druhej strane sú hodnoty ukazovateľa v SR výrazne nižšie najmä vo výrobe kovov a kovových výrobkov a vo výrobe dopravných prostriedkov. Úroveň miery pridanej hodnoty vo výrobe dopravných prostriedkov ovplyvňuje najmä vysoký objem dovážaných komponentov.

Regionálne usporiadanie slovenského priemyslu je značne nevyvážené. Podiely jednotlivých regiónov Slovenska na tržbách celkom, pridanej hodnote a zamestnanosti v priemysle SR dokumentuje nasledujúca tabuľka (údaje za rok 2000, priemysel SR = 100):

Región	Tržby	Pridaná hodnota	Zamestnanci
Bratislavský	31,9	24,0	12,3
Západné Slovensko	27,0	38,2	38,0
Stredné Slovensko	19,4	20,3	25,4
Východné Slovensko	21,7	17,5	24,3
Priemysel SR	100	100	100

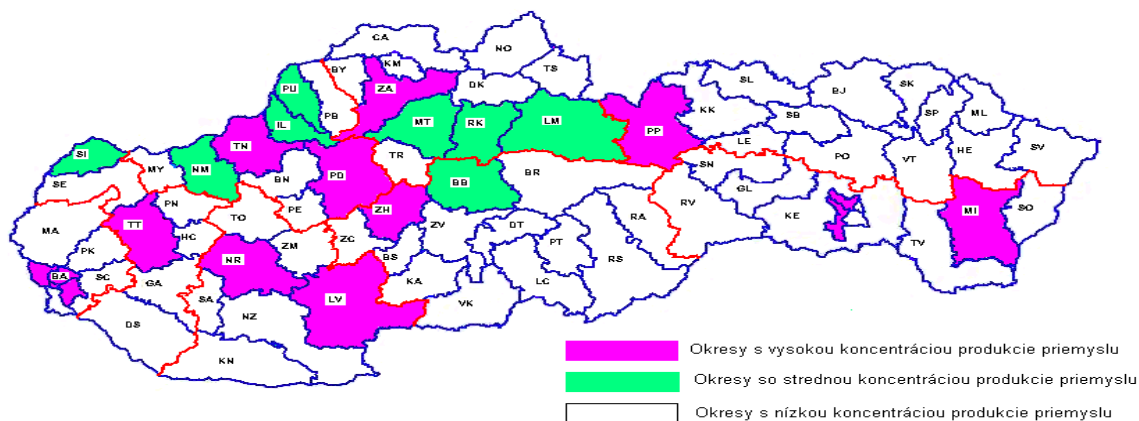
Poznámka: Zdroj Štatistická ročenka regiónov SR 1996-2000, ŠÚ SR

¹ Priemysel v tomto prípade reprezentujú oddiel D (sektor priemyslu) a E (sektor energetiky) OKEČ/NACE nakoľko štatistické zdroje za EÚ informácie za oddiel C (ťažobný priemysel) neobsahujú

Z tabuľky vidieť, že z hľadiska produkcie tržieb priemyslu SR je najvýznamnejší Bratislavský región, z hľadiska tvorby pridanej hodnoty a počtu zamestnaných región Západné Slovensko.

Existujúce priemyselné kapacity sú sústredené do malého množstva priemyselne exponovaných oblastí. Vznikli tak priemyselné mikroregióny, ktoré sú svojim významom určujúce ako pre výrobnú základňu priemyslu v SR, tak i pre sociálnu a ekonomickú situáciu v danom regióne.

Nasledujúci obrázok znázorňuje okresy s vysokou, strednou a nízkou koncentráciou priemyslu z pohľadu produkcie.

Mikroregiónami s vysokou koncentráciou produkcie priemyslu sú najmä Bratislava, Trnava, Nitra, Trenčín, Prievidza, Žiar nad Hronom, Levice, Žilina, Poprad, Košice a Michalovce.

Najmenej rozvinuté priemyselné oblasti sú na juhozápade Slovenska (Záhorie, Podunajská nížina), v južných a severných okresoch regiónu Stredné Slovensko a s výnimkou troch okresov celý región Východné Slovensko.

Vo výkonnosti priemyslu sú v rámci jednotlivých regiónov výrazné rozdiely. Úroveň produktivity práce (z tržieb a z pridanej hodnoty) a miery pridanej hodnoty v jednotlivých regiónoch vo vzťahu k priemeru za priemysel SR dokumentuje nasledujúca tabuľka (údaje za rok 2000, priemysel SR = 100):

Región	Produktivita z tržieb	Produktivita z prid. hodnoty	Miera prid. hodnoty
Bratislavský	260	195	75
Západné Slovensko	71	101	141
Stredné Slovensko	76	80	105
Východné Slovensko	89	72	81
Priemysel SR	100	100	100

Poznámka: Zdroj Štatistická ročenka regiónov SR 1996-2000, ŠÚ SR, vlastné prepočty

Výkonové parametre Bratislavského regiónu zásadne ovplyvňuje dominantné postavenie výroby dopravných prostriedkov a spracovanie ropy v jeho štruktúre. Pre ne je charakteristický vysoký obrat pri relatívne nižšom počte zamestnaných a zároveň nižšia miera pridanej hodnoty. Podobne výsledky v regióne Východné Slovensko predurčuje pozícia výroby kovov v regióne (vysoký obrat, nižšia miera pridanej hodnoty).

Podiel priemyslu a služieb na tvorbe pridanej hodnoty podľa regiónov v %

	1996			2000		
	Priem.	Služby	Spolu	Priem.	Služby	Spolu
Región Bratislava	29,3	64,7	94,0	24,3	70,0	94,3
Región Slovensko	37,7	50,2	87,9	30,9	58,0	88,9
SR spolu	35,8	53,5	89,3	29,3	60,8	90,2

Poznámka : Výpočet na podklade ukazovateľov vyjadrených v s bežných. Roky 1996, 2000 skutočnosť. Zdroj skutočnosť – ŠÚ SR.

Špecifikom Slovenska je podstatne vyššia vybavenosť hospodárstva výrobnými faktormi než aký je výkon ekonomiky. Hrubá tvorba fixného kapitálu v reálnych medzinárodných cenách predstavuje v SR 59 % úrovne EÚ – 15 (v ČR až 78%, v Maďarsku 35%, v Poľsku 27 %). V súhrne však ide o fondy vyžadujúce obnovu. Domáca ponuka fixného kapitálu pritom nespĺňa požiadavky špičkovej technologickej úrovne, potreby ekonomiky saturujú produkty zahraničnej proveniencie. Taktiež sú výrazné rozdiely v smerovaní fixného kapitálu (investície) do jednotlivých regiónov SR, čo je dokumentované v nasledujúcej tabuľke – tvorba fixného kapitálu na obyvateľa podľa regiónov. Napr. v roku 2001 objem fixného kapitálu na obyvateľa v regióne Bratislava je 6,7 krát vyšší v porovnaní s dosahovaným priemerom v ostatných regiónoch Slovenska.

Fixný kapitál na obyvateľa podľa regiónov v tis. Sk

	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Región Bratislava	1333,2	1431,8	1586,8	1734,9	1921,4	2132,1
Región Slovensko	212,7	229,0	234,0	246,0	284,8	324,4
SR spolu	341,6	367,1	388,9	416,1	471,7	525,7

Poznámka : Investičný majetok (obstarávacie náklady, priemerná cena) pripadajúci na obyvateľa (k 31.12.). Roky 1996 – 2001 skutočnosť. Zdroj skutočnosť – ŠÚ SR.

Uvedený vývoj pri vplyve reálnych ekonomických mechanizmov spôsobuje trvalú deficitnosť bežného účtu platobnej bilancie Slovenska. Štrukturálne zmeny v ekonomike neprebiehajú s dostatočnou razanciou a problém nižšej konkurenčnej schopnosti domácej produkčnej sféry voči zahraničnej ponuke stále pretrváva. Táto skutočnosť nesporne súvisí i s priamymi zahraničnými investíciami, ktoré sú vo všeobecnosti jedným z najefektívnejších nástrojov zvyšovania konkurenčnej schopnosti ekonomiky, a zaoberá sa ňou nasledujúca časť tohto dokumentu. Do roku 1999 Slovensko v objeme PZI za susednými krajinami výrazne zaostávalo. V ďalšom období sa objem PZI do ekonomiky zdynamizoval. Napriek tomu však v roku 2001 v prepočte na jedného obyvateľa dosahuje objem PZI na obyvateľa iba 31 % úrovne ČR, 36 % úrovne Maďarska a 57 % úrovne Slovinska, na druhej strane je o 16 % vyšší ako v Poľsku. Stále však pretrvávajú rezervy v smerovaní PZI do sofistikovaných výrob a do regiónov s vysokou nezamestnanosťou.

Ekonomická výkonnosť SR (HDP/obyvateľa v EUR) bola v roku 2000 na úrovni 72,6 % svetového priemeru, exportná výkonnosť je však až o 215% vyššia ako svetový priemer, porovnateľné údaje o dovoznej náročnosti sú však ešte vyššie. Historické maximum dosiahol obchodný deficit SR v roku 2001. V období rokov 1996 – 1999 stupeň krytia dovozu vývozom vzrástol, v roku 2001 poklesol medziročne o 7,3 percentuálneho bodu.

Vývoj exportnej výkonnosti slovenskej ekonomiky v rokoch 1996 – 2001 postupne narastal. Táto skutočnosť je dokumentovaná v nasledovnej tabuľke, kde vývoz na obyvateľa vzrástol v roku 2001 oproti roku 1996 o 226% a dosiahol hodnotu 113 700 Sk na obyvateľa, oproti 50 300 Sk dosiahnutom v roku 1996.

Exportná výkonnosť

	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Vývoz na obyvateľa v tis. Sk	50,3	60,1	70,0	78,5	101,5	113,7
Vývoz na obyvateľa v EUR	1310	1582	1769	1779	2383	2624

Poznámka : Ukazovatele na báze bežných cien. Pri výpočtoch bol použitý oficiálny kurz Sk voči EUR a počet obyvateľov k 31.12. Roky 1996 – 2001 skutočnosť. Zdroj skutočnosť – ŠÚ SR.

1.2.2 Priame zahraničné investície

Úspešná transformácia finančného sektora, ktorému dominovali štátom vlastnené inštitúcie k aktívnej účasti veľkých zahraničných bankových domov bol významným faktorom prispievajúcim k úspechu reformného programu. Niekoľko zmien viedlo k zlepšeniu situácie pre investovanie v Slovenskej republike. Podľa internej správy vypracovanej v spolupráci s Poradenskou agentúrou pre zahraničné investície vláda v septembri 2000 vydala nariadenie o “zlepšení legislatívneho a regulačného rámca pri podpore obchodu a investícií”, čo zefektívnilo proces zakladania spoločností a ich registrácie. Podľa Zákona č. 238/2000 o konkurznom konaní a vyrovnaní posilnilo práva veriteľov. Ministerstvo financií ďalej vytvorilo komisiu na zjednodušenie daňového systému a daňovej správy. Legislatívne zmeny vstúpia do platnosti na začiatku roku 2004 budú znamenať zníženie daňového zaťaženia a budú nadväzovať na zmeny z roku 2000, kedy bola daň z príjmov znížená zo 40 % na 29 %. Od januára 2004 bude zavedená 19 % rovná daň.

Deklarovanou prioritou slovenskej vlády je prilákanie priamych zahraničných investícií založené na princípoch slobody podnikania a nediskriminácie. Od roku 1998 slovenská vláda vedie proaktívny prístup k PZI.

Na prilákanie zahraničných investícií na, bola v roku 2001 vypracovaná schéma o priaznivejších daňových podmienkach. Zákon o podpore prílevu investícií (Zákon č. 565/2001 Z.z. zo 4. decembra 2001) umožňuje vláde udeliť investorom viacero stimulov. Tento zákon nezvýhodňuje zahraničných alebo domácich investorov. Okrem toho vláda v roku 2001 schválila zákon na podporu výstavby priemyselných parkov. Rozvoj infraštruktúry ostáva ako jedna z hlavných výziev pre ambície SR prilákať PZI. Na koordináciu PZI a politiky infraštruktúry bude SARIO, založené s cieľom propagovať PZI a poskytovať služby investorom a slovenským exportérom, poskytovať finančné prostriedky.

Bola vypracovaná Národná stratégia pre PZI, zameraná na prilákania PZI podľa 4 kritérií: náklady, high-tech/vysoká pridaná hodnota, ciele politiky regionálneho rozvoja a priemyselné sektory. Stratégia predstavuje základnú zmenu cieľov strategických investícií, indentifikuje hlavné spôsoby na ich dosiahnutie, navrhuje riešenia a odporúčania, avšak ich realizácia je ovplyvnená dostupnosťou finančných zdrojov.

Tabuľka uvádza, že prílev PZI v posledných rokoch stabilne narastá a zrýchlil sa v roku 2000 (tabuľka 1). Kumulované PZI boli k 30. septembru 2002 5,78 mld. EURO (Tabuľka 1).² Podstatnú časť investícií je možné pripísať procesu privatizácie. Prelomová úroveň PZI (Tabuľka 3) v jednotlivých sektoroch odráža privatizačný proces telekomunikácií (2000), bankového sektora (2001) a plynárenského priemyslu (2002). Hlavní investori prišli z Nemecka, Rakúska a Holandska, pričom sa tieto krajiny podieľali 60,1% na PZI v roku 2002 (Tabuľka 2).

². Tabuľka 1 neodráža zmeny v hodnotách, ktoré mali v r. 2002 výrazný dopad na údaje. Čistá zmena prílevu PZI sa pohybuje v Euro 3.46 mil. v r. 2002, odrážajúc proces čiastočnej privatizácie SPP (vid' nižšie).

Tabuľka 1. Kumulovaná hodnota PZI

	(v mil. Euro)						
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Podnikový sektor	1 246,9	1 336,9	1 778,2	1 965,2	3 417,1	3 649,8	4 449,4
Bankový sektor	199,9	333,7	350,3	307,0	319,8	1 078,0	1 335,6
Celkovo	1 446,8	1 670,6	2 128,5	2 272,2	3 736,9	4 727,7	5 785,0

Poznámka: údaje za roky 2000-2002 sú predbežné.

Základné údaje. Celkové údaje môžu odrážať chyby v zaokrúhlení.

Zdroj: NBS

Tabuľka 2. Stav PZI podľa krajiny pôvodu v %

	1996 ¹	1997	1998	1999	2000	2001	2002 ²
Rakúsko	23,3	20,7	19,3	17,6	14,4	17,6	18,7
Belgicko	-	1,4	1,7	1,5	1,5	2,3	2,2
ČR	10,3	12,1	8,4	6,1	5,9	5,1	5,4
Francúzsko	7,3	6,8	4,7	4,2	3,3	1,9	1,9
Nemecko	23,4	23,1	20,3	22,4	28,5	22,9	22,8
Maďarsko	-	-	-	1,4	4,9	3,8	3,5
Taliansko	2,2	2,5	1,7	1,8	1,5	10,6	9,6
Holandsko	7,4	9,2	14,7	14,1	24,3	20,9	18,6
Švédsko	1,4	-	-	-	-	-	-
Švajčiarsko	1,8	1,4	1,2	-	-	-	-
VB	10,7	9,0	10,8	10,6	3,2	3,8	6,2
USA	6,8	7,6	10,9	12,2	6,9	6,0	5,9
Ostatné krajiny	5,3	6,3	6,3	8,0	5,6	5,1	5,0
Celkovo	100	100	100	100	100	100	100

1. Iba podnikový sektor.

2. K 30. septembru 2002

Zdroj: NBS

Tabuľka 3 Sektorový prehľad PZI v percentách 30 september 2002

	1996 ²	1997	1998	1999	2000	2001	2002 ³
Poľnohospodárstvo, poľovníctvo a lesníctvo	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1	0,3	0,0
Baníctvo a ťažba	1,9	1,5	1,2	1,1	1,1	0,7	0,7
Výroba	58,2	44,2	49,1	49,6	53,0	43,7	40,6
Zásobovanie elektrinou, plynom a vodou	0,6	0,7	0,5	0,4	0,2	0,2	0,2
Výstavba	2,6	2,4	2,0	1,9	1,2	0,8	0,7
Veľkoobchod a maloobchod, oprava motorových vozidiel	22,6	18,2	16,9	18,4	11,6	10,6	12,5
Hotely a reštaurácie	1,6	1,3	1,0	1,3	0,8	0,7	0,6
Doprava, sklady a komunikácie	4,4	4,0	3,2	3,3	16,8	13,8	12,9
Finančné sprostredkovanie	4,0	12,7	21,5	18,6	11,9	25,8	28,2
Nehnutelnosti, prenájom a obchodné aktivity	3,3	3,2	4,0	4,7	2,9	3,1	3,2
Zdravníctvo a sociálna práca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostatné verejné, sociálne a osobné služby	0,8	0,6	0,5	0,5	0,3	0,3	0,3
Extrateritoriálne organizácie a inštitúcie	-	-	-	-	0,0	0,0	0,0
Celková hodnota PZI	100	100	100	100	100	100	100

zdroj: Národná banka Slovenska

Prílev PZI je kľúčovou podmienkou oživenia hospodárstva a exportu. Približne 48 % priamych zahraničných investícií vstupovalo do spracovateľského priemyslu. Popri zvyšovaní technickej úrovne a objemu produkcie a vývozu mali priame zahraničné investície významný vplyv aj na vytváranie nových pracovných miest. V súčasnej dobe je v Slovenskej republike v 100 firmách s najväčšou zahraničnou kapitálovou účasťou zamestnaných takmer 71 tis. pracovníkov.

Prílev strategických investícií v Slovenskej republike v rokoch 2000-2002 bol dosahovaný predovšetkým privatizáciou (až 85% priamych zahraničných investícií. Tento zdroj je v súčasnosti vyčerpaný, preto SR stanovila strategický cieľ na obdobie troch rokov. Tento cieľ je zameraný na:

- Etablovaných investorov s možnosťou ich ďalšej expanzie a strategických subdodávateľov etablovaných investorov

Na základe takto vymedzeného cieľa pre smerovanie PZI sa stanovili štyri strategické smery:

- Zvýšenie priamych zahraničných investícií orientovaných na znižovanie nákladov (cieľ – vyššia pridaná hodnota),
- Zvýšenie priamych zahraničných investícií s vyššou pridanou hodnotou (cieľ – výroba na vyššej úrovni aj pomocou výskumu a vývoja nových služieb),
- Zvýšenie priamych zahraničných investícií do menej rozvinutých regiónov (cieľ – rovnomernejší rozvoj regiónov),
- Zvýšenie priamych zahraničných investícií do perspektívnych odvetví (cieľ – ako kľúčové odvetvie boli vytypované nadväzne na základné odvetvie dosiahnuť synergický efekt – odvetvia vyrábajúce komponenty pre automobilový priemysel

K prioritám SR v oblasti podpory PZI bude patriť najmä podpora kooperačných vzťahov medzi MSP vo väzbe na veľké podniky v oblastiach vymedzených cieľmi uvedenými vyššie.

SR v záujme riešenia hospodárskych otázok sa zameria na stimulovanie zahraničných investícií najmä v priemyselnej oblasti. Na dosiahnutie tohto cieľa a po skúsenostiach s využívaním podporných programov pre MSP sa zameria v budúcnosti na programy podpory pre veľké spoločnosti a to formami:

- Rozvojových výskumných programov zahrňujúcich komplex inováčnej politiky, spoluprácu výskumných inštitúcií a vysokých škôl v prepojení na podnikateľskú sféru tak, aby každý výskum našiel uplatnenie vo výrobe formou zmeny štruktúry výrobkov a služieb; ďalšou možnosťou je vytvorenie technologických centier a inováčných centier veľkých spoločností,
- Úsporných programov zameraných na znižovanie nielen energetickej a materiálnej náročnosti s cieľom zvýšiť konkurencieschopnosť v podmienkach spoločného trhu a zvýšiť odbyt výrobkov na trhu prostredníctvom etablovaných subjektov,
- Podporou spolupráce nadnárodných spoločností a ich investícií v rámci národnej ekonomiky vo väzbe na subdodávateľské siete – najmä v automobilovom priemysle, konkrétne pôjde o podporu logistiky s cieľom dosiahnuť maximálnu efektívnosť výrobných procesov a s cieľom maximálneho zníženia výrobných nákladov (skladových, prevádzkových a ďalších nákladov).

Konkurenčná výhoda SR v zahraničných investíciách je vo vysokej kvalifikácii pracovnej sily, dostupnosti pracovnej sily, v cene pracovnej sily. Uvedené môže mať v strednodobom horizonte výhodu pre zahraničné investície smerujúce do vyššej technologickej úrovne (vedomosti, zručnosť, kvalifikácia).

Konkurencia na trhu PZI ja v regióne krajín strednej Európy veľmi silná a pozícia SR z pohľadu legislatívneho a inštitucionálneho rámca vyžaduje systematické aktivity, ktoré by mali byť nasmerované najmä na posilnenie strategických investícií zameraných na znižovanie nákladov, vyššiu pridanú hodnotu, investíciami do najmenej rozvinutých regiónov na perspektívne sektory.

Kým bude naďalej vyvíjané úsilie v záujme prilákania PZI na Slovensko, SOP PS bude investovať do podnikov, ktoré by mohli, napríklad, vytvárať multiplikačné efekty ekonomiky prostredníctvom takýchto PZI, najmä na základe jeho Priority č. 1.

1.2.3. Predikcia vývoja priemyslu a služieb do roku 2006

Pri kvantifikácii predikcie vývoja priemyslu a služieb v rokoch 2004-2006 cez vybrané ekonomické ukazovatele boli zohľadnené výsledky získané z analýzy vývoja uvedených sektorov v transformačnom procese (uvedené v časti 1.2.1. SOP PS). Ďalej sa zohľadnili poznatky z analýzy vývoja konkurencieschopnosti priemyslu a služieb v poslednom období, ako aj poznatky o ich vývoji vo svete vrátane vplyvu ďalších vonkajších a vnútorných faktorov, ktoré budú vývoj predmetných sektorov v strednodobom horizonte (do roku 2006) ovplyvňovať.

V rokoch 2004 – 2006 sa reálny rast HDP SR zrýchli v priemere medziročne o 5 % (v rokoch 1999 – 2003 3,1 %). Dynamika rastu bude predovšetkým dôsledkom pozitívneho vývoja tvorby HDP v sektore služieb a v priemysle, najmä ak PZI vytvárajú multiplikačné efekty v širšej ekonomike.

Tvorba HDP v službách sa medziročne zrýchli na 5,4 % (v rokoch 1999 – 2003 4,5 %) a v priemysle v priemere na 4,0 % (v rokoch 1999 – 2003 1,8 %).

Podiel služieb na tvorbe HDP sa v roku 2006 v porovnaní s rokom 2001 zvýši o 1,4 bodu, pozícia priemyslu zoslabí o 1,3 bodu (podiel na tvorbe HDP v stálych cenách). Predpokladá sa že pozícia služieb a priemyslu v národohospodárskej štruktúre Slovenska bude v roku 2006 prakticky identická s úrovňou jej priemeru v EÚ – 15.

Rozhodujúcu časť HDP v službách budú tvoriť trhové služby. Pozitívne tendencie v cestovnom ruchu, založené v roku 2001 a 2002 budú pokračovať i v strednodobom horizonte. Podiel cestovného ruchu na tvorbe HDP sa priblíži v roku 2006 k úrovni v ostatných susediacich krajinách SVE – 5 (cca 10 %).

Tvorba HDP v priemysle a službách v mld. Sk, stále ceny priemer roka 1995=100 – pesimistický a optimistický variant (nízky a vysoký scenár)

Rok	2002	2003	2004	2005	2006
Priemysel	185,6-188,7	188,0-194,4	192,5-201,4	197,9-209,4	203,6-218,6
Služby	420,5-422,5	437,7-442,8	456,1-465,4	476,2-490,9	497,6-518,9
Spolu	606,0-611,2	625,7-637,1	648,6-666,7	674,1-700,4	701,2-737,6
Podiel na SR v %	82,7-83,1	82,6-83,0	82,7-83,1	83,0-83,1	83,2-83,3

Poznámka: ESNÚ – ukazovatele sú po revidovaní ukazovateľov v júni 2002. Zdroj ŠÚ SR. 2002 - odhad, 2003 – 2006 prognóza.

Tvorba HDP v priemysle bude prebiehať v podmienkach zásadných vnútroodvetvových štruktúrnych zmien. V rokoch 2004 – 2006 bude podiel priemyselnej výroby a najmä odvetví ťažobného a energetického priemyslu na tvorbe HDP SR klesať. Podiel priemyselnej výroby na tvorbe HDP SR poklesne v roku 2006 na 24,7 % (rok 2001 26,0 %), v odvetví ťažobného a energetického priemyslu na 1,2 % (rok 2001 2,4 %). Naďalej bude pokračovať pokles podielu odvetví ťažobného a energetického priemyslu v štruktúre tvorby HDP priemyslu, naopak pozícia priemyselnej výroby sa bude spevňovať.

Štruktúra priemyslu z hľadiska tvorby HDP v % (stále ceny)

	2001	2004	2005	2006
Priemyselná výroba	90,7	94,7	95,0	95,1
Ťaž. a energetický priemysel	9,3	5,3	5,0	4,9
Priemysel spolu	100	100	100	100

Produktivita práce v ekonomike SR bude v rokoch 2004 – 2006 rásť rýchlejšie ako v EÚ – 15. Jej rast dosiahne v priemere 3,7 %, z toho v službách 4,0 % a v priemysle 3,6 % (HDP na zamestnanca). Úroveň produktivity práce v službách v roku 2006 dosiahne 71 % a v priemysle 52 % priemeru EÚ – 15.

Produktivita práce (meraná tržbami na zamestnanca v EUR PPS) v slovenskej výrobe dopravných prostriedkov prevýši do roku 2006 jej úroveň v rovnakej výrobe EÚ – 15. K takémuto výsledku prispievajú ďalšie masívne zahraničné investície do odvetvia (podporené i vstupom druhého strategického investora), spolu s multiplikačnými efektami, v kombinácii s komparatívnymi výhodami SR (kvalita pracovných zdrojov, podporné stimuly pre výrobu). Produktivita práce v slovenskej výrobe kovov a kovových výrobkov bude takmer identická s jej úrovňou v EÚ – 15. Prispieje k tomu najmä realizácia investičných zámerov v odvetví a rast finalizácie výroby. Úrovní v krajinách EÚ – 15 sa priblíži produktivita vo výrobe celulózy a papiera (značný rozvojový potenciál a výrazný podiel zahraničných investícií) a vo výrobe gumárenských výrobkov (silné zázemie výskumu a vývoja). Najvyšší deficit v úrovni súhrnnej produktivity bude pretrvávajúť v slovenských výrobných textilného a odevného priemyslu, v spracovaní kože a vo výrobe kožiarskych výrobkov.

Medziročná dynamika rastu produktivity práce z pridanej hodnoty bude v SR v rokoch 2004–2006 o 3 až 4 percentuálne body vyššia ako v EÚ – 15. Deficit konkurenčnej schopnosti SR za EÚ – 15 sa podľa hodnôt tohto ukazovateľa zmierni. V roku 2006 dosiahne úroveň produktivity práce z pridanej hodnoty v priemysle SR 54 % jej úrovne v EÚ – 15. Nadpriemerný rast pridanej hodnoty v období rokov 2004 – 2006 bude v priemysle SR zaznamenaný najmä v elektrotechnickom priemysle (vyšší podiel sofistikovaných výrob, výraznejší vstup zahraničných investorov do ICT).

Pozitívny vývoj produktivity práce bude prebiehať pri súčasnom raste zamestnanosti v ekonomike. V období rokov 2004 – 2006 sa zvýši počet osôb zamestnaných v ekonomike SR v úhrne o 41 tis. osôb, z toho v službách o 34,4 tis.. V priemysle, rast produktivity práce pri pokračujúcom trende znižovania prezamestnanosti, zásadným spôsobom vývoj zamestnanosti neovplyvní. Počet zamestnaných v tomto sektore ekonomiky vzrastie iba o necelých 3 tis. osôb. Priemerná miera nezamestnanosti do roku 2006 poklesne pod hranicu 17,5 %.

Produktivita práce v priemysle a službách v tis. Sk na pracovníka (na báze stálych cien) – referenčný scenár

Rok	2002	2003	2004	2005	2006
Priemysel spolu	340,3	349,3	361,2	374,0	387,5
Služby spolu	354,4	366,3	380,4	395,0	410,6
SR spolu	365,5	376,8	390,5	404,7	419,4

Poznámka: HDP na pracovníka. Pri výpočte sa použili hodnoty HDP v stálych cenách (priemer roka 1995=100) ú po revidovaní ukazovateľov v júni 2002 a priemerný evidenčný počet zamestnancov. Rok 2002 odhad, 2003 – 2006 prognóza. Zdroj ŠÚ SR.

Dňom vstupu do EÚ sa Slovenská republika a ďalších 9 kandidátskych krajín stane súčasťou jednotného trhu EÚ. Obchodné toky vo vnútri únie budú štatisticky označované ako Intra-EÚ Trade, budú mať charakter vnútroúnijskeho obchodu. V roku 2001 tvoril slovenský vývoz do krajín EÚ – 15 a 9 kandidátskych krajín 89,2 % vývozu celkom. Z budúcich krajín EÚ – 25 pochádza pritom 72,2 % dovozu. Saldo obchodu s EÚ – 25 je prebytkové vo výške 30 mld. Sk, saldo obchodu s ostatnými krajinami je deficitné vo výške 133 mld. Sk. Po vstupe do EÚ sa súčasný obchodný prebytok s EÚ – 25 premietne do vnútorného obchodu EÚ a obchodný deficit v zahraničnom obchode sa prehĺbi. Z tohto hľadiska sa do roku 2006 zásadne zmenia ukazovatele ekonomiky Slovenska vzťahujúce sa k zahraničnému obchodu. Miera hospodárskej otvorenosti sa zníži, výrazne poklesnú hodnoty ukazovateľov exportnej výkonnosti a dovoznej náročnosti ekonomiky.

Deficit bežného účtu platobnej bilancie vyplývajúci z pasívneho salda zahraničného obchodu s tovarmi zmierni prebytok salda obchodu so službami. Rast konkurencieschopnosti ekonomiky sa prejaví zvýšením efektívnosti vnútrohospodárskeho obchodu (na strane výstupov slovenskej produkcie i vstupov do ekonomiky). Vonkajším prejavom rastu konkurencieschopnosti ekonomiky bude i výrazná dynamizácia vývozu do „tretích krajín“. Na kľúčové teritória vývozu do tretích krajín budú smerované i podporné exportné aktivity vlády. Dovoz z tretích krajín sa naviac bude v rokoch 2004 – 2006 už realizovať na báze taríf spoločného colného sadzovníka EÚ a ochranných opatrení spoločnej obchodnej politiky EÚ (AD, AS, SFG).

Exportná výkonnosť – (nízky a vysoký scenár)

	2002	2003	2004	2005	2006
Vývoz na obyvateľa v tis. Sk	121,1	127,4-129,8	134,2-139,4	141,4-149,9	149,3-161,2
Vývoz na obyvateľa v EUR	2838	3013-3013	3172-3172	3341-3534	3516-3788

Poznámka : Ukazovatele na báze bežných cien. Pri výpočtoch bol použitý oficiálny kurz Sk voči EUR a počet obyvateľov k 31.12. 2002. Rok 2002 skutočnosť, 2003 – 2006 prognóza. Zdroj ŠÚ SR.

Predpokladom pre rast konkurencieschopnosti ekonomiky je aj vývoj fixných investícií. Ich podiel na tvorbe HDP sa bude v rokoch 2004 – 2006 pohybovať na úrovni okolo 30 %. Dynamika tvorby fixného kapitálu bude v zaostávajúcich regiónoch Slovenska v rokoch 2004 – 2006 vyššia ako v najvyspelejšom regióne (Bratislava). V regióne Bratislava dosiahne v priemere medziročne 7,9 %, v ostatných regiónoch SR 10,8 %. Napriek takémuto vývoju bude v roku 2006 dosahovať tvorba fixného kapitálu na obyvateľa v zaostávajúcich regiónoch iba 64,3 % priemeru SR (v roku 2001 61,7 %). V ekonomike regiónu Bratislava sa do roku 2006 spevní pozícia služieb, naopak v zaostávajúcich regiónoch Slovenska sa spevní pozícia priemyslu.

Podiel priemyslu a služieb na tvorbe pridanej hodnoty v % podľa regiónov

	2000		2006	
	Priemysel	Služby	Priemysel	Služby
Región Bratislava	24,3	70,0	22,5	72,1
Región Slovensko	30,9	58,0	31,4	57,6
SR spolu	29,3	60,8	29,3	61,1

Štrukturálne zmeny v ekonomike podporia i rozvoj menej rozvinutých regiónov. Ekonomická výkonnosť zaostávajúcich regiónov Slovenska vzrastie, naďalej však vo vývoji do roku 2006 budú patriť do kategórie chudobnejších (s nárokom na finančné prostriedky štrukturálnych fondov).

1.3. Ekonomická analýza sektorov priemyslu, služieb a cestovného ruchu

Vývoj ekonomiky SR v predvstupovej etape je sprevádzaný zmenami v odvetvovej štruktúre tvorby HDP a zamestnanosti. Podiel priemyslu na tvorbe HDP a zamestnanosti v hospodárstve klesá na úkor služieb, podobne ako vo vyspelých krajinách. V roku 2001 je podiel priemyslu na tvorbe HDP v SR o 2,3 bodu vyšší a na zamestnanosti o 4,9 bodu vyšší ako v EÚ – 15. Podiel služieb na tvorbe HDP je v SR však ešte stále nižší ako v EÚ (v roku 2000 o 3,7 percentuálneho bodu).

Vnútroštruktúra **priemyslu SR** konverguje k štruktúram obvyklým v krajinách EÚ. Pozície ťažby nerastných surovín a rozvodu elektriny, plynu a vody na výrobu priemyslu zoslabli. Na druhej strane podiel priemyselnej výroby na produkcii priemyslu i tvorbe HDP narástol.

Zmeny v štruktúre produkcie spracovateľského priemyslu (priemyselnej výroby), ktoré sa uskutočnili v priebehu transformácie, naznačujú, že tá sa postupne približuje k štruktúre, ktorá je charakteristická pre vyspelé krajiny EÚ. Od štruktúry menej vyspelých krajín EÚ sa odlišuje najmä nižším podielom výroby spotrebných tovarov a potravín na jednej strane a značne vyšším podielom výroby investičných statkov na strane druhej. Hlavným problémom spracovateľského priemyslu SR teda už nie je jeho štruktúra na úrovni odvetví, ale predovšetkým pomalý priebeh zavádzania nových technologicky a poznatkovo náročných výrob v rámci jednotlivých odvetví vo vnútroodvetvových štruktúrach, bez ktorých nie je možné ani rýchlejšie zvyšovanie kvalitatívnej konkurenčnej schopnosti.

Štruktúra spracovateľského priemyslu SR podľa tržieb v %

	1998	1999	2000	2001
DA - Výroba potravín, nápojov a spracovanie tabaku	18,7	16,3	14,6	13,9
DB - Textilná a odevná výroba	3,0	3,1	2,6	2,7
DC - Spracovanie kože a výroba kožených výrobkov	1,2	1,2	1,2	1,2
DD - Spracovanie dreva a výroba výrobkov z dreva	1,4	1,4	1,4	1,5
DE - Výr. celulózy, papiera a výrobky z pap., vydavateľstvo a tlač	6,2	6,1	6,0	6,5
DF - Výroba koksu a rafinérskych ropných produktov	6,3	7,4	11,1	10,0
DG - Výroba chemikálií, chemických výrobkov a chem. vlákien	7,1	6,8	6,4	7,0
DH - Výroba výrobkov z gumy a plastov	3,6	3,8	4,0	4,3
DI - Výroba ostat. nekovov. minerálnych výrobkov	4,7	5,2	4,4	4,5
DJ - Výroba kovov a kovových výrobkov	16,4	16,1	15,5	15,6
DK - Výroba strojov a zariadení i.n.	7,6	7,6	7,0	7,0
DL - Výr. elektrických a optických zariadení	7,2	7,3	7,8	8,0
DM - Výroba dopravných prostriedkov	14,3	15,3	15,7	15,4
DN - Výroba inde neklasifikovaná	2,3	2,4	2,3	2,4

V štruktúre spracovateľského priemyslu svoje postavenie si posilnili najmä DM-dopravné prostriedky (výroba motorových vozidiel, prívesov a návesov), DL-výroba elektrických a optických zariadení (elektrické stroje a prístroje i.n.) a DF-výroba koksu a rafinovaných ropných produktov. Pozície si oslabili najmä DJ-výroba kovov a kovových výrobkov (výroba kovov), DA-výroba potravín, nápojov a spracovanie tabaku (mäso a mäsové výrobky a mlieko), DG-chemický a farmaceutický priemysel (chemické vlákna) a DB-textilná a odevná výroba (textilné vlákna).

Aj keď vnútorná skladba spracovateľského priemyslu SR profiluje smerom k štruktúram obvyklým v krajinách EÚ, výraznejšie rozdiely sú u subkategórií DA-potraviny, nápoje a spracovanie tabaku, DE-papierenský a polygrafický priemysel, DG-výroba chemikálií, chemických výrobkov a chemických vlákien, DK-stroje a zariadenia i.n. a u DL-elektrické a optické zariadenia i.n., kde je nižšie zastúpenie a u DF-výroba koksu a rafinérskych ropných produktov a DJ-výroba kovov a kovových výrobkov, kde je vyššie zastúpenie ako v krajinách EÚ.

Všeobecným problémom slovenskej priemyselnej výroby je i nižšia miera pridanej hodnoty ako v priemysle EÚ. V roku 1998 je miera pridanej hodnoty v slovenskej priemyselnej výrobe na úrovni 25,4 %, v EÚ 27,7 %. Rozdiely v miere pridanej hodnoty podľa jednotlivých OKEČ dokumentuje nasledujúci graf:

Textilný a odevný priemysel, spracovanie kože a výroba kožiarskych výrobkov a výroba koksu, spracovanie ropy dosahujú podstatne vyššiu mieru pridanej hodnoty ako rovnaké odvetvia v EÚ. Na druhej strane sú hodnoty ukazovateľa v SR výrazne nižšie najmä vo výrobe kovov a kovových výrobkov a vo výrobe dopravných prostriedkov. Mieru pridanej hodnoty vo výrobe dopravných prostriedkov ovplyvňuje najmä vysoký objem komponentov z dovozu. V roku 1998 úroveň produktivity z pridanej hodnoty na zamestnanca v slovenskej priemyselnej výrobe predstavovala iba 42 % priemeru EÚ. Z hľadiska jednotlivých odvetví dosahuje najlepšie výsledky papierenský a polygrafický priemysel (63,8 % priemeru EÚ) a výroba koksu, spracovanie ropy (61,2 % priemeru EÚ), najhoršie výroba strojov a strojných zariadení (26,0 % priemeru EÚ) a najmä výroba elektrických a optických výrobkov (19,7 % priemeru EÚ).

Miera pridanej hodnoty je v priemyselnej výrobe SR o viac ako 2 body nižšia ako v EÚ – 15. Výrazne nižšie hodnoty ukazovateľa ako v rovnakých výrobných EÚ – 15 dosahujú predovšetkým kľúčové slovenské odvetvia – výroba kovov a dopravných prostriedkov.

V predstupovom období rastie produktivita práce v slovenskej priemyselnej výrobe podstatne rýchlejšie ako v EÚ – 15. Jej úroveň však za priemerom v EÚ – 15 stále výrazne zaostáva. Najlepšie pozície v súhrnnej produktivite voči EÚ dosahuje slovenská výroba dopravných prostriedkov a výroba kovov, najhoršie výroba strojov a časť odvetví ľahkého priemyslu (textilný a odevný priemysel, spracovanie kože a výroba kožiarskych výrobkov).

Nižšia úroveň produktivity a konkurenčnej schopnosti slovenskej priemyselnej výroby vo vzťahu k EÚ súvisí i so štrukturálnymi odlišnosťami vyrábaného sortimentu. V slovenskej produkcii je stále vysoké zastúpenie štandardnej produkcie. Napr. pri vývoze spracovateľského priemyslu takmer tretinu sortimentu tvoria výrobky s deficitom konkurencieschopnosti a so štrukturálnymi problémami, ďalšiu štvrtinu výrobky konkurencieschopné cenou. Sortimentom konkurencieschopným kvalitou v roku 2001 sa realizovalo 41 % slovenského vývozu (vo vyspelých krajinách je jeho podiel o 15 bodov vyšší). Takáto štruktúra sa pritom mení len pomaly. Zmeny v štruktúre priemyselnej výroby neprebiehajú s dostatočnou razanciou. Táto skutočnosť nesporne súvisí i s nižším prílevom PZI do ekonomiky SR v porovnaní s ostatnými krajinami SVE – 5. Do priemyselnej výroby SR v rokoch 1996 – 2001 smerovalo pritom 48 % PZI, najviac do výroby dopravných prostriedkov, chemického priemyslu, výroby potravín a spracovania kovov.

Sektor energetiky participuje v roku 2001 na tvorbe HDP SR 2,5 % a na zamestnanosti 2,3 %.

Energetická náročnosť SR podľa parity kúpnej sily je 2,3-krát vyššia ako v EÚ. Najvyšší podiel na konečnej spotrebe energie má priemysel. V roku 2000 je podiel priemyslu na celkovej spotrebe energie na úrovni 53%. Rozhodujúci podiel na spotrebe palív a energie v priemysle majú odvetvia hutníctva a energetiky (zhodne po 32%), chemický a farmaceutický priemysel (po 11%), drevospracujúci priemysel (4%) a strojársky priemysel (3%). V priemysle klesá spotreba tuhých a kvapalných palív ako aj spotreba tepla, naopak podiel spotreby plyných palív a elektriny sa zvyšuje.

Takmer 90% potrieb primárnej energie (vrátane jadrového paliva) SR sa dováža. Domáce zdroje tvorí len vodná energia a lignit. Vlastná ťažba plynu a ropy je nevýznamná. Z jadrových zdrojov pochádza 54% výroby elektriny. V elektrárňach spaľujúcich fosílnu palivá sa vyrobí 29% elektriny. 17% elektriny pochádza z vodných elektrární. Slovenská republika sa zaviazala naplniť ciele Kyotského protokolu, z ktorých vyplýva povinnosť udržať podiel výroby energie zo zdrojov minimálne produkujúcich CO₂ a zvýšiť pozornosť znižovaniu energetickej náročnosti za účelom

zníženia nákladov za energiu ako aj zníženia výrobných nákladov v priemysle, úsporám energie a využívaniu obnoviteľných zdrojov energie.

Prístup k zemnému plynu má takmer 90 % obyvateľstva, plynofikovanosť obcí dosahuje v SR až 69 %.

Energetická politika Slovenskej republiky je postavená na troch pilieroch:

- príprava na integráciu do vnútorného trhu EÚ
- bezpečnosť zásobovania
- trvalo udržateľný rozvoj

Rozvoj využívania OZE je jednoznačne v súlade s týmito prioritami a prejaví sa najmä v:

- zvýšenie úrovne využívania domácich zdrojov energie
- zníženie závislosti na dodávke primárnych zdrojov energie zo zahraničia
- zvýšenie bezpečnosti a spoľahlivosti dodávok energie
- zníženie emisií skleníkových plynov
- zníži závislosť slovenského priemyslu aj služieb na zahraničnom dovoze, vývoji menových kurzov, energetických a politických krízach, čo v konečnom dôsledku prispeje k zvýšeniu konkurenčnej schopnosti slovenského priemyslu a služieb
- správne umiestnenie OZE sa môže stať kľúčovým prvkom v rozvoji jednotlivých regiónov pri podpore rozvoja podnikateľského sektora tým, že bude vyžadovať dodávku zdrojov a materiálu počas výstavby a priamo počas fungovania zdroja energie.
- nepriamym dôsledkom výroby energie bude teda zvýšenie zamestnanosti v regióne a zlepšenie kvality života prílevom investícií a zlepšovaním kvality životného prostredia.

Technicky využiteľný potenciál obnoviteľných zdrojov energie sa odhaduje na 26,876 TWh (96 754 TJ) V súčasnosti sa využíva len asi 16,38 % technicky využiteľného potenciálu t. j. 4,402 TWh. Jedná sa o využitie na výrobu elektriny ako aj na výrobu tepla.

Súčasnú využívanie OZE predstavuje iba 1,6% z celkovej spotreby primárnych zdrojov energie. Za najvýznamnejšie alternatívne energetické zdroje sa považujú obnoviteľné energetické zdroje ako biomasa, vodná, slnečná, geotermálna energia a veterná.

Teoretický potenciál využitia vodnej energie v malých vodných elektrárnach, ktoré sa v blízkej budúcnosti môžu najvyššou mierou podieľať na zvýšení výroby elektriny z OZE predstavuje 0,832 TWh. Teoretický prírastok potenciálu využitia vodnej energie vo veľkých vodných elektrárnach je uvádzaný vo výške 1,514 TWh.

Nevyužitý potenciál geotermálnej energie, ktorý je odhadovaný na 5,96 TWh, bude vzhľadom na parametre teplonosného média a rozptýlenosť jednotlivých zdrojov s najväčšou pravdepodobnosťou využívaný na výrobu tepla. Obdobne platí pre výrobu elektriny zo solárnej energie. Teoretický potenciál je síce značne vysoký (5,193 TWh), ale vzhľadom na klimatické podmienky prichádza do úvahy skôr výroba tepla.

Celkový nevyužitý teoretický potenciál biomasy je vyčíslený na 7,714 TWh. S poukázaním na súčasný stav techniky v oblasti splyňovania biomasy je stále energeticky najvýhodnejší spôsob výroby elektriny klasickým elektrárenským cyklom (Clausius-Rankine-cyklus), čo predstavuje výstavbu väčších zariadení s vyššími technickými parametrami. V obmedzenom rozsahu je možné využiť kombinovanú výrobu elektriny a tepla. V úplne najoptimálnejšom prípade je možné uvažovať s teoretickým množstvom vyrobenej elektriny z biomasy vo výške asi 4 TWh ročne za predpokladu značnej kumulácie biomasy na miestach výstavby jednotlivých zdrojov.

V súvislosti s prístupovými rokovaniami dostala SR indikatívny cieľ zabezpečiť 31% výroby elektriny z OEZ pri spotrebe 29,8 TWh v roku 2010.

Za súčasného stavu techniky je teoreticky využiteľný potenciál na výrobu elektriny do roku 2010 odhadnutý na max. 5 TWh (započítaná aj energia vetra, s výstavbou veľkého vodného diela neuvažujeme). Vzhľadom na to, že od teoreticky využiteľného potenciálu je pri uplatňovaní trhových mechanizmov k trhovu využiteľnému potenciálu veľmi ďaleko, je veľmi obtiažne zvýšiť výrobu elektriny z OEZ 5,096 TWh (v roku 2000) na 9,24 TWh v roku 2010. (Z technického a ekonomického pohľadu nie je podľa nášho názoru možné tento indikatívny cieľ splniť. Už zvýšenie výroby o 1,5 TWh v roku 2010 v porovnaní s rokom 2000 bude predstavovať značný úspech. Predpokladá sa, že do roku 2010 sa zvýši objem výroby elektriny vyrobenej z OEZ pri uvažovaní s celkovou výrobou 29,8 TWh na 22%, čo sa blíži k priemeru EÚ 15 ako to je vidieť v nasledujúcej tabuľke.

Podiel obnoviteľných zdrojov	
Belgicko	6,0%
Dánsko	29,0%
Nemecko	12,5%
Grécko	20,1%
Španielsko	29,4%
Francúzsko	21,0%
Írsko	13,2%
Taliansko	25,0%
Lichtenštajnsko	5,7%
Holandsko	12,0%
Rakúsko	78,1%
Portugálsko	45,6%
Fínsko	35,0%
Švédsko	60,0%
Veľká Británia	10,0%
EÚ 15	22,1%

Zdroj: (COM(2000)279 final)

V programovacom období 2004-2006 sa predpokladá objem výroby elektriny vyrobenej z OEZ na 19%.

Podiel malého a stredného podnikania (MSP) v slovenskej ekonomike je už takmer porovnateľný s vyspelými krajinami. Slovenský sektor MSP vykazuje charakteristiky stability a potenciál ďalšieho rastu. V roku 2001 napr. vzrástol v SR počet živnostníkov medziročne o 23,7 tis. osôb a počet zamestnaných v subjektoch do 50 zamestnancov o 21,5 tis. osôb.

V dôsledku prebiehajúcej reštrukturalizácie v priemyselných odvetviach narastá počet zamestnancov v skupine od 20 do 49 a od 50 do 499. Tento trend možno očakávať aj naďalej a je jednou z možností, ako znížiť vysokú mieru nezamestnanosti. Podiel malých a stredných podnikov³ v jednotlivých subkategóriách OKEČ je značne diferencovaný. Takmer 50% podiel majú podniky v drevospracujúcom priemysle, odevnom priemysle a vo výrobe kovových konštrukcií. Ide o výrobné odbory s vyšším podielom ručnej práce, t.j. náročnejšie na pracovnú silu. Ich význam pre spracovateľský priemysel ako subdodávateľskej základne pre veľké podniky vrátane podnikov so zahraničnou účasťou a finálnu produkciu náročnejšiu na pracovnú silu je nezastupiteľný. Silnou

³ malé podniky s počtom zamestnancov od 0 do 49 a stredné podniky s počtom zamestnancov od 50 do 249.

stránkou je ich vysoká výrobná flexibilita a inovačná iniciatíva. Taktiež existuje možnosť využitia výskumno-rozvojovej expertízy spojenej s PZI a jej multiplikačných efektov v ekonomike.

Nadväzne v rokoch 1998 – 2001 vzrástla ziskovosť malých podnikov 2,4 násobne a stredných podnikov 4,7 násobne. Produktivita práce v sektore MSP rastie a signalizuje pokrok v jeho príprave na vstup do EÚ.

Na druhej strane stále ešte existuje rad problémov, ktoré sú brzdou dynamickejšieho rozvoja MSP (administratívna náročnosť, daňové a odvodové zaťaženie, zložitá a často sa meniacia legislatíva, právna neistota, nefunkčný kapitálový trh a pod..) Sprievodným javom MSP sú i nedostatočné manažérske skúsenosti podnikateľov a všeobecne nižší stupeň pripravenosti MSP na podmienky vyplývajúce zo vstupu na európsky trh ako u veľkých subjektov.

Súčasný systém podpory MSP v SR je založený na návratnom modeli finančných prostriedkov a na princípe tzv. rizikového kapitálu.

V priemysle SR pôsobí navyše i cca 100 tis. zamestnancov v malých podnikoch do 20 osôb a cca 72 tis. živnostníkov. Malé podnikanie a živnostenské podnikanie má najväčšie zastúpenie najmä v odvetviach ľahkého priemyslu, drevospracujúceho priemyslu a v strojárskom priemysle vo výrobe kovových konštrukcií.

Z regionálneho hľadiska má malé podnikanie najväčšie zastúpenie v regióne Západné Slovensko (39 % z počtu zamestnaných v SR v tomto sektore). V regióne Stredné Slovensko pôsobí 23 % (podobne i v regióne Východné Slovensko) a v Bratislavskom regióne 15 % z celkového počtu zamestnaných v sektore malého podnikania v SR.

Nižšia konkurenčná schopnosť slovenského priemyslu súvisí i s úrovňou jeho **výskumnej a vývojovej základne a stupňom inovatívnosti** podnikateľských subjektov. Vo výskume a vývoji pre podnikateľský sektor poklesol počet zamestnaných z úrovne 41,3 tis. osôb (rok 1989) na 5,2 tis. (rok 2000). Výdavky na výskum a vývoj v tomto sektore poklesli v roku 2000 na 10 % ich úrovne z roku 1989. Reálne výdavky na výskum a vývoj v podnikateľskom sektore SR na jedného obyvateľa sú v roku 2000 na úrovni 24,6 EUR PPS, v EÚ 199,4 EUR (rok 1999). V priemysle je evidovaných celkom 37 organizácií výskumu a vývoja. Relatívne najlepšou vybavenosťou pracoviskami výskumu a vývoja disponuje chemický priemysel. Podnikový výskum až na niekoľko výnimiek (rafinárske spracovanie ropy, gumársky priemysel) zanikol. Výskum a vývoj v podnikateľskom sektore je vytlačovaný i nákupom progresívnych technológií, licencií na využívanie patentov, know – how a iných druhov priemyselného vlastníctva predovšetkým z dovozu. Zahraničné firmy pôsobiace v SR, využívajú vlastnú výskumnú a vývojovú základňu umiestnenú v sídlach centráľ alebo v iných zahraničných lokalitách.

Určitou korekciou nedostatočného prepojenia výskumu a vývoja na podnikateľskú sféru je vytvorenie šiestich odvetvovo koncipovaných technických centier združených vo Zväze priemyselných a vývojových organizácií. Výskum a vývoj pracovísk centra sa realizuje formou zmluvných vzťahov v rozsahu cca 1 mld. Sk ročne. Je to však iba 55 % ich úrovne z roku 1999.

Takýto stav výskumu a vývoja pre podnikateľskú sféru môže vážne ohroziť jej perspektívny rozvoj a konkurenčnú schopnosť.

Stav v oblasti výskumu a vývoja a ekonomické faktory zásadným spôsobom ovplyvňujú i postup zavádzania inovácií v ekonomike SR. Inovačná intenzita v podnikoch SR je vo všeobecnosti výrazne nižšia ako vo vyspelých krajinách EÚ. V SR dosahuje napr. v roku 1999

v spracovateľskom priemysle 3,2 %, v EÚ 3,7 % (výdaje na inováciu k tržbám). V malých podnikoch EÚ dosahuje inovačná intenzita 5,1 %, v SR iba 3,4 %. Zatiaľ čo v EÚ dosahuje podiel inovujúcich podnikov v spracovateľskom priemysle 51 %, v SR iba 17 %. Nadpriemerné zastúpenie inovujúcich podnikov v SR je najmä vo výrobe potravín, strojov, elektrických a optických zariadení, je však hlboko pod úrovňou EÚ. Podiel inovujúcich podnikov vo výrobe strojov EÚ je napr. na úrovni 68 %, v SR 25 %.

V porovnaní rokov 1996 a 2001 sa zvýšil **podiel služieb** na tvorbe HDP SR o 7,4 percentuálneho bodu. Tvorba HDP v sektore služieb v tomto období medziročne rastie v priemere o 7,0 %. Podiel služieb na tvorbe HDP SR je napriek takémuto dynamickému vývoju stále nižší ako v EÚ – 15 (v roku 2001 o 3,7 bodu). Produktivita práce z tržieb, resp. z pridanej hodnoty na zamestnanca v sektore služieb SR za priemerom EÚ zaostáva (65 %, resp. 43 % úrovne priemeru EÚ v roku 1998).

Najperspektívnejšou oblasťou slovenského sektora služieb je **cestovný ruch**, ktorý je vo všeobecnosti považovaný za odvetvie budúcnosti s ohľadom na multiplikačné efekty sprevádzajúce jeho rozvoj.

Príjazdový cestovný ruch na Slovensku zaznamenával do roku 1996 výrazný nárast. Od roku 1996 sa príjazdy stabilizovali a pohybujú sa na úrovni 30 miliónov návštevníkov. Výrazne najviac návštevníkov k nám prichádza cez úsek štátnej hranice s ČR a najmenej s Ukrajinou.

Nepriaznivé tendencie v posledných rokoch možno pozorovať vo vývoji štruktúry zahraničných návštevníkov. Rast podielu západoeurópskych krajín sa zastavil a dokonca klesá, naopak zvýšil sa podiel postsocialistických krajín, ktorých turisti majú nižšie priemerné výdavky. V štruktúre návštevnosti prevládajú v súčasnosti jednoznačne návštevníci zo susedných krajín (ČR, Poľsko Maďarsko a Ukrajina) a z Nemecka, medzi ktorých patria najmä občania z bývalej NDR, a spolu tvoria až 91 % návštevníkov.

Najčastejším účelom pobytu alebo návštevy zahraničných hostí na Slovensku sú tranzit a pracovná cesta. Častým účelom je aj návšteva rodiny alebo známych. Až za nimi nasleduje rekreačný pobyt. Najviac navštevovanými oblasťami zahraničnými návštevníkmi sú už dlhodobo Bratislava, Vysoké Tatry, Považie a Podunajsko. Nízke priemerné výdavky na osobu a pobytový deň súvisia s malou spotrebou doplnkových služieb, ale aj s tým, že 59 % návštevníkov na Slovensku sa neubytuje, z ubytovaných až štvrtina býva u príbuzných a známych.

Podiel klientely, ktorá na Slovensko prichádza prostredníctvom tuzemských cestovných kancelárií, je veľmi nízky. Z celkového počtu zahraničných návštevníkov tvorí podiel cestovných kancelárií 0,43 %, z počtu turistov s prenocovaním 0,96 %. Podiel na počte pobytových dní predstavuje 1,3 %,

Trend rastu kvality služieb je veľmi pomalý a navyše nevyrovnaný. Zásadný obrat v kvalite služieb a priblíženie sa medzinárodnému (západoeurópskemu) štandardu sa ešte nedosiahol. Problémom nie je len ťažká dostupnosť investičných zdrojov, ale najmä motivácia, návyky a zotrvačnosť myslenia ľudí.

Účasť na domácom cestovnom ruchu celkovo stagnuje, resp. až mierne klesá.

Slovenské hotely, až na pár výnimiek, nie sú napojené na medzinárodné informačné a rezervačné systémy (elektronická rezervácia) a nie sú ani súčasťou medzinárodných hotelových

spoločností. To im sťažuje prístup na zahraničné trhy, pretože možnosti nezávislých hotelov sú silne limitované.

V Slovenskej republike dosahuje podiel cestovného ruchu a nadväzných odvetví na tvorbe HDP a zamestnanosti cca 7 %. Devízové príjmy v roku 2001 predstavujú 4,2 % ekvivalentu vývozu tovaru a služieb a 25,7 % príjmov bilancie služieb.

V celosvetovom priemere sa cestovný ruch podieľa na tvorbe HDP cca 11 % a na zamestnanosti cca 10 %. Devízové príjmy z cestovného ruchu predstavujú 14 % z exportu tovarov a služieb a viac ako 50 % príjmov bilancie služieb (údaje za rok 1998, cestovný ruch a nadväzné odvetvia).

V prepočte na 1 obyvateľa je devízový príjem z cestovného ruchu v SR na úrovni 120 € v roku 2001. Podiel SR na svetovom trhu cestovného ruchu dosahuje cca 0,7%⁴. Výsledky slovenského cestovného ruchu sú čiastočne skreslené nízkou úrovňou výkazníctva ale aj existenciou fenoménu šedej ekonomiky v tomto sektore. Napriek tomu signalizujú poddimenzovanosť sféry cestovného ruchu v ekonomike Slovenska v porovnaní s ostatnými krajinami SVE – 5 a susediacimi krajinami EÚ.

Odhady priamej zamestnanosti v cestovnom ruchu na Slovensku sa pohybujú od 75 tisíc až do 95 tisíc osôb v stálych pracovných miestach a ďalších cca 40 - 50 tis. osôb v nadväzných službách. Podiel odhadovanej priamej zamestnanosti predstavuje približne 4,7 %, vrátane vyvolanej zamestnanosti cca 7,1 % na celkovej zamestnanosti v národnom hospodárstve. Okrem toho je tu aj rozsiahla sezónna zamestnanosť. V dôsledku málo rozvinutých doplnkových služieb je v SR pomer medzi priamo a nepriamo zamestnanými v cestovnom ruchu nižší ako vo vyspelých krajinách. V SR na jedno pracovné miesto v cestovnom ruchu pripadá 0,5 zamestnanca v nadväzných odvetviach, vo vyspelých krajinách 1,5 – 2 zamestnanca.

Iba veľmi malú časť zahraničných návštevníkov Slovenska tvorí nová klientela, čo vypovedá aj o nízkej účinnosti propagácii Slovenska a v neposlednom rade aj informačných služieb cestovného ruchu. Problémom je nielen absencia propagačných a prezentačných aktivít na miestnej a regionálnej úrovni, ale nedostatočná je aj prezentácia Slovenska ako krajiny cestovného ruchu na medzinárodnom trhu cestovného ruchu t. j. tzv. štátna propagácia. Tieto skutočnosti dokumentuje nasledovná tabuľka o cestách zahraničných turistov na Slovensko:

Predchádzajúce cesta na Slovensko v % (rok 2001)

Krajina pôvodu	Viacrát	Raz	Nikdy
Česká republika	95,6	3,1	1,3
Poľsko	72,7	18,8	8,4
Rakúsko	72,9	22,4	4,7
Maďarsko	82,9	11,0	6,1
Ukrajina	88,8	9,3	1,9
Nemecko	58,1	13,2	28,8
Iné	36,5	25,1	38,5

Iba veľmi malú časť zahraničných návštevníkov Slovenska tvorí nová klientela. Pritom zdrojom informácií, na základe ktorých sa rozhodujú zahraniční návštevníci cestovať na Slovensko, vysoko dominuje vlastná skúsenosť. Približne 20 % návštevníkov má referencie od svojich známych, cca 5 % čerpá informácie od pozývajúceho zo slovenskej strany a rovnaké zastúpenie

⁴ V ČR dosahuje napr. podiel cestovného ruchu na HDP cca 11 %. V roku 1999 dosahuje podiel devízových príjmov na exporte tovarov a služieb 10,6 %, na bilancii služieb 58,3 %. Podiel ČR na svetovom trhu cestovného ruchu dosahuje 2,4 %. Devízové príjmy z cestovného ruchu dosahujú v roku 1999 v Slovensku 558 € na obyvateľa, v ČR 358 €, v Maďarsku 333 €, v Poľsku 209 €, v Rakúsku 1 398 € na obyvateľa.

majú aj katalógy cestovných kancelárií. Ostatné informačné zdroje (veľtrhy a výstavy, prospekty, informácie z médií) sú zastúpené len okrajovo, viac pri dlhodobých pobytoch, ale aj tu len menšinovo.

V kvalite a kompletnosti produktov cestovného ruchu v SR, teda úlohami realizovanými podnikateľskými subjektmi, pretrvávajú zaostávanie za medzinárodnými štandardami. V poslednom období bol zaznamenaný pokrok v kvalite samotných zariadení, pretrvávajú rezervy v úrovni a prístupe zamestnancov. Z hľadiska **kvality služieb** je spokojnosť návštevníkov nasledovná:

Hodnotená stránka	Podiel veľmi spokojných v %			Podiel nespokojných v %		
	1996	1998	2001	1996	1998	2001
Stravovacie služby	40,2	36,8	38,2	6,8	5,2	4,2
Jazyková úroveň person.	29,5	34,5	36,3	16,5	11,0	9,9
Vzťah person. k hosťom	35,3	33,9	36,4	11,5	9,6	7,7
Ubytovacie služby	33,8	31,7	33,4	4,5	3,5	2,7
Cenová úroveň	32,4	29,2	37,5	10,9	10,4	7,0
Zmenárenské služby	35,8	29,2	30,8	9,4	8,3	5,6
Čistota a hygiena	27,8	28,8	32,3	20,6	16,6	11,8
Informačné služby	21,9	22,1	24,0	14,8	11,1	7,9
Kultúra, zábava	20,2	16,7	20,2	7,8	5,3	5,3

Z regionálneho hľadiska je rozloženie cestovného ruchu a zariadení cestovného ruchu (ako sú napríklad ubytovacie zariadenia) sa veľmi mení podľa turistickej atraktívnosti regiónov. Existujú aj niektoré regióny, v ktorých existuje potenciál silnej podpory cestovného ruchu, ktorý vyžaduje propagáciu a investície. Situácia týkajúca sa ubytovacích kapacít v jednotlivých regiónoch je nasledovná:

Ubytovacie kapacity na Slovensku

Rok	Zariadenia	Index	Izby	Index	Lôžka	Index
1994	1 009	100,0	24 412	100,0	58 276	100,0
1995	1 027	101,8	27 309	111,9	64 602	110,9
1996	1 194	118,3	31 047	127,2	72 763	124,8
1997	1 168	118,8	26 950	110,4	65 539	112,5
1998	1 816	180,0	38 414	157,4	99 379	170,5
1999	1 898	188,1	39 346	161,2	102 741	176,3
2000	1 928	191,1	39 440	161,6	102 800	176,4
2001	2 275	225,5	44 192	181,0	116 378	199,7

Z uvedeného počtu viac ako 42 % tvoria zariadenia hotelového typu. Vysoký rast kapacít v roku 2001 je spôsobený viac v dôsledku štatistického upresňovania údajov.

Počet lôžok v ubytovacích zariadeniach podľa krajov

Kraj/Rok	1997	1998	1999	2000 ^{x/}	2001
Bratislavský	7 057	9 520	10 073	10 079	11 536
Trnavský	6 725	9 535	9 777	9 443	10 098
Trenčiansky	6 388	8 309	8 227	8 377	9 612
Nitriansky	3 594	6 942	7 269	7 244	8 060
Žilinský	12 218	19 488	20 065	18 669	23 517

Banskobystrický	9 375	13 227	14 037	14 721	17 970
Prešovský	13 739	21 991	23 597	21 853	25 535
Košický	6 240	10 367	9 696	9 235	10 050
SR spolu	65 539	99 379	102 741	102 800	116 378

Využitie ubytovacích kapacít a intenzitné ukazatele kapacít podľa krajov za rok 2001

Kraj/Ukazovatele	Využ. lôž. kapacít v %	Podiel cudzincov v %	Podiel prenoc.cudz. v %	Počet lôžok na km ²	Počet lôžok na 1000 obyv.
Bratislavský	31,7	53,0	55,5	5,84	19,3
Trnavský	40,6	36,3	51,4	2,39	18,3
Trenčiansky	27,2	25,0	25,0	2,14	15,9
Nitriansky	20,0	30,7	31,7	1,27	11,3
Žilinský	29,3	43,1	41,6	3,46	34,0
Banskobystrický	32,2	23,4	22,9	1,90	27,1
Prešovský	38,0	42,0	39,7	2,84	32,3
Košický	14,5	29,6	32,9	1,49	13,1
SR spolu	30,0	38,6	38,6	2,37	21,6

Z hľadiska druhov cestovného ruchu, ktoré sú na Slovensku najviac využívané (profitujúce), je potrebné uviesť **pobyt/rekreáciu pri vode**. Táto aktivita dominuje pri motivácii návštevy v príjazdovom aj domácom cestovnom ruchu. Pobyt pri vode turisti často kombinujú s pobytom na horách, alebo sa kombinuje poznávanie pamiatkového fondu s pobytom pri vode. Dovolenku - liečebný pobyt (**zdravotný cestovný ruch**) preferovalo v roku 2000 16,5 % z dovolenkujúcej populácie. Ďalším významným druhom predstavuje **pešia turistika a cykloturistika**, ktorá je najrozšírenejšia v horskom a lesnom prostredí. **Pobyt/rekreáciu pri termálnej vode** uprednostňujú skôr rodiny s deťmi a návštevníci vo vyššom veku. Z pobytových aktivít v zimnej sezóne dominuje **zjazdové lyžovanie**. Aktivity spojené s pobytom na horách v zime (všetky aktivity na snehu t.j. lyžovanie, sánkovanie, snowboarding) majú v príjazdovom aj domácom cestovnom ruchu rastovú tendenciu. V príjazdovom cestovnom ruchu v zime 2003 tieto pobyty uvádzalo 20,9 % zo všetkých návštevníkov, z netranzitných to bolo viac ako štvrtina (25,3 %). Najvýraznejšie (63,1 % zima 2003, 44,6 % zima 2001) vzrástla skupina návštevníkov s dlhodobými (4 dni a viac) pobytmi. Najčastejšie uvádzali účel cesty zimný rekreačný pobyt návštevníci z Poľska (32,2 %), Nemecka (31,3 %), Maďarska (28,0 %) a Českej republiky (15,4 %). V domácom cestovnom ruchu stále prevláda trávenie dovolenky v lete, domáca populácia lyžovanie aktívne vykonáva v čase jarých školských prázdnin. Rastúcu tendenciu majú krátkodobé (predĺžený víkend) lyžiarske pobyty.

Návšteva pamiatok historického dedičstva je základom poznávacieho cestovného ruchu. Kultúrno-poznávací cestovný ruch tvorí silnú motiváciu návštevnosti turistov. V príjazdovom cestovnom ruchu túto motiváciu ako prioritnú vykazuje pravidelne cca 8 % zahraničných návštevníkov (leto 2002 10,1 %). V domácom cestovnom ruchu účel poznávanie a návšteva kultúrnych a historických pamiatok ako primárny, alebo v kombinácii s iným pobytom trávenia dovolenky pravidelne vykazuje cca 7 % domácej populácie tráviacej dovolenku. Táto aktivita sa realizuje spravidla celoročne, ročné obdobie a počasie má len minimálny vplyv. Situácia v oblasti kultúrnych pamiatok na Slovensku je nasledovná:

Členenie KP	Počet registrovaných KP v Ústrednom zozname pamiatkového fondu
meštianske domy	2 440

ľudová architektúra	1 812
technické pamiatky	462
verejné budovy	402
hrady, hradiská a hrádky	215
paláce a vily	175
historická zeleň (parky a záhrady)	337
kaštiele a kúrie	552
kostoly, synagógy, cintoríny, kaplnky, iné sakrálne stavby vrátane kláštorov	2 783
hnutel'né národné kultúrne pamiatky celkom	14 355

Nehnutel'né národné kultúrne pamiatky – rozdelenie podľa vlastníctva k 1.1.2003:

Vlastnícka forma	Počet	%
Štát	2 017	15,6
samospráva obcí	3 170	24,5
cirkvi	2 989	23,1
právnické osoby	1 067	8,3
fyzické osoby	3 676	28,5
spolu	12 919	100

Stavebno-technický stav kultúrnych pamiatok na Slovensku k 1.1.2002 podľa krajov dokumentuje nasledovná tabuľka (čísla uvádzajú počet pamiatkových objektov):

VÚC /Stav	dobrý		vyhovujúci		narušený		dezolátny		v obnove		spolu	
		v %		v %		v %		V %		v %		v %
Bratislavský	456	32,8	468	33,7	286	20,6	63	4,5	117	8,4	1390	10,9
Trnavský	170	19,9	374	43,9	189	22,2	64	7,5	56	6,6	853	6,7
Trenčiansky	384	43,1	283	31,7	143	16	45	5	37	4,2	892	7
Nitriansky	225	26,2	174	20,3	321	37,4	91	10,6	47	5,5	858	6,7
Žilinský	449	35,4	482	38	202	16	76	6	59	4,7	1268	10
Banskobystrický	741	31,8	755	32,4	465	20	193	8,3	178	7,6	2332	18,3
Prešovský	941	28,1	1477	44,1	621	18,5	132	3,9	179	5,3	3350	26,3
Košický	580	32,6	701	39,4	277	15,6	79	4,4	142	8	1779	14
Spolu	3946	31	4714	37,1	2504	19,7	743	5,8	815	6,4	12722	100

Kultúrne a historické pamiatky predstavujú jeden zo základných predpokladov cestovného ruchu. Môžu byť nielen súčasťou doplnkových služieb cestovného ruchu, ale tvoria jeho samostatnú formu v podobe kultúrno-poznávacieho cestovného ruchu. Ich výhodou je skutočnosť, že objekty je možné využívať nie iba v období letnej a či zimnej sezóny, ale v priebehu celého roka, teda pomáhajú odstraňovať aj problémy sezónnosti v cestovnom ruchu.

Na Slovensku je cez 12 000 objektov evidovaných ako kultúrne pamiatky. Len malé percento sa využíva na kultúrne účely, alebo na cestovný ruch. Väčšina z nich je v zlom technickom stave. Je zrejme, že kombinácia prírodného a kultúrneho bohatstva s jeho využitím pre cestovný ruch je hlavne pre slovenský vidiek jedným z východísk na zabezpečenie rozvoja s minimálnymi negatívnymi ekologickými dopadmi. Vybudovanie infraštruktúry cestovného ruchu nadväzujúcej na obnovenú kultúrnu pamiatku je pritom nevyhnutnosťou. Ideálnou kombináciou je rekonštrukcia takýchto objektov so všetkými týmito atribútmi vrátane jej kultúrneho využitia (kultúrny dom, kinosála, obecné, alebo špecializované múzeum a pod.). Okrem toho na Slovensku je bohatá folklórna tradícia a uchovávanie nehmotného kultúrneho dedičstva. Len štátna organizácia ÚĽUV združuje cez 550 ľudovo-umeleckých výrobcov a celkovo ich je cez 2 000. Na Slovensku pôsobí

niekoľko stoviek folklórnych súborov, ktoré uchovávajú piesne, tance a zvykoslovie svojej oblasti. Zachovanie tejto tradície priamou podporou kultúrnych aktivít celkom iste priláka aj turistov.

Využitie kultúrnych objektov a kultúrnych aktivít pre rozvoj cestovného ruchu v Slovenskej republike je veľmi významným prvkom. V historicky cenných objektoch sídli nielen kultúrne inštitúcie, ale takýmito objektmi sú aj mnohé kúpeľné domy vo významných slovenských kúpeľoch. Kultúrne pamiatky a ich rekonštrukcia napomôžu aj rozvoju vidieckeho turizmu. Bohatosť tradičnej kultúry umožňuje každému historickému regiónu prezentovať sa nezameniteľnou tradičnou kultúrou a jej hodnotami. Za mimoriadne významnú je potrebné považovať rekonštrukciu objektov osobitého historického významu, ktoré zvýšia návštevnosť regiónov Slovenska, aj keď sa nebudú priamo rekonštruovať pre potreby cestovného ruchu.

Slovenská ekonomika sa vyznačuje najvyššou hospodárskou otvorenosťou spomedzi krajín SVE-5. Dominantné postavenie v realizácii **zahraničného obchodu** má práve priemysel (realizuje 98 % vývozu a dovozu SR). Charakteristickým znakom zahranično-obchodných vzťahov je ich deficitnosť. Deficitnosť zahranično-obchodných vzťahov spôsobujú disproporcie medzi výkonnosťou ekonomiky na jednej strane a exportnou výkonnosťou a dovoznou náročnosťou na druhej strane. Ekonomická výkonnosť SR (HDP/obyv. v EUR) bola v roku 2000 na úrovni 72,6 % svetového priemeru. Exportná výkonnosť je dvojnásobne vyššia ako svetový priemer, porovnateľné údaje o dovozných náročnosti sú však ešte vyššie. Historické maximum dosiahol obchodný deficit SR v roku 2001. V období rokov 1996 – 1999 stupeň krytia dovozu vývozom rastie, v roku 2001 poklesol medziročne o 7,3 percentuálneho bodu.

Základným problémom nižšej efektívnosti zahraničného obchodu je najmä vysoká dovozná náročnosť priemyselnej produkcie. Tá v podmienkach vyššieho hospodárskeho rastu vyvoláva deficit obchodu. Je to spojené s nedostatočnou ponukou domácej výroby, ktorá sa premieta do zvýšených dovozov nielen surovín a polotovarov ale aj finálnych výrobkov.

Kľúčový význam v zahraničnom obchode SR má EÚ (60 % vývozu a dovozu celkom), 28 % vývozu smeruje do krajín CEFTA (23 % dovozu). Významné zastúpenie v dovoze má Ruská federácia (12,5 %), najmä v dodávkach palivovo-energetických zdrojov. Kľúčovú pozíciu na vývoze má produkcia strojárskych charakteru (tretina vývozu), v tom najmä motorové vozidlá (18,5 % vývozu). Produkcia chemického priemyslu tvorí 17,4 % a hutníckeho priemyslu 12 % vývozu.

Takmer 29 % dovozu má charakter strojárskych výrobkov, nasledujú dovozy charakteru výrobkov chemického priemyslu, ťažobného priemyslu a elektrotechnického priemyslu (v úhrne 45 % dovozu). Realizácia vývozu a dovozu vykazuje značné regionálne disparity (viac ako 40 % vývozu a 30 % dovozu sa realizuje v Bratislavskom regióne). Malí exportéri (s objemom vývozu do 10 mil. Sk) zabezpečujú iba 3,3 % vývozu a strední exportéri (objem vývozu 10-100 mil. Sk) 10,8 % vývozu.

Sektor **vnútorného obchodu** sa stal najdynamickejšie sa rozvíjajúcim sektorom hospodárstva. V roku 2001 sa obchod podieľal na tvorbe HDP 15,0 % a na zamestnanosti 17,9 %. V sektore pôsobí 68 % všetkých podnikateľských subjektov SR a 58 % všetkých živnostensky podnikajúcich osôb. Ekonomická úroveň sektora obchodu SR vo vzťahu k EÚ je podstatne vyššia ako pozícia sektora priemyslu a ekonomiky SR. V roku 1998 dosahuje produktivita práce v obchode SR meraná tržbami na zamestnanca v EUR PPS 65 % úrovne EÚ a v ukazovateli pridaná hodnota na zamestnanca v EUR PPS 49 %. Miera pridanej hodnoty v slovenskom obchode dosahuje 9,9 % a je o 3,3 bodu nižšia ako v EÚ.

Výrazný podiel na podnikaní vo vnútornom obchode majú živnostníci a iné formy MSP, ktorých pôsobenie najmä vo vidieckych regiónoch a malých lokalitách je nezastupiteľné. Intenzívne pokračuje vytváranie obchodných reťazcov spravidla zahraničných obchodných firiem. Tým sa oslabujú zároveň pozície malých súkromných obchodných firiem a zvyšuje sa ponuka dovážaných tovarov. Vybavenosť obchodnými prevádzkami meraná podielom predajnej plochy na obyvateľa je celkovo nižšia v porovnaní so susednými krajinami (ČR, Maďarsko) i vyspelými krajinami EÚ- 15. Celkovo je vyššia v mestách ako vo vidieckych oblastiach.

V oblasti spotrebiteľskej politiky je k referenčnému dátumu vstupu SR do EÚ potrebné dokončiť implementáciu európskych spotrebiteľských smerníc, vytvoriť právny rámec vo vzťahu k novým technológiám, predovšetkým v oblasti elektronického obchodu a životného prostredia, inštitucionálne dobudovať systém na ochranu spotrebiteľa s ukončením reformy orgánov trhového dozoru, zlepšiť prístup spotrebiteľov k uplatňovaniu svojich práv. Problémovou zostáva oblasť technickej regulácie upravenej Zákonom č. 264/1999 Z. z.

Významným producentom znečistenia životného prostredia je práve priemysel SR. Z technologických priemyselných procesov pochádza napr. skoro 48% všetkých emisií vypúšťaných do ovzdušia (tuhé emisie, oxid siričitý, oxid dusíka, oxid uhoľnatý). Priemysel produkuje taktiež skoro polovicu všetkej odpadovej vody vypúšťanej do vodných tokov.

Priemysel je dlhodobo najvýznamnejším sektorom i z hľadiska celkovej tvorby odpadov. V roku 2001 produkuje 40 % celkových odpadov, dominancia je zreteľnejšia v kategóriách nebezpečných odpadov (57 %) a ostatných odpadov (62 % ich produkcie). Priemysel takto vo výraznej miere čerpá neobnoviteľné prírodné zdroje, zaťažuje zložky životného prostredia negatívnymi vplyvmi z pôsobenia nebezpečných odpadov a má zvýšené nároky na záber územia (pôdy) pre skladovanie odpadov.

V eko-efektívite priemyslu nie sú zrejme zásadnejšie prelomové tendencie ktoré by signalizovali razantnejšie zavádzanie environmentálnych aspektov. Eko-efektívnosť priemyslu je, vzhľadom k pomalej reštrukturalizácii priemyslu, nedostatočnému zavádzaniu nových progresívnych technológií, ako aj pretrvávajúcej surovinovej a energetickej náročnosti, stále nízka.

Zachovanie trvalo udržateľného rozvoja priemyslu SR bude finančne náročné. Okrem investícií do výrobných technológií, výskumu a vývoja bude nevyhnutné investovať i do ekologických programov, vyplývajúcich z plnenia podmienok harmonizovanej legislatívy SR s EÚ v oblasti životného prostredia. Integrovaná aproximačná stratégia predpokladá v priebehu 35 rokov vynakladať ročne 11,6 mld. Sk do oblasti životného prostredia. Investície do životného prostredia pritom napr. v priemysle v roku 2001 dosiahli 2,5 mld. Sk. Náklady na harmonizáciu životného prostredia SR na úroveň krajín EÚ vysoko presahujú možnosti podnikateľských subjektov a štátneho rozpočtu.

Zhrnutie

Z výsledkov analýzy ekonomického vývoja priemyslu, cestovného ruchu, obchodu a nadväzných oblastí vyplývajú vo väzbe na formuláciu priorít ekonomického rozvoja nasledujúce rozhodujúce závery:

- vnútorná štruktúra jednotlivých odvetví priemyslu, cestovného ruchu, obchodu a nadväzných oblastí vykazuje, napriek čiastkovým kvalitatívnym posunom, odlišnosti oproti ich úrovni vo vyspelých krajinách,
- konkurenčná schopnosť slovenského priemyslu, cestovného ruchu, obchodu a súvisiacich oblastí sa zvyšuje a ďalej by sa mohla zvyšovať, ak by mali mať PZI efekt v širšej

ekonomike. Krajina však stále zaostáva vo vzťahu k podobným sektorom vo vyspelých krajinách,

- v regionálnom usporiadaní produkčnej základne a výkonnosti slovenského priemyslu, cestovného ruchu, obchodu a ostatných súvisiacich oblastí existujú značné disparity,
- najmä vo sfére služieb, predovšetkým v oblasti cestovného ruchu existujú značné rezervy pre rozvoj ďalšieho podnikania,
- základnými podmienkami pre dosiahnutie Kyotského cieľa je udržať podiel výroby energie zo zdrojov minimálne produkujúcich CO₂ a zvýšiť pozornosť znižovaniu energetickej náročnosti, úsporám energie a budovaniu obnoviteľných zdrojov energie.

1.4. Poskytovanie verejnej podpory rozvoju priemyslu, služieb a cestovného ruchu

Sektorový operačný program Priemysel a služby je kontinuálnym pokračovaním stratégie a priorít jednotlivých politík nadväzujúcich na hospodársku politiku.

Opatrenia na podporu realizácie priorít priemyselnej politiky v rámci prístupového procesu SR do EÚ boli zo strany štátu a programu zahraničnej pomoci, (najmä PHARE) smerované na upevnenie postavenia malého a stredného podnikania a stimuláciu jeho rastu, na investície (technologické a výrobné), implementáciu systémov riadenia kvality, medzinárodnú kooperáciu, poradenstvo, vzdelávanie, školenia, elektronický podpis, na úspory energie a energetickú efektívnosť v budovách, priemysle, na energetické audity, regionálne energetické štúdie, energetické investičné štúdie, a využitie alternatívnych zdrojov, najmä geotermálnej energie a bioplynu, spracovanie drevnej hmoty, cestovný ruch, rozvoj exportnej schopností, podnikateľskú infraštruktúru. Zároveň sa venovala pozornosť zlepšovaniu podnikateľského prostredia, najmä v smere prístupu MSP k finančným zdrojom, znižovaniu daňového zaťaženia a administratívnej náročnosti podnikania (bolo novelizovaných približne 200 legislatívnych úprav dotýkajúcich sa priamo či nepriamo podnikateľského prostredia).

SR sa v Európskej dohode zaviazala prijať Implementačné pravidlá štátnej pomoci. Implementačné pravidlá štátnej pomoci, vychádzajúce z tejto medzinárodnej zmluvy boli 22. novembra 2001 schválené Asociačnou radou pod č. 6/2001 a 18. apríla 2002 boli zverejnené v Zbierke zákonov SR pod 186/2002 Z.z., čím sa stali právne účinnými.

V rámci navrhovaných opatrení bola a bude poskytovaná pomoc v súlade s pravidlom de minimis, alebo s podpornými schémami implementovanými podľa niektorých výnimkových predpisov.

Podpora obchodu a zahraničných investícií bola v roku 2002 realizovaná v rámci Grantovej schémy (ďalej len GS) – Podpora exportu a zahraničných investícií. V rámci tejto GS bolo nakontrahovaných 3. mil. EUR a skutočne rozpustených bolo 2,2 mil. EUR. Uvedená suma bola poskytnutá slovenským exportérom na podporu ich PR aktivít, so zameraním sa na zvyšovanie konkurencieschopnosti.

Slovenská strana na uvedenej grantovej schéme participovala čiastkou 70 mil. Sk. V rámci tohto projektu bolo v roku 2002 podporených 79 individuálnych firiem a 12 skupinových grantov. V roku 2003 vznikla štátna grantová schéma obchodu a investícií, ktorá bola schválená ex-ante evaluátorom (Úrad pre štátnu pomoc SR), ktorý ju zároveň notifikoval na roky 2003-2006 v Bruseli.

V roku 2001 – 2002 bola z prostriedkov PHARE a štátneho rozpočtu realizovaná **pilotná schéma pre rozvoj cestovného ruchu**. Na realizáciu grantovej schémy sú v rámci finančného memoranda PHARE 2002 plánované finančné prostriedky EÚ vo výške 3,5 mil. EUR. Dofinancovanie zo štátneho rozpočtu pre rok 2003 je na úrovni 30 mil. Sk a formou bežného transferu 36 mil. Sk.

Grantová schéma je zameraná na podporu aktivít malých a stredných podnikateľov v cestovnom ruchu, združení cestovného ruchu, miest a obcí zainteresovaných na rozvoji cestovného ruchu, rozvojových agentúr a neziskových organizácií. Podpora sa týka troch prioritných oblastí – priameho podnikania v cestovnom ruchu, rozvoja ľudských zdrojov a posilnenia miestnej a regionálnej spolupráce.

Zo zdrojov PHARE boli v rokoch 1991 – 1995 spolufinancované i aktivity zamerané na **oblasť energetiky** (zvyšovanie energetickej účinnosti, energetické audity, energetické štúdie, geotermálny vrt, fond energetických úspor). Časť auditov bola spolufinancovaná zo zdrojov podnikov.

Zo ŠR je financovaný Podprogram na podporu úspor energie a využitia alternatívnych zdrojov energie sumou 30 mil. Sk a skončil Program znižovania spotreby energie v bytových domoch a bytoch, kde bolo vyčlenených tiež asi 30 mil. SK.

Stratégia rozvoja sektorov priemyslu a služieb SR bude v rokoch 2004 – 2006 prioritne smerovaná na rast ich kvality a konkurencieschopnosti smerom k úrovni porovnateľnej s vyspelými krajinami, rast produktivity práce a efektívnosti pri súčasnom rešpektovaní trvalo udržateľného rozvoja.

So zvýšením konkurencieschopnosti priemyslu a služieb úzko súvisí podpora výskumu a vývoja, rozvoja environmentálnej politiky a spoločnosti založenej na vedomostiach.

Hospodársky rast priemyslu a vybraných služieb nie je možné zabezpečiť bez rozvoja infraštruktúry.

Výsledkom by mal byť pozitívny dopad na ekonomiku ako celok, na zvýšenie konkurencieschopnosti priemyslu a vybraných služieb, na vyrovnanie regionálnych disparít, na mobilitu trhu práce a na obchodné toky.

V stratégii priemyslu pôjde predovšetkým o dokončenie reštrukturalizácie podnikov zavádzaním nových technológií a zvýšením podpory a úlohy MSP, vrátane podpory drobných podnikateľov (živnostníkov do 10 zamestnancov), ako významnej súčasť priemyselnej výroby v regionálnej ekonomike s predpokladom zvýšenia potenciálu pri vytváraní kooperačných sietí, dodávateľských vzťahov a zvýšenia zamestnanosti.

Prioritným východiskom priemyselnej politiky v rokoch 2004 – 2006 bude i všestranná podpora výskumu a vývoja, inovačných aktivít, rozvoja investičného zázemia ekonomiky, rozvoj technologickej a informačnej infraštruktúry, podpora vzdelanosti obyvateľstva.

Rozvoj cestovného ruchu bude zameraný na zvyšovanie devízových príjmov z cestovného ruchu, zvýšenie podielu na tvorbe HDP a príjmov štátneho rozpočtu a tak prispieť k stabilizácii a tvorbe nových pracovných príležitostí a k rozvoju MSP.

Rast efektívnosti zahraničného obchodu je úzko spojený i s dovoznou, energetickou a surovinovou náročnosťou ekonomiky. Stratégia rozvoja priemyslu a služieb bude podporovať i adaptáciu podnikov na technológie využívajúce domáce surovinové zdroje (drevársky, sklársky, kožiarsky a obuvnícky, časť strojárskoho priemyslu) a ich lepšie zhodnotenie.

Perspektívnym cieľom slovenského vnútorného obchodu je dosiahnuť efektívne štruktúrovaný vyvážený a primerane chránený vnútorný trh pri súčasnom vytvorení podmienok pre voľný pohyb tovarov a ochranu spotrebiteľa, ktoré budú v súlade s pravidlami EÚ.

Pretože dňom vstupu do EÚ sa SR stane súčasťou jednotného vnútorného trhu, obchod so súčasnou EÚ-15 a prístupujúcimi krajinami bude mať charakter vnútroúniijného obchodu. Slovenská produkcia bude podrobená vyššej konkurencii. Celková teritoriálna a komoditná štruktúra vzájomných vzťahov sa zásadne nezmení, s výnimkou poľnohospodárskej produkcie (bol prijatý princíp asymetrického riešenia, oblasť bude doriešená v horizonte 3-5 rokov po vstupe). Systémová pozornosť v zahranično – obchodných vzťahoch SR bude venovaná najmä mimoeurópskym teritóriám, východným partnerom a rozvojovým krajinám (najmä z pohľadu eliminácie obchodného deficitu SR).

1.5. SWOT analýza priemyslu a vybraných služieb SR

Východiskovými materiálmi pre SWOT analýzu SOP PS boli okrem analýzy doterajšieho vývoja a súčasnej situácie v sektoroch začlenených do tohoto operačného programu aj analýzy ďalších operačných programov spracovávaných v rámci Národného rozvojového plánu SR. Z nich ide najmä o využitie analýz ekonomickej a sociálnej situácie v oblasti ľudských zdrojov, v sektore dopravy, životného prostredia, ekonomickej a sociálnej situácie v regiónoch, v poľnohospodárstve a vidieckych oblastiach.

SWOT – priemyslu a vybraných služieb

silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • nízke náklady na prácu • kvalitná poznatková báza • disponibilná priemyselná infraštruktúra • kvalifikovaná pracovná sila • disponibilný potenciál v oblasti výskumu a vývoja • rýchla absorpcia štandardov kvality v sektore veľkých podnikov • vysoký podiel MSP v rámci vnútroodvetvových kooperačných vzťahov • pokračujúci trend eliminácie prezamestnanosti a zvyšovania produktivity práce • kultúrny a prírodný potenciál pre rozvoj cestovného ruchu • potenciál pre rozvoj podnikania v terciárnom sektore v dôsledku celosvetového trendu poklesu priemyselnej výroby • vysoký podiel materiálovej výroby a bohatá tradícia živnostenských remesiel • prírodný potenciál umožňujúci nadpriemerné možnosti rozvoja kúpeľníctva, • kultúrny, historický a prírodný potenciál krajiny, najmä chránené krajinné oblasti a národné parky pre 	<ul style="list-style-type: none"> • vysoká energetická, surovinová a dovozná náročnosť výroby • neukončená vnútorná reštrukturalizácia v priemysle • nízky podiel produkcie konkurencieschopnou kvalitou • nedostatočná úroveň využitia domácich surovín • zastaralá technologická základňa • nedostatočná previazanosť výskumu a vývoja s výrobou a nedostatočná podnikateľská infraštruktúra pre transfer technológií • vysoká finančná zaťaženosť a administratívne bariéry obmedzujúce rozvoj podnikania • nízky objem investičného kapitálu • obmedzený prístup MSP k finančným zdrojom, novým technológiám a poradenským službám • nízka úroveň pridanej hodnoty v obchode v porovnaní s priemerom EÚ • nedostatočná kvalita poskytovaných služieb v cestovom ruchu, vrátane nedostatočnej infraštruktúry pre rozvoj cestovného ruchu • nevyhovujúci technický stav veľkého počtu kultúrnych pamiatok,

<p>rozvoj cestovného ruchu</p> <ul style="list-style-type: none"> • množstvo a rôznorodosť turistických atraktivít na malom priestore, resp. ich vysoká hustota • najlepšie podmienky pre horský zimný a letný turizmus spomedzi bývalých socialistických krajín strednej Európy • nadpriemerné možnosti rozvoja kúpeľníctva z európskeho hľadiska • vysoký stupeň záujmu o podnikanie v cestovnom ruchu • rozsiahla kapacita ubytovacích zariadení 	<ul style="list-style-type: none"> • vysoká spotreba environmentálneho prostredia SR v porovnaní s priemerom EU • neexistencia integrovaného systému vzdelávania v podnikoch • nedostatočná úroveň ochrany práv spotrebiteľa • nedostatočné uplatňovanie princípu partnerstva podnikateľov navzájom ako aj súkromného a verejného sektoru • nedostatočná údržba a obnova historických objektov a kultúrno-historického dedičstva • priemere nízka kvalitatívna úroveň ubytovacích zariadení • nedostatok služieb pre voľný čas – šport, relax, rehabilitácia, zábava, kultúra • kvantitatívne aj kvalitatívne nedostatočná úroveň marketingu a propagácie na všetkých úrovniach, málo známa destinácia • rozvoj na regionálnej a miestnej úrovni nekonceptne, bez základných rozvojových a programových dokumentov • nefungujúca spolupráca medzi poskytovateľmi služieb a predajcami • nedostatočne motivovaný personál, nízka úroveň orientácie na zákazníka • nedostatočná úroveň informačných služieb vrátane informačného systému cestovného ruchu Slovenska (nedostatok informácií o ponukovej i dopytovej stránke) • návštevnosť zo zahraničia – minimum novej klientely, nízky priemerný výdavok na osobu
<p>príležitosti</p> <ul style="list-style-type: none"> • silná väzba na trhy EÚ • zvýšenie prílevu zahraničných investícií • vstup nových investorov do existujúcich výrobných objektov • pokračujúca konsolidácia finančného a kapitálového trhu • rozvoj informačných technológií v priemysle a službách • konsolidácia a ďalší rozvoj finančného a kapitálového trhu • reforma daňového systému • zvyšovanie flexibility trhu práce • odstraňovanie administratívnych bariér podnikania • zhodnotenie nevyužitého kultúrneho a prírodného potenciálu • obnova kultúrneho potenciálu a valorizácia tradícií pre zachovanie lokálnej identity a rozvoj cestovného ruchu, • využitie kúpeľov aj pre rodinné liečebné pobyty (dopytový trend) • nové produkty – „zelený“ cestovný ruch, ako sú napríklad vychádzkové a cyklistické trate rešpektujúce otázky životného prostredia, športové aktivity, incentívy a konferencie 	<p>ohrozenia</p> <ul style="list-style-type: none"> • nedostatok investičného kapitálu a vlastných zdrojov • rastúca konkurencia na svetovom a domácom trhu • závislosť na dovoze strategických surovín • vysoká závislosť na hospodárskych cykloch svetovej ekonomiky • regionálna disparita v zastúpení kvalifikovanej pracovnej sily • nesystémová reforma vzdelávacej sústavy • možné zmeny na trhu kvalifikovanej pracovnej sily po vstupe do EÚ • nedosiahnutie pokroku pri ďalšom sfunkčňovaní kapitálového trhu • pomalý rast kvality služieb • pokračujúca absencia partnerskej spolupráce na všetkých úrovniach • rýchly rozvoj diaľkového cestovného ruchu (na veľké vzdialenosti, medzikontinentálneho charakteru) • riziko negatívneho dopadu na životného prostredie v dôsledku rozvoja služieb a priemyslu • rýchly rast cien služieb cestovného ruchu v SR a strata konkurenčnej výhody (jedného z hlavných motívov cestovania k nám) pri nízkej úrovni služieb • pomalý rast kvality našej ponuky • nedosiahnutie zásadnej zmeny v prístupe k turistom zo strany personálu zariadení cestovného ruchu • pokračujúca absencia kooperácie medzi lokalitami a regiónmi.

Prezentované výsledky SWOT analýzy budú slúžiť pri koncipovaní priorit rozvoja priemyslu cestovného ruchu a ďalších vybraných služieb na Slovensku pre obdobie rokov 2004 – 2006.

Hlavné priority a špecifické ciele budú vychádzať z príležitostí slovenskej ekonomiky, zároveň budú zvažovať i riziká, ktoré môžu ich plnenie ohroziť.

2. PRIORITY ROZVOJA PRE PROGRAMOVACIE OBDOBIE 2004-2006

2.1 Základné východiská

Na základe analýzy vývoja slovenskej spoločnosti a súčasnej situácie bol navrhnutý strategický cieľ Národného rozvojového plánu Slovenskej republiky pre obdobie 2004-2006 „Zabezpečiť pri rešpektovaní trvalo udržateľného rozvoja taký rast HDP, aby Slovenská republika do roku 2006 dosiahla úroveň 54 % z priemeru HDP na obyvateľa (vyjadrené v parite kúpnej sily) v krajinách EÚ 15.“

Uvedený strategický cieľ vychádza z predpokladu, že medziročný prírastok HDP v stálych cenách v priemere za SR sa bude od roku 2003 pohybovať v intervale 3,5 – 5,3 % a je v súlade s Predvstupovým ekonomickým programom Slovenskej republiky (PEP) do roku 2005 vypracovaným MF SR a schváleným vládou SR v júli 2002.

Na Národný rozvojový plán Slovenskej republiky nadväzujú jednotlivé programovacie dokumenty, vrátane SOP PS, ktorý má za cieľ zachovať a ďalej rozvíjať konkurencieschopný a efektívne vyrábajúci priemyselný potenciál, cestovný ruch a skvalitnenie ďalších vybraných služieb. K dosiahnutiu uvedených cieľov budú finančné prostriedky EÚ v rámci SOP PS využívané na podporu vymedzených priorít SOP PS, realizáciou ktorých by sa na hospodárskom raste v ďalšom období podieľali všetky regióny SR v rámci Cieľa 1.

Príprave a spracovaniu SOP PS predchádzali stretnutia Pracovnej skupiny, ktorá bola vytvorená zo zástupcov relevantných sekcií MH SR, zástupcov naväzujúcich ministerstiev spolupracujúcich na NRP SR a v súlade s princípom partnerstva (Nariadenie Rady ES č. 1260/1999) zo zástupcov odvetvových zväzov a združení, zástupcov mimovládnych organizácií, implementačných orgánov - budúcich sprostredkovateľských orgánov pod Riadiacim orgánom a zo zástupcov zodpovedných za životné prostredie, presadzovanie rovnosti mužov a žien, regionálnych orgánov a samosprávnych krajov. Partnerstvo sa vzťahuje tak na prípravu a financovanie, ako aj monitorovanie a hodnotenie pomoci. Za účelom zabezpečenia previazanosti operačných programov, odstránenia prípadných duplicit sa počas prípravy materiálu uskutočňovali priebežne rokovania so zástupcami zainteresovaných rezortov (MVR SR, MPSVR SR, MP SR, MDPT SR a MŽP SR) a s hlavným koordinátorom.

Pre priority SOP PS budú využité finančné prostriedky zo štátneho rozpočtu, súkromné prostriedky, verejné prostriedky a finančné prostriedky zo štrukturálnych fondov EÚ (fond ERDF). Na podporu realizácie priorít SOP PS v prihraničných regiónoch budú tiež k dispozícii iniciatívy Spoločenstva INTERREG III ako doplnkový zdroj.

V súvislosti s návrhom jednotlivých opatrení je potrebné uviesť, že opatrenia SOP PS predstavujú kontinuálny proces nadväzujúci na jednotlivé oblasti ekonomického rozvoja, ktoré sú už financované aj v rámci predvstupovej pomoci prostredníctvom fondu PHARE, ako aj štátnych príspevkových a podporných programov. Súčasne akceptujú požiadavky širokej verejnosti na využitie štrukturálnych fondov. Na základe vzájomnej spolupráce s VÚC a podnikateľskou obcou MH SR obdržalo 189 projektových zámerov v celkovej hodnote na 2,1 mld. EUR. (za oblasť priemyslu, cestovného ruchu, energetiky, ochrany spotrebiteľa a obchodu a investícií). MH SR túto

databázu projektových návrhov využije pre dopracovanie Programového doplnku SOP PS a vypracovanie grantových schém so zadefinovanými kritériami, ktoré budú vychádzať z vyššie uvedených projektových návrhov. Vychádzajúc z uvedeného týmto postupom chce MH SR ako Riadiaci orgán v maximálnej miere prispôbiť schémy štátnej pomoci a ich kritériá k praktickému použitiu s cieľom zabezpečiť čo najlepšie využitie pridelených finančných prostriedkov zo ŠF EÚ.

2.2. Globálny cieľ

Od priemyslu, cestovného ruchu a vybraných služieb sa očakáva, že v strednodobom horizonte do roku 2006 budú tieto sektory motorom ekonomického rozvoja Slovenska (v roku 2001 tvoril priemysel a služby 83,2 % HDP Slovenska). Tieto sektory musia predovšetkým potvrdiť v strednodobom horizonte trvalé tendencie rastu tržieb a miery pridanej hodnoty, zachovať predstihové tempo rastu produktivity práce v porovnaní s Európskou úniou a znížiť tým súčasné zaostávanie v konkurenčnej schopnosti za vyspelými krajinami.

Rastové tendencie slovenských priemyselných odvetví musia byť sprevádzané štrukturálnymi zmenami, zavádzaním nových technológií, zmierňovaním regionálnych disparít v ich vývoji a plným rešpektovaním princípov ochrany životného prostredia. Aj zníženie energetickej náročností, zníženie nákladov za energiu, čo zníži výrobné náklady a rozvoj obnoviteľných zdrojov energie, úzko súvisia so všeobecnou hospodárskou politikou. Majú v sebe potenciál prispieť k trvalo udržateľnému rozvoju a ekonomickému rastu a tak ovplyvniť všetky oblasti hospodárskych aktivít. Výroba a využitie energie má silný dopad nielen na konkurencieschopnosť slovenského hospodárstva s priemyselným základom, ale môže mať dopad aj na verejné financie. Z dôvodu štruktúry hospodárskej výroby na Slovensku je energetická náročnosť 1,8 násobne vyššia než vo vyspelých priemyselných krajinách sveta.

Sektorový operačný program Priemysel a služby na základe záverov SWOT analýz v snahe naplniť strategický cieľ NRP SR stanovil nasledujúci **globálny cieľ (víziu)** pre programovacie obdobie **do roku 2006**:

Rast konkurencieschopnosti priemyslu a služieb

Oblasť priemyslu, energetiky a vybraných služieb

Priemyselná politika SR, rovnako ako priemyselná politika EÚ (z decembra 2002) má horizontálny charakter a zameriava sa na zvýšenie konkurencieschopnosti odvetví. Nástroje priemyselnej politiky SR majú za cieľ vytvárať rámcové podmienky pre podnikateľov, v ktorých môžu vyvíjať iniciatívy, využiť svoje invencie a budovať na nich.

S prihliadnutím na špecifické potreby Slovenska, cieľom priority je pomoc podnikateľom aktívne sa zapojiť do ekonomiky EÚ, na možnosť zapojenia predovšetkým MSP do priamych dodávok, alebo subdodávok vo väzbe na veľkých investorov, na využitie domáceho rastového potenciálu a na proces globalizácie.

Predpokladáme, že podporou nových technológií predovšetkým u odvetví strojárstva, elektrotechniky, gumárskej, plastikárskej a chemickej výroby môže dôjsť k poklesu počtu zamestnancov. Naopak u odvetví spotrebného priemyslu zameraných na využitie domácich surovín náročných na ľudské zdroje (napr. textilný, odevný, obuvnícky, drevársky priemysel) možno vytvoriť i nové pracovné miesta. Rovnako zvýšenie zamestnanosti očakávame podporou živnostenského podnikania. Preto stratégia priemyslu bude orientovaná na:

- obnovu a zavádzanie nových technológií, ktoré sú surovinovo a energeticky menej náročné a šetrnejšie k životnému prostrediu, čím sa dosiahne zvýšenie kvality výrobkov, čo prispeje k zvýšeniu konkurencieschopnosti priemyslu a umožní podnikateľom zapájať sa do vytvárania reťazcov (t.j. zapájanie sa do priamych dodávok a subdodávok),
- rozvoj výskumných programov zahrňujúcich komplex inovačnej politiky, spoluprácu výskumných inštitúcií a vysokých škôl v prepojení na podnikateľskú sféru tak, aby každý výskum našiel uplatnenie vo výrobe formou zmeny štruktúry výrobkov a služieb; ďalšou možnosťou je vytvorenie technologických centier a inovačných centier spoločností,
- úsporné programy zamerané na znižovanie energetickej a surovinovej náročnosti s cieľom zvýšiť konkurencieschopnosť v podmienkach spoločného trhu,
- výrobu tepla a elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov,
- podporu spolupráce nadnárodných spoločností a ich investícií v rámci národnej ekonomiky vo väzbe na subdodávateľské siete – konkrétne pôjde o podporu logistiky s cieľom dosiahnuť maximálnu efektívnosť výrobných procesov s cieľom maximálneho zníženia výrobných nákladov (skladových, prevádzkových a ďalších),
- implementáciu systémov manažérstva kvality a prezentáciu podnikov na medzinárodných výstavách doma i v zahraničí.

Dlhodobé ciele

Konkurencieschopnosť priemyselnej výroby a služieb zohráva dôležitú úlohu nielen v krátkodobom časovom horizonte, ale i z dlhodobejšej perspektívy. Ich previazanosť a závislosť sa zvyšuje, pričom podiel priemyselnej výroby klesá a podiel výkonov služieb stúpa. Konkurencieschopnosť priemyslu sa opiera o kvalitu a nákladovú efektívnosť dopravných, finančných a obchodných služieb. Napriek potrebe služieb je to predovšetkým priemysel, ktorý aplikuje najviac nových technologických a výrobných riešení, čo sa prejavuje na ekonomickej hodnote (tržby, pridaná hodnota, produktivita...). Aj prelomové vedecké poznatky, opierajúce sa o nové vedomosti sa zmenia na nové výrobky iba vtedy, ak existuje dobrá, ekonomicky silná a efektívna výrobná základňa pre ich výrobu.

Tento proces vedie k zvýšeniu podielu kvalifikovanej práce, čo vytvára požiadavku na vytvorenie podmienok pre jej zvýšenie. Takže konkurencieschopnosť odvetví bude závisieť od kvalitatívnej úrovne ľudského potenciálu. Slovenská republika sa musí v budúcnosti orientovať na perspektívne technologické odvetvia, ako sú ICT, elektronika, biotechnológie alebo nanotechnológie, technológie čistej energie, výroba nových materiálov.

Kombinácia ICT, nových techník manažmentu a organizácie i kvalifikovaná pracovná sila je faktorom, ktorý tiež výrazne zvýši úroveň konkurencieschopnosti. Ich uplatnenie v praxi napomôže zvyšovať produktivitu práce, ovplyvňovať dizajn, výrobu distribúciu i marketing výrobkov a služieb, nové formy organizácie v užšom prepojení priemyslu a služieb.

Významným naďalej zostáva ochrana životného prostredia, ako neoddeliteľná súčasť trvalo udržateľného rozvoja. Udržateľný rozvoj sa opiera o tri piliere: ekonomický, sociálny a environmentálny. Silný ekonomický rast vytvára zdroje na uspokojenie nárokov v environmentálnej a sociálnej oblasti.

Strategickým cieľom vlády SR v oblasti priemyselnej výroby je postupné vytvorenie takého priemyselného potenciálu, ktorý v dlhodobom časovom horizonte bude zrovnateľný s priemerom

dosahovaným v súčasnosti v EÚ-15 v dosahovanej úrovni podielu na tvorbe hrubého domáceho produktu, v kvalite a efektívnosti produkcie a v produktivite práce. Vo vzťahu k súčasnej hospodárskej úrovni EÚ-15 to znamená, že SR po skončení ďalšieho programovacieho obdobia dosiahne hranicu 65 % priemeru EÚ-15 v ukazovateli HDP na obyvateľa, čím sa skráti interval medzi hranicou 75 % priemeru EÚ-15 v ukazovateli HDP na obyvateľa.

Dosiahnutie uvedeného cieľa vo výkonnosti priemyslu predpokladá pokračovať v realizácii priorít cez definované opatrenia z na roky 2004-2006 v ďalšom programovacom období (2007-2013).

Oblasť cestovného ruchu

Cieľom rozvoja cestovného ruchu je zvýšiť atraktivnosť Slovenska ako cieľovej krajiny príjazdového i domáceho cestovného ruchu. Využitie jeho potenciálu pre rast HDP, devízových príjmov, zamestnanosti a rozvoja regiónov s vhodnými podmienkami pre jeho rozvoj.

Dlhodobé ciele za oblasť cestovného ruchu

Pri navrhovaní dlhodobých cieľov sa uvažovalo v pokračovaní niektorých aktivít, ktoré sa začnú realizovať počas skráteného programovacieho obdobia v rokoch 2004-2006 s cieľom zvýšenia konkurencieschopnosti cestovného ruchu :

- intenzifikácia činnosti a orientácia na efektívnejšie formy cestovného ruchu (liečebne kúpele, termálne vody, kongresový cestovný ruch, vinárstvo, poľovníctvo)
- zvýšenie počtu účastníkov cestovného ruchu vrátane domácej klientely (kde však v dôsledku súčasnej ekonomickej situácie v najbližších rokoch nemožno reálne predpokladať výrazne zvýšenie) a v rámci aktívneho zahraničného cestovného ruchu
- pokračovať v skvalitňovaní ubytovacích a stravovacích zariadení cestovného ruchu, ponuky produktov, zjednodušenie podmienok príjazdov na Slovensko - pasy, víza, poplatky, hraničné priechody voči tretím krajinám,
- pokračovanie v skvalitňovaní propagácie Slovenska ako krajiny cestovného ruchu
- rešpektovanie odporúčania Európskeho parlamentu v oblasti daňového a iného ekonomického zaťaženia subjektov cestovného ruchu,
- dobudovanie sietí cestovného ruchu na úrovni centra a na úrovni regiónov a koordinácia aktivít a rozvoja cestovného ruchu s odvetviami a rezortmi, ktoré sa na cestovnom ruchu podieľajú a vytvárajú synergický efekt (najmä doprava, lesy poľnohospodárstvo, kultúra, životné prostredie, MV SR)
- vytvoriť celoslovenskú vzájomne prepojenú informačno-rezervačnú sieť pre účastníkov cestovného ruchu, dostupnú na medzinárodnej úrovni napríklad pre rezerváciu prostredníctvom internetu
- postupne zlepšiť podmienky pre športové aktivity ako cyklotrasy, lodenice, prístavy, snowbordové areály, zlepšenie podmienok pre základné a doplnkové služby pre detskú klientelu

- ochrana životného prostredia a realizácia princípu trvalo udržateľného rozvoja. Implementácia EMAS (schéma environmentálneho manažmentu a auditov) vo firmách podieľajúcich sa na rozvoji cestovného ruchu.

Slovenská republika za oblasť cestovného ruchu predpokladá, že v budúcom období bude pokračovať podobne ako v priemysle v naštartovaných trendoch.

2.3. Špecifické strategické ciele

Vyššie definovaný **globálny cieľ bude** v Sektorovom operačnom programe Priemysel a služby **dosiahnutý** prostredníctvom sústavy **špecifických cieľov**. Tieto vychádzajú z identifikovaných oblastí, ktoré vyžadujú intervenčný zásah a stavajú na využití príležitostí ekonomického rozvoja SR a ekonomickej analýzy SOP PS. Špecifické ciele sú v súlade s prioritami jednotlivých politík a s celkovou rozvojovou stratégiou Rámca podpory spoločenstva pre oblasti Cieľov 1, 2 a 3 v SR.

Sektorový operačný program priemyslu a služieb je koncipovaný z jedného štrukturálneho fondu, a to z "Európskeho fondu regionálneho rozvoja". V skrátenom programovacom období 2004-2006 bude časť národných prostriedkov určených na spolufinancovanie opatrení zabezpečená štátnym rozpočtom SR.

Špecifické ciele pre dosiahnutie globálneho cieľa Sektorového operačného programu priemyslu a služieb sú tieto:

1. podpora rozvíjania priemyselnej výroby, živností a služieb, vrátane súvisiacej infraštruktúry (investície do produkcie, rozšírenie a modernizácia existujúcich priemyselných odvetví)
2. prepojenie výsledkov výskumu a vývoja a znalostného potenciálu s potrebami podnikateľskej praxe,
3. zvyšovanie účinnosti získavania, premeny a využitia energetických zdrojov, orientácia na úspory energie zníženie nákladov za energiu a využitie obnoviteľných zdrojov energie,
4. využitie prírodného a kultúrno-historického potenciálu krajiny na rozvoj cestovného ruchu a kúpeľníctva, vrátane „zeleného“ cestovného ruchu a nadväzujúcich aktivít.

2.4 Koherencia s NDP a CSF

Podľa postupu prijatého v NDP sa CSF pre Slovensko v období 2004 až 2006 bude zameriavať na stratégiu rozvoja rastových pilierov v krajine v kontexte celkového vyrovnaného teritoriálneho rozvoja. SOP Priemysel a služby prispeje k tejto stratégii investovaním priamo do obchodu alebo do infraštruktúry na podporu obchodu, čo umožní tvorbu vyššej pridanej hodnoty a modernizáciu a reštrukturalizáciu v rastových pilieroch a ich okolí. Bude sa klásť dôraz na tvorbu prostredia pre rozvoj riadiacích kapacít a čo najväčšieho využitia elektronickej komunikácie na zdynamizovanie obchodných procedúr v rámci vzdelanostne sa rozvíjajúcej ekonomiky. Takéto investície prispejú priamo k zvýšeniu celkového HDP na Slovensku, sprevádzaného vyššou konkurencieschopnosťou a tvorbou pracovných miest.

SOP SP, jeho priority a opatrenia sú koordinované s ostatnými SOP z hľadiska vylúčenia vzájomného prekrývania obsahu.

1. SOP Priemysel a služby (SOP PS) a SOP Ľudské zdroje (SOP ĽZ)

SOP Ľudské zdroje - rieši komplexne problematiku ľudských zdrojov z hľadiska vzdelávania, vedy a výskumu. V opatrení 1.3. Podpora podnikania, inovácií a výskumu SOP PS sú zahrnuté len aktivity v pôsobnosti podnikateľských subjektov slúžiace výlučne pre zavedenie systémov kvality priamo v podniku (školenie v oblasti napr. zavádzania noriem ISO 9000, 14000, atď., ktoré musí byť pri zavádzaní presne cielené na systémy, technológiu a konkrétneho zamestnanca v konkrétnom podniku (nejedná sa o všeobecné školenia)).

V oblasti inovácií sa opatrenie 1.3. SOP PS zameriava len na prenos výstupov a poznatkov aplikovaného výskumu, vývoja do podnikateľskej praxe a týka sa jedine súkromného sektoru.

Školenia pre podnikateľov pre priemysel, služby a cestovný ruch sa budú výlučne realizovať prostredníctvom opatrení v 3. prioritě SOP Ľudské zdroje.

2. SOP Priemysel a služby a OP Základná infraštruktúra (OP ZI)

Vo vzťahu k OP Základná infraštruktúra - sa aktivity SOP PS obmedzujú:

1. v ekológii na tú časť environmentálnej problematiky, ktorú vymedzujú územné hranice podnikateľských subjektov, resp. na ktorú činnosť podnikateľských subjektov priamo pôsobí a za ktorú tieto subjekty zodpovedajú právne i ekonomicky, napr. čističky odpadových vôd potrebné v súlade s technológiou podniku, staré ekologické zátáže (1.2. SOP PS) súvisiace s investičnou aktivitou budovania infraštruktúry pre podnikateľskú činnosť. OP ZI sa zaoberá ekológiou z pohľadu miest a obcí (verejný sektor).
2. v energetike využitie biomasy v SOP PS je určené len pre podnikateľskú sféru priemyslu a služieb (súkromnú sféru). V OP Základná infraštruktúra využitie biomasy je definované len pre verejný sektor.
3. v oblasti prepojenia vedeckých, akademických a špeciálnych knižníc, ktoré sa zaoberajú vysoko odbornou problematikou v jednotlivých sektoroch národného hospodárstva SR (t.j. cca 15 knižníc na Slovensku) sú zahrnuté do SOP PS, v záujme ich využitia pre podnikateľskú, odbornú a vedeckú sféru. Vymedzenie týchto knižníc a ich pole pôsobnosti je ošetrené zákonom č. 183/2000 Z.z. V rámci OP Základná infraštruktúra sú riešené všetky ostatné knižnice na Slovensku (cca 3000 knižníc)
4. v oblasti kultúrneho dedičstva sa v SOP PS budú podporovať aktivity súvisiace výlučne s rozvojom a podporou cestovného ruchu na Slovensku. V OP ZI to budú budovy historického významu, ktoré slúžia na účely zdravotníctva, školstva, sociálnej starostlivosti a kultúry (kultúrne domy, osvetové strediská).
5. v oblasti podpory zavádzania informačných systémov sa táto problematika dotýka agentúry SACR (opatrenie 2.3. SOP PS), ktorá komplexne zastrešuje informačný systém cestovného ruchu. V rámci opatrenia 1.5. SOP PS sa bude podporovať zavádzanie elektronického obchodu a elektronického podnikania pre súkromný sektor (pre podnikateľské subjekty). V OP ZI sú informačné systémy zamerané na verejný sektor.

3. SOP Priemysel a služby a SOP Poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka (SOP PaV)

1. Vo vzťahu SOP Priemysel a služby so SOP PaV v oblasti obnovy vidieka, časť agroturistiky je spojená s agroprodukciou, preto je realizovaná výlučne prostredníctvom SOP PaV. SOP PS v rámci svojich opatrení nezasahuje do uvedenej problematiky. Prostredníctvom SOP PS sa budú podporovať výlučne aktivity súvisiace s rozvojom a podporou cestovného ruchu na Slovensku. Aktivity súvisiace s agroturistikou a zároveň podporujúce cestovný ruch alebo dotýkajúce sa poľnohospodárstva spadajú výlučne do kompetencií SOP PaV.
2. Využitie biomasy v SOP PS je určené len pre priemysel a služby v rámci súkromnej sféry. V SOP PaV využitie biomasy je definované len pre poľnohospodárske a lesné podniky, spadajúce do kompetencie Ministerstva pôdohospodárstva SR.

2.5. Indikátory

Pre plnenie stanoveného globálneho a špecifických cieľov SOP PS bol navrhnutý systém merateľných ukazovateľov, ktoré umožňujú monitorovať realizáciu programu, priorit cez jednotlivé opatrenia a nadväzne hodnotiť jeho výkonnosť vo väzbe na definované ciele. Indikátory (ukazovatele) pre potreby monitorovania a hodnotenia na úrovni sektorového operačného programu a jeho priorit umožňujú kvantifikáciu stanovených cieľov.

Jedná sa o ukazovatele, ktoré slúžia pre hodnotenie účinkov podpory za celý SOP PS a oblasť jeho priorit a opatrení, čo umožňuje vyjadriť mieru naplnenia stanovených cieľov.

Ukazovatele používané na hodnotenie špecifických cieľov a dosiahnutie globálneho cieľa SOP PS „Rast konkurencieschopnosti priemyslu a služieb“ sú vybrané tak, aby nadväzovali na údaje spracovávané Štatistickým úradom SR. V rámci definovania indikátorov boli využité predikované ukazovatele charakterizujúce vývoj sektorov, ktorých stručný súhrn je uvedený v časti analýz. Pri hodnotení očakávaných dopadov, výsledkov a výstupov budú tieto doplnené o zdroje z Implementačných agentúr a Monitorovacieho systému zriadeného v rámci Riadiaceho orgánu pre SOP PS na MH SR, ktorý je založený na indikatívnej metóde hodnotenia výstupov, výsledkov a dopadov na úrovni špecifických cieľov, priorit a opatrení. Tým sa zabezpečí hodnotenie účinnosti použitia finančných prostriedkov z ERDF a ich dopadov na priemysel, cestovný ruch a vybrané služby.

Ukazovatele pre potreby monitorovania na úrovni opatrení odrážajú špecifické ciele opatrení SOP PS v nadväznosti na stanovené oblasti intervencie zamerania programu. Pre ich sledovanie bude v programovom doplnku konkretizovaný zdroj informácií, prípadne spôsob ich zberu na úrovni príslušného programu podpory. Ich štruktúru v systéme monitorovania v SOP PS na úrovni opatrení tvoria nižšie uvedené skupiny.

Ukazovatele monitorovania SOP PaS vychádzajú z potrieb monitorovania a hodnotenia účinnosti definovaných priorit, opatrení a programov podpory v rámci určeného špecifického Cieľa 1 "Zvyšovať konkurencieschopnosť priemyslu a služieb", stanovenom v Národnom rozvojovom pláne SR, Nariadením Rady (ES) č. 1260/1999, Nariadením Komisie (ES) 438/2001 a pracovnými dokumentmi EK č. 3 a 4 k jednotlivým kategóriám podpory. Ich štruktúru v systéme monitorovania SOP PaS tvoria tieto skupiny:

- **ukazovatele vstupov** - kvantifikujú zdroje poskytnuté na zabezpečenie procesov vedúcich k dosiahnutiu stanovených cieľov; vstupy tvoria takmer výhradne finančné prostriedky, preto spôsob evidencie týchto ukazovateľov je jednoznačný, je definovaný účtovnými a súvisiacimi predpismi a v sústave monitorovacích ukazovateľov sa ďalej nerozpracúva;
- **ukazovatele výstupov** - vyjadrujú konkrétne výstupy na úrovni jednotlivých projektov a akcií, formulujú ich žiadatelia o podporu v súlade s vecným zameraním projektov a stanovenými cieľmi priemyselnej politiky a vybraných služieb. Pre potreby monitorovania na úrovni opatrenia budú ukazovatele uvedené v jednotlivých opatrení v programovom doplnku. Sú definované tak, aby umožnili agregáciu v rámci indikátorov z úrovne opatrení na úroveň priority a programu.
- **ukazovatele výsledkov** - umožňujú posúdenie stupňa dosiahnutia súhrnných kvantitatívnych cieľov na úrovni opatrení a programu podpory

- **ukazovatele dopadov (účinkov)** - umožňujú celkové posúdenie správnosti vymedzenia jednotlivých priorít a opatrení operačného programu ako celku, väzieb na strategické ciele NRP SR a kategórie oblastí intervencií v štruktúre podľa EK.

**Zoznam indikátorov pre potreby hodnotenia a monitorovania Sektorového operačného programu Priemysel a služby (SOP PS)
na roky 2004 - 2006**

(indikátory umožňujúce kvantifikáciu cieľov na úrovni operačného programu, priorít a opatrení)

Úroveň	Druh indikátora	Číslo	Názov indikátora	Základné údaje (2001)	Pregnóza / Cieľové údaje (2006)	Zdroj údajov	Periodicita (monitorovacie obdobie)	
SOP PS	Dopad	1	Novovytvorené pracovné miesta	0	7500	MS	začiatok a koniec programu	
	Výsledok	2	Novovytvorené pracovné miesta v priemysle (muži/ženy)	0	3500/2500	MS	začiatok a koniec programu	
Nárast počtu subjektov v CR			17700	18000	SO			
Priorita 1	Dopad	3	Exportná výkonnosť na obyvateľa – vývoz na obyvateľa (v EUR)	2624	3652	SO	začiatok a koniec programu	
		4	Rast pridanej hodnoty v podporovaných podnikoch (v %)	100%	101,9%	SO		
	Výsledok	5	Changes in labour productivity of added value of supported entity (in %)	100%	118%	MS	ročne	
		6	Počet zavedených výsledkov výskumu, spoločných inovačných projektov v priemyselných podnikoch	0	20	SO		
		7	Zníženie energetickej náročnosti v podporovaných podnikoch (v %)	100,0	97,5	MS		
	Výstup	8	Počet podporovaných MSP	0	700	MS	ročne	
		9	Počet inovácií zavedených v priemysle	0	30	MS		
		10	Počet podporovaných projektov zameraných na energetické úspory / obnoviteľnú energiu	0	25	MS		
	Priorita 2	Dopad	11	Podiel devízových príjmov zahraničného cestovného ruchu na HDP (v %)	3,1	3,4	SO	začiatok a koniec programu
			12	Zvýšenie počtu návštevníkov v podporovaných lokalitách (v %)	100%	120%	MS	
Výsledok		13	Počet návštevníkov vyhľadávajúcich informácie v podporovaných informačných centrách cestovného ruchu	0	20 000	MS	ročne	
		14	Počet návštevníkov podporovaných kúpeľných zariadení (kúpeľov) (v %)	100%	105%	MS		
		15	Počet prenocovaní v podporovaných ubytovacích zariadeniach (v %)	100%	120%	MS		
Výstup		16	Počet podporovaných projektov na vývoj produktov cestovného ruchu	0	60	MS	ročne	
		17	Počet obnovených kultúrno-historických pamiatok	0	20	MS		
		18	Počet podporených hotelov a zariadení cestovného ruchu	0	50	MS		

Úroveň	Druh indikátora	Číslo	Názov indikátora	Základné údaje (2001)	Pregnoza / Cieľové údaje (2006)	Zdroj údajov	Periodicita (monitorovacie obdobie)
Opatrenie 1.1	Výsledok	19	% všetkých MSP, ktoré úspešne realizovali svoj projekt	0	Min. 30%	MS	ročne
	Výstup	20	Počet MSP, ktoré získali finančnú pomoc (muži/ženy)	0	450/110	MS	
Opatrenie 1.2	Výsledok	21	Obsadenosť v podporovaných zariadeniach, napr. priemyselné parky a inkubátory	0	4000	MS	ročne
	Výstup	22	Počet firiem usadených vo finančne podporených priemyselných parkov a inkubátorov	0	60	MS	
Opatrenie 1.3	Výsledok	23	Celkové investičné náklady na inovácie technológií, procesov a produktov (v mil. EUR)	0	22,1	MS	ročne
	Výstup	24	Počet podporovaných podnikov, ktoré realizovali inovácie (v mil. EUR)	0	25	MS	
Opatrenie 1.4	Výsledok	25	Celkové investičné náklady na podporené projekty (v mil. EUR)	0	33,1	MS	ročne
	Výstup	26	Celkový počet podporených projektov	0	20	MS	
Opatrenie 1.5	Výsledok	27	Počet podporených podnikov, ktoré sa stali novými exportérmi a/alebo expandovali na nové trhy na vývoz svojich produktov	0	70	MS	ročne
	Výstup	28	Počet podnikov, ktoré získali finančnú podporu (muži/ženy)	0	60/30	MS	
Opatrenie 2.1	Výsledok	29	Celkové investície do podpory trvalo udržateľného cestovného ruchu, z toho do obnovy kultúrno-historických pamiatok	0	42,2/20	MS	ročne
	Výstup	30	Počet podporených projektov súkromného sektoru v oblasti trvalo udržateľného cestovného ruchu	0	50	MS	
Opatrenie 2.2	Výsledok	31	% vysokokvalitných lôžok vytvorených alebo skvalitnených vďaka získanej pomoci	100%	130%	MS	ročne
	Výstup	32	Počet podporených projektov zameraných na vývoj nových trvalo udržateľných produktov cestovného ruchu	0	50	MS	
Opatrenie 2.3	Výsledok	33	Zvýšenie počtu zahraničných klientov cestovných kancelárií a tour operátorov v %	100%	110%	MS	ročne
	Výstup	34	Počet informačných kancelárií cestovného ruchu v jednotnom informačnom systéme cestovného ruchu	0	40	MS	

Úroveň	Druh indikátora	Číslo	Názov indikátora	Základné údaje (2001)	Pregnoza / Cieľové údaje (2006)	Zdroj údajov	Periodicita (monitorovacie obdobie)
Horizontál- na priorita: rovnosť príležitostí	Dopad	35	Podiel žien na celkovom počte vytvorených alebo udržaných pracovných miest v dôsledku realizácie operačného programu	0	7500/3000	SO	začiatok a koniec programu
	Výsledok	36	Percentuálny nárast podielu žien na podnikaní (zastávajúcich riadiace funkcie)	100%	102,0%	SO	ročne
Horizontál- na priorita: trvalo udržateľný rozvoj	Dopad	37	Zníženie energetickej a surovinovej náročnosti vo výrobnom procese po ukončení operačného programu	100%	97,5%	SO	začiatok a koniec programu
			Vplyv podnikateľských aktivít na životné prostredie v rámci zníženia znečisťovania (odpad a produkovanie odpadových vôd, emisie NO ₂ , SO ₂ , CO ₂ v %)	100%	98%	SO	
	Výsledok	38	Zníženie nákladov na energiu u MSP	100%	97,5%	SO	ročne
			Percentuálny podiel MSP kvalifikujúcich sa na certifikáciu na dodržiavanie noriem životného prostredia				

Poznámka: Časový priestor (1.1.2004 – 31.12.2006) obmedzuje flexibilne špecifikovanie kvantifikácie priblíženia sa k očakávaným cieľom, vzhľadom na krátkosť času nebude možné predpovede upresňovať vzhľadom na aktuálny vývoj.

Zdroj údajov: Slovenský štatistický úrad a Monitorovací systém v rámci riadiceho odboru pre SOP PS na MH SR.

2.6. Definovanie priorít

Hlavné priority rozvoja priemyslu a služieb a rozvoja cestovného ruchu sú špecifikované na základe záverov SWOT analýz, ktoré vychádzajú najmä z príležitostí ekonomického rozvoja SR, ale zároveň zvažujú i riziká, ktoré môžu ich plnenie ohroziť.

Pre obdobie rokov 2004 – 2006 boli pre SOP PS vytýčené dve priority. Ich prostredníctvom sa predpokladá dosiahnutie globálneho cieľa SOP PS SR: **„Rast konkurencieschopnosti priemyslu a služieb“**.

Jedná sa o nasledovné priority:

1. **„Rast konkurencieschopnosti priemyslu a služieb s využitím rozvoja domáceho rastového potenciálu“**
2. **„Rozvoj cestovného ruchu“**.

Podpora podnikania v rámci priorít bude špecificky orientovaná na rozvojovú os v kontexte vyváženého regionálneho rozvoja a v záujme uľahčenia realizácie štrukturálnych zmien. Budú podporované nové produkčné aktivity a rozvoj podnikateľských služieb postavených na využití informačných technológií a celoplošne taktiež na rozvoj podnikania prednostne MSP, vrátane živnostníkov.

Zvýšenie výkonnosti a konkurenčnej schopnosti týchto oblastí zároveň prispeje k naplneniu programových cieľov celej slovenskej ekonomiky. Zabezpečenie priorít predpokladá dynamizovať najmä rast pridanej hodnoty. Nakoľko vo všetkých oblastiach hospodárstva SR je výrazné zaostávanie v úrovni produktivity voči EÚ-15.

Priority musia zabezpečiť do roku 2006 rýchlejšiu medziročnú dynamiku produktivity práce z pridanej hodnoty ako v EÚ. Takéto tempo rastu by malo prispieť i k zvýšeniu konkurenčnej schopnosti slovenského priemyslu a vybraných služieb, cestovného ruchu a zmierneniu ich zaostávania za vyspelou konkurenciou.

Zmyslom priorít je napomôcť i účinnou finančnou pomocou predovšetkým MSP s obmedzeným personálnym a technickým vybavením, efektívne sa nafázovať na aktivity a zdroje vyplývajúce zo SOP PS a prispieť tak k vyváženému ekonomickému rozvoju cieľových regiónov.

Priority obsahujú vo všeobecnosti podporu a pomoc na úseku výroby, obchodu, kultúry a cestovného ruchu tak, aby sa zvýšila konkurenčná schopnosť výrobkov a služieb na trhu cestou mobilizácie manažerského potenciálu a metód inovačných kapacít, využitím poznatkov aplikovaného výskumu a vývoja, racionálnym využitím ľudských zdrojov a rozvojom spolupráce podnikateľských subjektov s verejnou správou SR a so zahraničím.

Priority zahŕňajú vzťahy medzi subdodávateľmi, podnikateľskými subjektami a verejnou správou. Cieľom je obnovenie života schopných výrobných kapacít, zvýšenie produktivity práce, pridanej hodnoty, efektívnosti produkcie a zníženie ekologickej záťaže vonkajšieho prostredia. Preferovaná bude podpora subjektov v rizikových regiónoch, s cieľom odvrátiť možné negatívne dopady nezamestnanosti a stabilizovať životnú úroveň s perspektívou jej postupného rastu.

Bude uprednostňovaná podpora rastovej osi v regióne, ktorý prechádza štrukturálnymi zmenami s cieľom dosiahnuť trvalo udržateľné zvyšovanie rastu. Bude to podporované väčšou

konkurencie schopnosťou a tvorbou pracovných miest, ako aj začlenením otázok životného prostredia do ostatných koncepčných oblastí s perspektívou dosiahnutia vyváženého rozvoja.

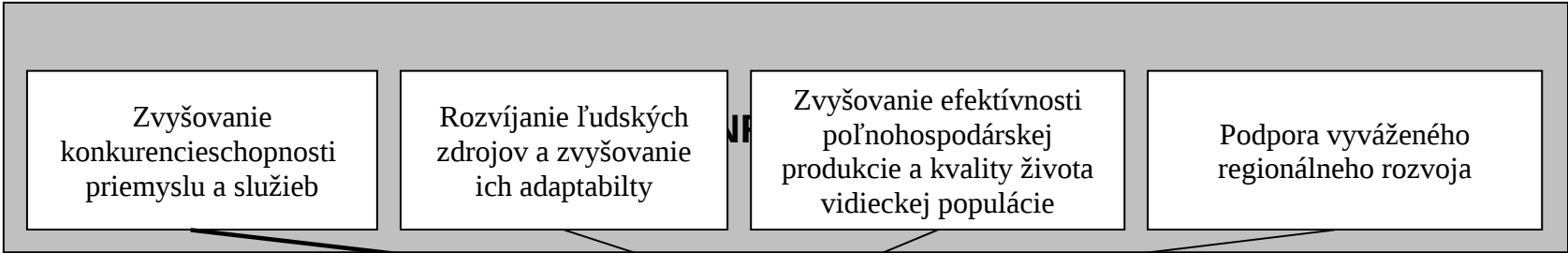
Priority sú koncipované tak, aby pomohli zlepšeniu podnikateľského prostredia a infraštruktúry cestovného ruchu, vrátane zvyšovania využitia existujúcich priemyselných zón. Výstavba nadväzujúcej infraštruktúry zohľadní aj potrebu vyváženého regionálneho rozvoja.

Prepojenie stratégie SOP PS so stratégiou NRP SR

Strategický cieľ NRP SR

Zabezpečiť pri rešpektovaní trvalo udržateľného rozvoja taký rast HDP, aby SR do roku 2006 dosiahla úroveň 54 % z priemeru HDP na obyvateľa v krajinách EÚ 15.

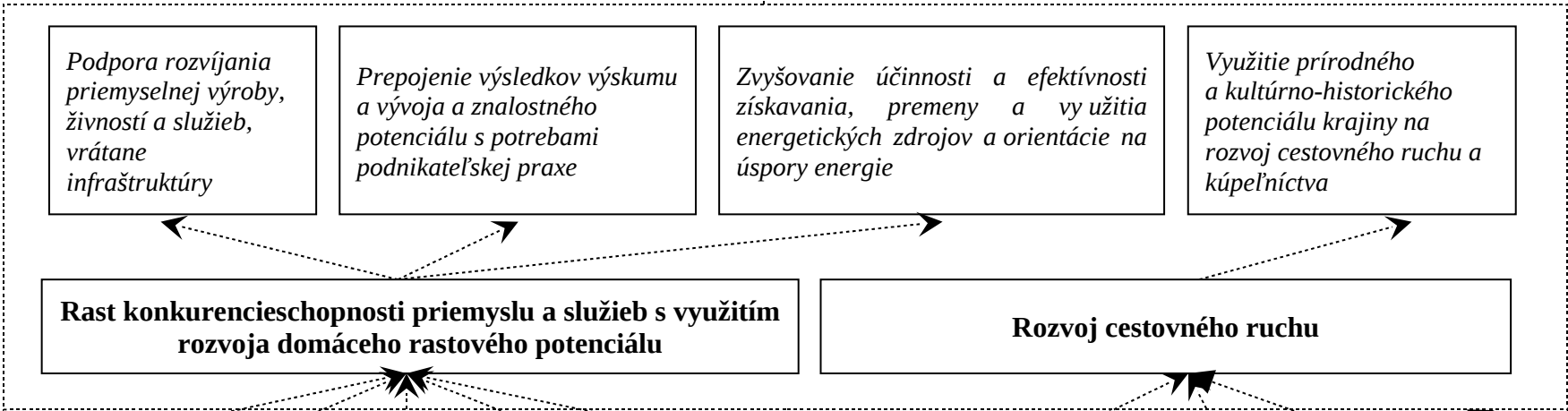
Špecifické ciele NRP SR

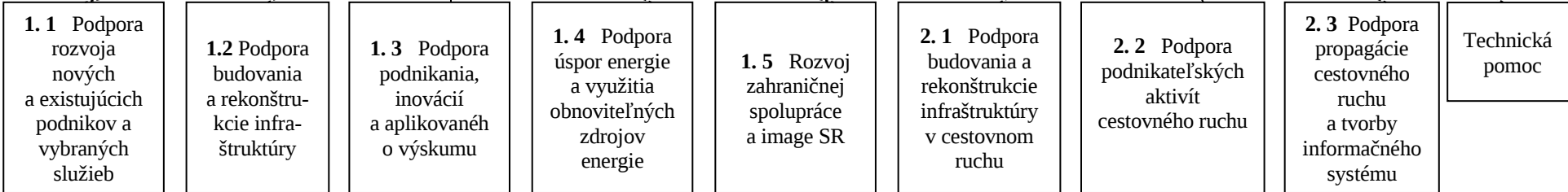
Globálny cieľ SOP PS

Rast konkurencieschopnosti priemyslu a služieb

Špecifické ciele SOP PS

Priority SOP PS na roky 2004 - 2006

Opatrenia
SOP PS

2.6.1. Priorita - „Rast konkurencieschopnosti priemyslu a služieb s využitím rozvoja domáceho rastového potenciálu“

Táto priorita je zameraná na riešenie problémov rozvoja existujúcich perspektívnych podnikateľských subjektov a rozvoja nových podnikov, zlepšovanie ich konkurencieschopnosti v rámci hospodárstva a jednotného trhu EÚ a prispôsobenie rozvoja podnikania v podmienkach medzinárodnej deľby práce a stimuláciou vstupu priamych investícií a podporou obchodu, informačných a komunikačných technológií, elektronického obchodu.

Adaptácia na tieto podmienky by mala viesť predovšetkým k zníženiu surovinovej, energetickej a dovoznej náročnosti podnikania, zníženie nákladov za energiu a tým zníženie výrobných nákladov, zvýšenie podielu tvorby pridanej hodnoty, mobilizácii priamych investícií, zvýšenie kvality riadenia a skvalitnenia ďalších vybraných služieb.

Naplneniu bude napomáhať zlepšenie mobilizácie inovačných, vývojových a výskumných kapacít, zapájanie MSP do inovatívneho podnikania a rozvoj fungujúcej flexibilnej infraštruktúry odborného vzdelávania zamestnancov.

Realizácia vytýčenej priority predpokladá najmä:

- prepojenie rozvoja priemyslu a obchodu s výskumom a inováciami, najmä využitím potenciálu informačných technológií a multiplikačných efektov PZI v rámci širšej ekonomiky,
- modernizáciu, mikroekonomickú adaptáciu a stimuláciu rozvoja podnikov a služieb (modernizácia výrobných technológií, zariadení, výrobkov atď.),
- budovanie manažérskej kapacity a podnikateľského ducha,
- zvýšenie mobility pracovnej sily a jej podnikateľských aktivít,
- zvyšovanie využívania obnoviteľných a druhotných zdrojov energie, zníženie energetickej náročnosti a využitie potenciálu úspor energie, zníženie nákladov za energiu,
- rozvoj odvetví založených na progresívnych technológiách a využívaní obnoviteľných zdrojov,
- zlepšenie ochrany vôd, ovzdušia, obnovu environmentálnych funkcií územia v produktívnej sfére, adekvátne narábanie s odpadmi prostredníctvom realizácie ekologických technológií v priemysle (Smernica IPPC),
- odstránenie starých ekologických záťaží na postpriemyselných územiach a príprava týchto území na základe nových investícií.

Cieľom priority je taktiež využívanie potenciálu úspor energie v priemysle a službách na to nadväzujúcich a znižovanie spotreby energie čo môže reálne napomôcť trvalo udržateľnému rozvoju a ekonomickému rastu vo všetkých oblastiach hospodárskej činnosti.

Je však potrebné poznamenať, že významnejšie zmeny vo vývoji energetickej účinnosti nemôžu byť dosiahnuté bez zásadných zmien v reštrukturalizácii priemyslu, bez redukcie energetickej, surovinovej a dovozne náročných výrobných závodov, ktoré vyrábajú suroviny a polotovary (železo, oceľ, chemikálie, cement). Pri zohľadnení súčasného významu týchto výrobných závodov (ktoré sú súčasne najväčšími odberateľmi energie) pre národné hospodárstvo SR (vrátane ich významu pre úroveň zamestnanosti v danom regióne) sa javí ako reálne riešenie v strednodobom horizonte postupná modernizácia výrobných technológií s cieľom dosiahnuť efektívnejšiu výrobu, úspory energie a zníženie dopadov na životné prostredie.

Táto priorita má napomôcť aj zvyšovaniu využívania obnoviteľných zdrojov energie, budovaniu malých vodných elektrární, a využívanie solárnej, veternej a geotermálnej energie.

Zvýšenie výroby elektrickej energie závisí hlavne na cenách elektrickej energie a/alebo na rozsahu podporných opatrení, vrátane výšky štátnej dotácie. V tomto ohľade hrá vodná energia hlavnú úlohu pri zabezpečovaní potrieb energetického sektoru, s využitím primárneho a sekundárneho potenciálu energie vody. Mala by byť podporovaná. Má byť posúdená aj veterná energia. Realizácia stavebných projektov obnoviteľných zdrojov energie je vo všeobecnosti podmienená dostatočnými investíciami a splnením environmentálnych podmienok.

V rámci obmedzenia výstavby priemyselných zón na zelených plochách je potrebné zamerať pozornosť na revitalizáciu územia a budov vyčerpaných priemyselnou a inou činnosťou tak, aby neboli devastované a boli znovu využité pre ďalšiu činnosť.

Príspevok výskumu a vývoja k rastu konkurencieschopnosti priemyslu a služieb by sa mal premietnuť vo zvýšení stupňa inovatívnosti v slovenskej ekonomike a zvýšení podielu subjektov pracujúcich na báze high-tech.

Vo sfére služieb a obchodu má priorita prispieť predovšetkým k zníženiu súčasného deficitu miery pridanej hodnoty za obdobným sektorom EÚ-15 a k ďalšiemu zvýšeniu podielu obchodu na tvorbe HDP a zamestnanosti.

2.6.2 Priorita - „Rozvoj cestovného ruchu“

Cieľom trvalo udržateľného rozvoja je stabilizovať postavenie cestovného ruchu v štruktúre odvetví hospodárstva Slovenska a vytvárať predpoklady pre jeho efektívny a dlhodobý rozvoj. Znamená to, že v oblasti cestovného ruchu bude **zásadným strategickým cieľom podpora pozitívnych vývojových trendov cestovného ruchu z rokov 2001 a 2002.**

Pozitívny vývoj cestovného ruchu predstavuje:

- **tvorbu nových pracovných príležitostí** v regiónoch s vysokým prírodným a kultúrnym potenciálom
- **podporu malého a stredného podnikania** ako rozhodujúceho prvku v systéme poskytovania kvalitných služieb cestovného ruchu a pri tvorbe produktu cestovného ruchu
- **zvýšený podiel sektoru cestovného ruchu na tvorbe HDP na národnej a regionálnej úrovni** prostredníctvom aktivít cestovného ruchu v oblastiach s príslušným potenciálom.

Dostatočne využívať potenciál cestovného ruchu je možné iba za predpokladu primeranej infraštruktúry a zodpovedajúcej kvality poskytovaných služieb. Takto sú zamerané predovšetkým Opatrenia 2.1. a 2.2. Cieľom týchto opatrení je preto podporiť aktivity subjektov zabezpečujúcich úlohy v tejto oblasti, t. j. samosprávne inštitúcie, združenia a podnikateľov. Pretože využiteľnosť potenciálu cestovného ruchu je vo veľkej miere závislá aj od jeho prezentácie, je Opatrenie 2.3. SOP PS orientované na túto oblasť.

Jedným z predpokladov komplexného prístupu SOP PS, ktorý prispieva k podpore rozvoja CR na celoštátnej úrovni, je i podpora ucelených produktov cestovného ruchu „tzv. *integral travel package*“. Tento predstavuje komplexné materiálovo technické zázemie ponuky služieb CR (infraštruktúra), vrátane zodpovedajúcich systémov zúčiteľných s podmienkami trvalo udržateľného rozvoja CR. Tieto podmienky možno zabezpečiť iba nadregionálnymi programami, a to z dôvodu potrebného know-how, vrátane štandardov a certifikácie poskytovaných služieb, ktorých zaručená kvalita musí byť uplatňovaná plošne.

Keďže produkty CR sa skladajú a budú skladať z ponuky mnohých subjektov a aktérov na poli CR, najmä z radov MSP, je nevyhnutná cieľená podpora subjektom MSP, a to najmä pri základných investíciách či rekonštrukcii infraštruktúry a služieb CR v pripravovaných produktoch CR národného významu.

Táto priorita predpokladá vytvorenie priaznivých podmienok pre dynamizáciu rozvoja cestovného ruchu pri využití prírodného i kultúrno-historického potenciálu a skvalitňovaní existujúceho potenciálu cestovného ruchu spojených s rozvojom prezentácie a propagácie. Priorita rozvoja cestovného ruchu predpokladá širšie zapojenie samosprávnych inštitúcií na úrovni lokalít a regiónov, zlepšovanie spolupráce subjektov cestovného ruchu prostredníctvom združení a v neposlednom rade skvalitňovanie poskytovaných služieb podnikateľskými subjektami v cestovnom ruchu. Pôjde teda nielen o podporu statických prvkov (stredísk, budov a zariadení) cestovného ruchu, ale aj o podporu dynamických prvkov v podobe podpory aktivít smerujúcich k rozvoju cestovného ruchu, a to vrátane informačných a propagačných služieb.

Vzhľadom na malú územnú rozlohu Slovenska a zároveň diferenciálny potenciál cestovného ruchu v tomto skrátenom programovacom období, prioritné budú investície do oblastí, v ktorých má cestovný ruch najväčší potenciál.

Cestovný ruch je považovaný za odvetvie budúcnosti s ohľadom na multiplikačný efekt sprevádzajúci jeho rozvoj. V tomto sektore vznikne v regiónoch charakterizovaných vysokým potenciálom cestovného ruchu najviac pracovných príležitostí. Okrem toho sa významne podieľa na tvorbe HDP, čo bude mať pozitívny účinok na platobnú bilanciu, tvorí príjmy štátneho rozpočtu a jeho rozvoj dáva príležitosť k investičným aktivitám.

Pri výbere projektov sa bude pridržovať kritérií, kde jednou z podmienok realizácie podpory kultúrnych a historických objektov bude ich využiteľnosť v cestovnom ruchu (ošetrené napr. zmluvou o budúcom využívaní objektu). Táto podmienka vychádza zo skráteného programovacieho obdobia a s ohľadom k disponibilnému objemu finančných prostriedkov.

Realizácia týchto priorít závisí najmä na:

- posilňovaní úlohy cestovného ruchu v rámci hospodárstva,
- výraznom skvalitnení a rozšírení ponuky služieb cestovného ruchu,
- rozvoji znalostí, zvyšovaní adaptability a podnikateľských aktivít v oblasti cestovného ruchu (prostredníctvom SOP Ľudské zdroje),
- zdokonalovaní informačných systémov v oblasti cestovného ruchu a ich vzájomnom prepojení,
- zlepšovaní stavu kultúrnych a historických zariadení ako súčasť rozvoja cestovného ruchu.

Vo oblasti cestovného ruchu má priorita smerovať k zlepšovaniu obrazu Slovenska ako krajiny cestovného ruchu, rastu konkurenčnej schopnosti v oblasti kvality a sortimentu poskytovaných služieb, zvyšovaniu schopností, poznatkov a prístupu subjektov cestovného ruchu k turistom, lepšiemu využitiu existujúcich kapacít sektora, zlepšeniu ich štruktúry a kvality vzhľadom k cieľovej klientele a k zvýšeniu pozície cestovného ruchu v rámci ekonomiky SR (tvorba HDP, zamestnanosť). Cestovný ruch Slovenska musí prioritne potvrdiť pozitívne tendencie vývoja z roku 2001 a 2002 a v horizonte do roku 2006 podstatne zvýšiť svoj podiel na tvorbe HDP a zamestnanosti, minimálne na úroveň okolitých krajín v rámci SVE-5.

2.7. Zdôvodnenie stratégie a priorít

V Národnom rozvojovom pláne Slovenskej republiky je uvedená analýza hospodárskeho a sociálneho vývoja, analýza priemyslu a služieb a následne v citovanom materiáli je definovaná stratégia a priority rozvoja Slovenskej republiky pre roky 2004-2006. Neoddeliteľnou súčasťou NRP SR je i stratégia priemyslu a služieb na Slovensku, na ktorú naväzuje SOP PS.

SOP PS na roky 2004-2006 je formulovaný tak, aby prispel k naplneniu strategického cieľa stanoveného v NRP SR, ktorým je "Zabezpečiť pri rešpektovaní trvalo udržateľného rozvoja taký rast HDP, aby Slovenská republika do roku 2006 dosiahla úroveň 54 % z priemeru HDP na obyvateľa v krajinách EÚ-15.

Dosiahnutie strategického cieľa NRP SR bude podporované štyrmi špecifickými cieľmi:

1. zvyšovanie konkurencieschopnosti priemyslu a služieb,
2. rozvíjanie ľudských zdrojov a zvyšovanie ich adaptability,
3. zvyšovanie efektívnosti poľnohospodárskej produkcie a kvality života vidieckej populácie,
4. podporovanie vyváženého regionálneho rozvoja.

V rámci SOP PS bude realizovaný hlavne špecifický cieľ NRP SR "Zvyšovanie konkurencieschopnosti priemyslu a služieb", ktorý je súčasne globálnym cieľom SOP PS, prostredníctvom ktorého sa podporí ekonomický rast, konkurencieschopnosť, zamestnanosť a rovnovážny regionálny rozvoj.

Ďalšie tri špecifické ciele budú realizované najmä prostredníctvom SOP Ľudské zdroje, SOP Rozvoj poľnohospodárstva a vidieka a SOP Základná infraštruktúra, ktoré vzájomnou prepojenosťou tvoria stratégiu NRP SR.

Sektorový operačný program Priemysel a služby je vypracovaný v súlade so stratégiou NRP SR, špecifickými cieľmi a prioritami Národného rozvojového plánu Slovenskej republiky, na ktoré nadväzujú operačné programy. Sú do nich zapracované požiadavky vyšších územných celkov na úrovni NUTS II a širokej podnikateľskej verejnosti. Jednotlivé programové dokumenty sú vzájomne previazané tak, aby sa naplnil špecifický strategický cieľ NRP SR a globálny cieľ SOP PS - rast konkurencieschopnosti priemyslu a služieb.

Stratégia SOP PS je tvorená hierarchickou štruktúrou pozostávajúcou z globálneho cieľa, štyroch špecifických cieľov, dvoch priorít a deviatich opatrení (vrátane technickej pomoci). Stratégia SOP PS vychádza z hlavných disparít a faktorov rozvoja identifikovaných na úrovni NRP SR. Tieto boli modifikované do kľúčových disparít a hlavných faktorov rozvoja a špecifických cieľov pre sektor priemyslu a služieb.

Spoločným menovateľom problémov, o ktorých riešenie ide v Národnom rozvojovom pláne Slovenskej republiky a v Sektorovom operačnom programe Priemysel a služby je nevyhovujúci súčasný stav, ktorý je dôsledkom:

- nízkej výkonnosti a neefektívnej štruktúry ekonomiky
- nedostatočnej rozvinutosti základnej infraštruktúry
- nízkej účinnosti nástrojov hospodárskej politiky
- nedostatočnej efektívnosti a kvality sociálneho zabezpečenia, výskumu a vzdelávania

V nadväznosti na výsledky SWOT analýzy priemyslu, cestovného ruchu a vybraných služieb, pri identifikácii silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození, ako aj poznania cieľov priemyselnej politiky, politiky služieb, najmä cestovného ruchu a obchodu, vrátane využitia poznatkov z ex-ante hodnotenia, možno definovať nasledujúce disparity predmetného SOP PS :

- neukončená reštrukturalizácia priemyselných podnikov vrátane vysokých starých ekologických záťaží vo viacerých priemyselných areáloch
- nedostatočné využitie existujúcich výrobných kapacít a surovinových zdrojov
- vysoká energetická náročnosť v priemysle
- útlm aplikovaného výskumu a vývoja
- nedostatočná kvalita a deficit služieb v priemysle a obchode
- nedostatočná rozvinutosť a nízka kvalita služieb v cestovnom ruchu
- vysoká miera nezamestnanosti
- nízka pridaná hodnota a nedostatočná konkurencieschopnosť
- chýbajúce impulzy stimulujúce rozvoj podnikania.

Hlavné faktory rozvoja, ktoré môže Slovenská republika pri riešení problémov využiť, sú:

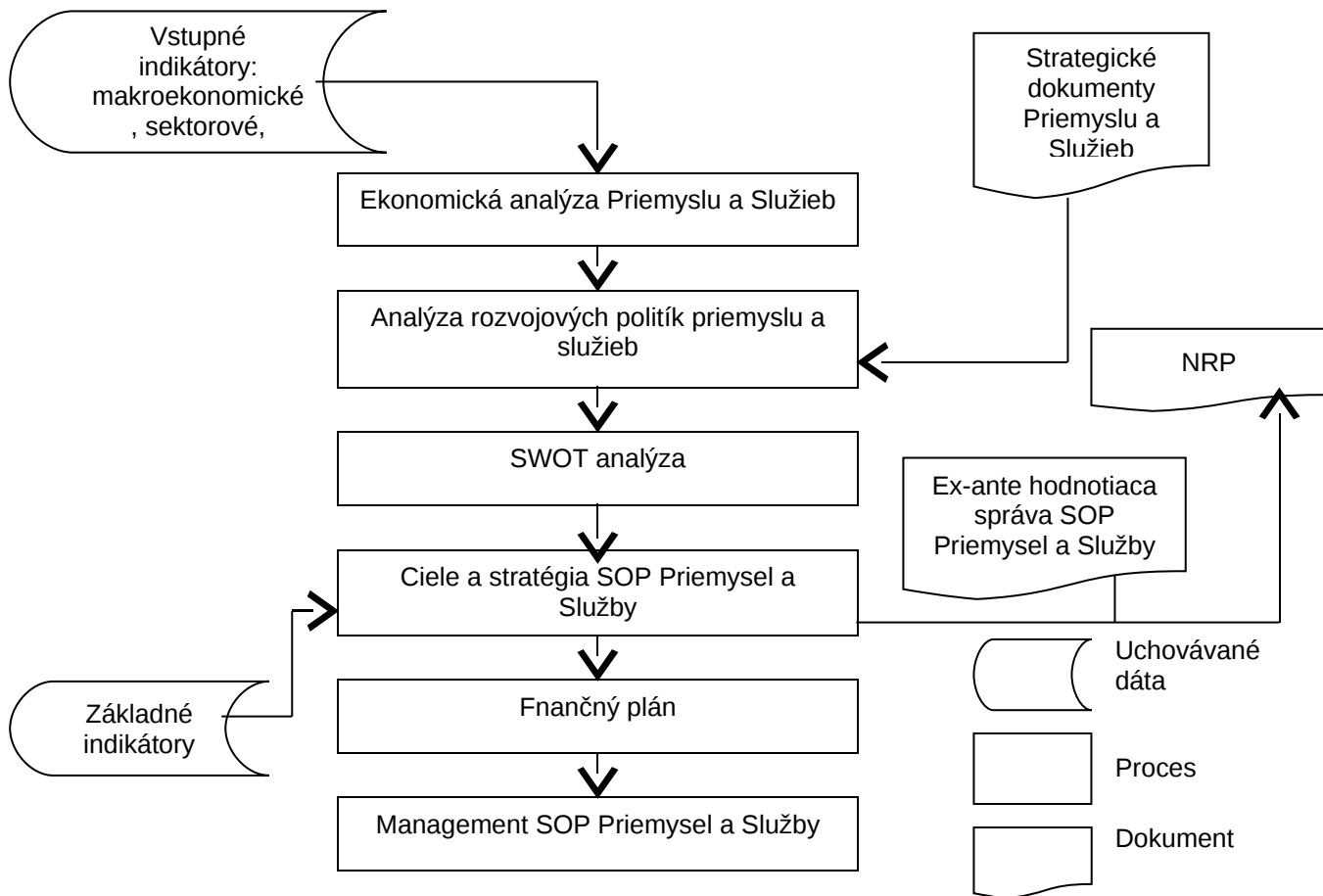
- disponibilné priemyselné kapacity s vybudovanou podnikovou infraštruktúrou a poznatkovou databázou
- existencia potenciálne schopných podnikových manažérov
- potenciál ďalšieho rozvoja využitia informačných technológií v záujme zvyšovania konkurencieschopnosti
- existujúce obnoviteľné zdroje domácej suroviny, potenciál úspor energie
- potenciál pre nízke náklady práce a relatívne dobrá kvalifikovaná pracovná sila
- existujúca vedecká, výskumná a vývojová základňa
- kultúrny a prírodný potenciál pre rozvoj kúpeľníctva a cestovného ruchu
- certifikácia, akreditácia, normalizácia, duševné vlastníctvo a zavádzanie systémov kvality

Cieľom stanovenia priorít na vytvorenie realizačného rámca je zabezpečenie špecifických cieľov a riešenie kľúčových disparít. Bázou na riešenie identifikovaných kľúčových disparít je navrhnutie takeého programu, ktorý zabezpečí trvalo udržateľný rozvoj, rast HDP a povedie k rastu konkurencieschopnosti priemyselnej výroby, cestovného ruchu a vybraných služieb využitím zdrojov zo štrukturálnych fondov.

Na dosiahnutie špecifických cieľov, ktoré sú v časti 2.4. vyjadrené i indikátormi dopadov boli formulované dve priority :

- za sektor priemyslu „Rast konkurencieschopnosti priemyslu a služieb s využitím rozvoja domáceho rozvojového potenciálu“
- a za sektor cestovného ruchu „Rozvoj cestovného ruchu“.

obr. 1 Vývojový diagram SOP Priemysel a služby

2.8. Prehľad opatrení na realizáciu priorít

2.8.1. Návrh opatrení

Opatrenia špecifikujú skutočné presné finančné nástroje použité s cieľom naplniť ciele OP a NRP SR. Sú formulované tak, aby zodpovedali potrebám a príležitostiam vyplývajúcich z makroekonomickej analýzy uvedenej v NRP SR a ekonomickej situácie jednotlivých sektorov zahrnutých v SOP PS. Opatrenia sa navzájom dopĺňajú a vytvárajú synergetický efekt SOP PS ako celku a sledujú naplnenie jeho cieľov a cieľov NRP SR.

			Pomer v %
Priorita	1.	Rast konkurencieschopnosti priemyslu a služieb s využitím rozvoja domáceho rastového potenciálu	51,15 % z SOP PS
Opatrenie	1.1	Podpora rozvoja nových a existujúcich podnikov a služieb	25,77% z priority
Opatrenie	1.2	Podpora budovania a rekonštrukcie infraštruktúry	53,29%
Opatrenie	1.3	Podpora podnikania, inovácií a aplikovaného výskumu	4,23%
Opatrenie	1.4	Podpora úspor energie a využitia obnoviteľných zdrojov energie	15,00%
Opatrenie	1.5	Rozvoj zahraničnej spolupráce a image SR	1,71%

Priorita	2.	Rozvoj cestovného ruchu	43,21 % z SOP PS
Opatrenie	2.1	Podpora budovania a rekonštrukcie infraštruktúry cestovného ruchu	48,42% z priority
Opatrenie	2.2	Podpora podnikateľských aktivít cestovného ruchu	29,05%
Opatrenie	2.3	Podpora propagácie cestovného ruchu a tvorby informačného systému	22,53%

Opatrenie		Technická pomoc (pre obidve priority) a pre feasibility štúdie	5,64% z ERDF
-----------	--	--	--------------

2.8.2. Popis opatrení na realizovanie priorít

Opatrenie 1.1

Názov:

Podpora rozvoja nových a existujúcich podnikov a služieb

Ciele:

Cieľom tohoto opatrenia je hlavne zamerať pozornosť privátneho sektora na rozvoj stávajúcich a nových výrobných kapacít (podnikov) a tvorbu pracovných miest (vrátane manažérskych) prostredníctvom investícií do zavádzania nových technológií a zariadení.

To prispeje k zvýšeniu HDP na obyvateľa za oblasť priemyslu a služieb, produktivity práce, ako aj zníženiu ekologických zaťažení.

Prednostne budú podporované vypracovanie projektov predkladaných podnikmi z menej rozvinutých regiónov, napríklad regiónov postihnutých útlmom zbrojárskej a baníckej výroby a ich premena na civilnú výrobu, zameraním na vytváranie reťazcov výroba - obchod - služby, a rozvoj subdodávateľských vzťahov v sektore malých a stredných podnikateľov vzájomne a vo väzbe na veľkých výrobcov.

Výsledky :

- technologická, finančná, organizačná reštrukturalizácia, ktorá zabezpečí zvýšenie efektívnosti výroby a konkurencieschopnosť perspektívnych podnikateľských subjektov na vnútornom a zahraničnom trhu,
- zavádzanie nových technológií, moderných systémov manažmentu a moderných postupov v oblasti marketingu,
- zintenzívnenie využívania domácich surovín, lokálnych špecifik a kvalifikovanej pracovnej sily,
- podpora poradenských služieb súvisiacich s opatrením,
- podpora zakladania nových MSP a živnostníkov,
- rozvoj subdodávateľov v sektore malých a stredných podnikov pre veľkých výrobcov
- dobudovanie mikroinfraštruktúry bezprostredne súvisiacej s konkrétnymi projektmi
- spracovanie štúdií (napríklad feasibility štúdie) a projektov, v zmysle Priority 1
- uľahčenie uplatnenia sa MSP v medzinárodnej spolupráci a pri vstupe na trh EÚ,

Popis:

Sektor priemyslu a v jeho rámci predovšetkým hlavne MSP sú veľmi dôležité pre budúci vývoj hospodárstva SR. Vo svete bolo preukázané, že malé a stredné podniky zabezpečujú najvyšší podiel nových pracovných miest, a preto je potrebné trvale podporovať vznik malých, technologicky a proexportne orientovaných spoločností.

Mnoho jestvujúcich spoločností musí zlepšiť úroveň podnikateľských aktivít, aby sa stali konkurencieschopnými. Táto oblasť zahŕňa predovšetkým zavádzanie nových technológií. Po vstupe SR do EÚ v máji 2004 sa mnohé spoločnosti budú musieť zamerať na rozšírené exportné trhy, vytváranie nových produktov a procesov, nielen aby prežili, ale aby aj prosperovali a zvyšovali svoju výkonnosť a konkurencieschopnosť.

V rámci opatrenia sa očakáva podporovať sektor v produktívnej výrobnnej sfére, pričom sa môžu podporiť oprávnené náklady investičného a neinvestičného charakteru (bežné a kapitálové výdavky).

Opatrenie sa sústreďuje na zvýšenie výkonnosti a efektívnosti existujúcich a vznik nových podnikateľských subjektov, najmä MSP v oblasti priemyslu, priemyselných dodávok a služieb.

Ide predovšetkým o zvýšenie konkurencieschopnosti v rámci jednotného trhu EÚ prostredníctvom :

- podpory vzniku nových podnikov a rozvoja existujúcich podnikov so zameraním hlavne na MSP, vrátane reštrukturalizácie podnikov so skutočnou alebo potenciálnou životaschopnosťou;
- podpory inovácie prostredníctvom transferu nových a/alebo environmentálne vhodných technológií;

- zabezpečením zlepšenej infraštruktúry pre ďalšie využitie podnikov (napr. výstavba alebo rekonštrukcia podnikových priestorov nových výrobných hál alebo areálov, inštalácia nových technológií, atď.);
- podpory implementácie EMAS (schéma environmentálneho manažmentu a auditov
- podepory skvalitňovania informačných a poradenských služieb pre rozvoj podnikov.

Opatrenie je zamerané na horizontálne riešenie rozvoja podnikateľských subjektov v regiónoch v rámci hospodárstva bude dôležitou podmienkou celkového rozvoja slovenskej ekonomiky, najmä podnikov s potenciálom rastu a prosperity. Dôležitým výsledkom bude tvorba pracovných miest.

S ohľadom na oblasť potrieb a dôležitosť tohoto opatrenia v rámci realizácie priority bola stanovená jeho váha na cca 25,77%.

Koneční príjemcovia

Podnikateľské subjekty, podnikateľské združenia

Opatrenie 1.2

Názov:

Podpora budovania a rekonštrukcie infraštruktúry

Cieľ:

Cieľom opatrenia je umožniť verejnému sektoru zabezpečiť rozvoj podnikania v oblasti priemyslu a služieb, zvýšenia zamestnanosti a kvality života v regiónoch podľa Cieľa 1. Snahou je tiež podporiť pomocou verejného sektora obnovu podnikateľskej činnosti v kontexte vyváženého regionálneho rozvoja, vrátane revitalizácie bývalých priemyselných a podnikateľských lokalít.

Ďalej na aktivity smerujúce k využívaniu a k prepojeniu informácií medzi vedeckými, akademickými a špecializovanými knižnicami. Ide o internetové prepojenia vedecko-technických databáz vrátane ich informatizácie. Cieľom je vytvoriť podmienky pre jeho urýchlené uplatnenie v praxi. Vytvorením, naplnením, aktualizáciou a sprístupnením databáz na internete a ich previazanosť zabezpečí dostupnosť a koncentráciu informácií potrebných pre podnikateľov.

Ďalším cieľom navrhovaného opatrenia je vybudovanie živnostenského inštitútu vrátane vytvorenia regionálnych sietí s využitím súčasných stredných odborných učilíšť, stredných odborných škôl a vysokých škôl.

Výsledky:

- zatriktívnenie regiónov pre vstup investičného kapitálu (napr. obnova budov, inkubátorov a priemyselných areálov, atď.),
- využitie v súčasnosti nevyužívaných priestorov pre nové podnikateľské aktivity budovaním priemyselných parkov a podnikateľských inkubátorov, ekologické audity a odstránenie starých záťaží v rámci realizácie konkrétneho projektu za účelom ďalšieho priemyselného využitia,
- budovanie inkubátorov pre projekty zaoberajúce sa výskumno-vývojovými, inovačnými, technickými a technologickými aktivitami,
- zvýšenie počtu živnostníkov a MSP podnikajúcich v regiónoch, zvýšenie zamestnanosti
- vybudovanie parkovacích plôch a cestnej infraštruktúry súvisiacej s konkrétnymi ekonomickými projektami,

- spracovanie štúdií (napríklad feasibility studies, atď.) a projektov v súlade s cieľmi Priority 1 (príprava projektov na realizáciu, atď.),
- vytvorenie siete s informačným prepojením vedeckých, akademických a špecializovaných knižníc, vrátane ich modernizácie
- vybudovanie živnostenského inštitútu, dosiahnutie optimalizácie siete živností.

Popis:

V rámci opatrenia sa očakáva podporovať verejný sektor v infraštruktúrnej sfére. Projekty pre neziskový sektor (VÚC, mestá, obce, združenia, atď.) budú sekundárne podporovať ďalší rozvoj malého a stredného podnikania v danom regióne, čím sa podporí ešte väčšie zhodnotenie účinkov rozvojovej podpory. Takéto verejné investície budú podporovať podnikanie v produktívnom sektore. To by podporovalo rozvoj MSP a živnostníkov v priemyselnej oblasti. Snahou je taktiež obnoviť podnikateľskú činnosť v regiónoch v kontexte vyváženého regionálneho rozvoja.

Verejné služby, infraštruktúry a iné neziskové služby, ktoré sú potrebné pre fungovanie podnikateľských subjektov a priemyselných odvetví, sú často veľmi podštandardné, čo je brzdou ich vzniku v regiónoch. Toto opatrenie bude riešiť medzery pri zabezpečovaní tejto základne nevyhnutnej pre rozvoj MSP a živnostníkov v priemyselnej oblasti.

V rámci opatrenia sa v zmysle Zákona č. 183/2000 Z. z. počíta taktiež s modernizáciou knižníc, a to vedeckých §7, akademických §8 a špecializovaných knižníc §11. Tieto knižnice sú informačným základom verejného sektora, na ktorý nadväzuje ďalší rozvoj vedy a výskumu. Na túto podporu je nadviazané opatrenie 1.3. SOP PS

V regiónoch podľa výsledkov spracovaných analýz chýbajú živnostníci i napriek tomu, že percento nezamestnaných je vysoké a vytvára sa možnosť tzv. čiernej práce (cca 60 000 miest). Preto musí byť financované obnovenie živnostenského inštitútu, kde sa môžu uskutočňovať školenia zabezpečené prostredníctvom SOP LZ. Bude to spojené s vybudovaním regionálnych sietí využívajúcich napr. existujúce stredné odborné učilišťa. Vo vybratých stredných odborných učilištiach by sa, napríklad, vybudovali typové dielne pre výuku, prípravu a ďalšie vzdelávanie živnostníkov. Školenia by sa zabezpečovali prostredníctvom SOP LZ, ktorý je určený na takého účely.

Akcie je možné uviesť pod nasledujúcimi kategóriami investícií:

- Podpora priemyselných odvetví, podnikateľských subjektov a živnostníkov: Podpora budovania inkubátorov pre začínajúcich podnikateľov, ponuka vhodných priestorov, kancelárskej infraštruktúry a komplexných služieb; zahŕňa to podporu budovania a priemyselných a technologických parkov, vrátane výskumno-vývojových centier. Podpora bude poskytovaná aj v prípadoch, kde existuje potenciál pre oživenie podnikateľských aktivít v regiónoch, v ktorých došlo počas obdobia transformácie k úpadku.
- Bude poskytovaná podpora revitalizácie a modernizácie bývalých priemyselných a podnikateľských lokalít pre ďalšie trvalo udržateľné investície na sanáciu a obnovu verejnej infraštruktúry podporujúcej podnikanie. Môžu byť podporované oprávnené náklady tak investičného, ako aj neinvestičného charakteru.
- Cieľom opatrenia je podpora akcií na modernizáciu a prepojenie vedeckých, akademických a technických knižníc s podnikateľskou praxou.
- Bude financovať aj rozvoj živnostenského inštitútu a vytváranie jeho regionálnych sietí využívajúcich existujúce stredné odborné učilišťa.

S ohľadom na oblasť potrieb a dôležitosť tohoto opatrenia v rámci prioritných oblastí bola stanovená jeho váha na cca 53,29%.

Koneční príjemcovia

Samosprávne orgány, mestá a obce, ich združenia, rozpočtové a príspevkové organizácie slúžiace na rozvoj priemyslu a neziskových služieb vyšších územných celkov (VÚC), miest a miest, ktoré nevytvárajú podstatné čisté príjmy.⁵ Vedecké, akademické a technické knižnice.

Opatrenie 1.3

Názov:

Podpora podnikania, inovácií a aplikovaného výskumu

Ciele:

Cieľom tohto opatrenia je zvýšenie konkurencieschopnosti priemyslu prostredníctvom podpory výskumu a vývoja realizovaného slovenskými spoločnosťami, podporovaním získavania nových inovatívnych technológií, procesov, produktov a rozvíjaním silnejších väzieb medzi univerzitami a výskumnými inštitútmi. Podpora a rozvoj inovačného prostredia bude predovšetkým v oblasti priemyselného vývoja a výskumu, transferu technológií, know-how, inovatívnych výrobkov a postupov. Ide hlavne o transformáciu MSP do inovačných podnikov na regionálnej úrovni, podporou existujúcich inovačných centier na zabezpečenie technického zavádzania výskumu do praxe.

Ďalším cieľom je podpora implementácie najlepších postupov a výrobných metód svetovej úrovne do nových a jestvujúcich spoločností (zavádzanie systémov kvality). Cieľom je umožniť podnikateľom vybudovať akreditačný a certifikačný systém smerovaný na zvyšovanie kvality produkcie a možnosti zapojenia sa do medzinárodnej spolupráce.

Výsledky :

- zvýšenie inovácií technológií a výrobkov v podnikoch a službách, inovácie systémov riadenia a pod.,
- riešenie a realizácia projektov s využitím najmodernejších postupov, špičkových technológií, vrátane najmä informačných technológií,
- zvyšovanie konkurencieschopnosti podnikateľských subjektov zavádzaním metód riadenia kvality napr. podľa ISO 9000, ISO 14000, zavádzania EMAS, získavaním certifikátov, akreditáciou a podporou implementovania technických noriem do sústavy STN atď.,
- ochrana patentov, priemyselných vzorov, ochranných známk, obchodných značiek a podpora využívania patentov pre výrobky inovačného charakteru, atď., podpora realizácie nových patentov v podnikoch, uskutočňovanie seminárov,
- spracovanie technických štúdií realizovateľnosti, poradenstvo a projekty, v zmysle Priority 1 (napríklad feasibility štúdie, atď.).

Popis :

Kým Opatrenie 1.2 sa sústreďuje na rozvoj infraštruktúry, toto opatrenie sa zameriava na oprávnené náklady investičného a neinvestičného charakteru (bežné a kapitálové) na úrovni firmy podporou väzieb na univerzity a výskumné ústavy, napríklad v spolupráci na vývoji produktov.

⁵ Podstatné čisté príjmy - v zmysle Všeobecných ustanovení - sú príjmy vyššie ako 25% z celkových nákladov

Podpora podnikania v oblasti inovácií a aplikovaného výskumu patrí medzi prioritné oblasti Lisabonského procesu a k hlavnému nástroju zvyšovania kvality podnikania. Predstavuje významný prvok na dosiahnutie konkurencieschopnosti výroby a služieb, s využitím domáceho rastového potenciálu v zmysle naplnenia priorít SOP PS. Je jedným z nástrojov vytýčených cieľov horizontálnych politík pri rešpektovaní trvalo udržateľného rozvoja.[◊]

K hlavným rastovým faktorom ekonomík v medzinárodnom meradle patrí kvalita ľudských zdrojov - využitie potenciálu pracovnej sily a previazanosť podnikov s inštitúciami vedy, výskumu a vývoja, čo je potrebné na podporu inovačného podnikania. V slovenskej ekonomike absentuje previazanosť podnikov s inštitúciami vedy, výskumu a vývoja, rovnako ako i účinná stratégia manažmentov podnikov vo využití tvorivého potenciálu svojich pracovníkov. Účelové odborné vzdelávanie pracovníkov podnikov sa bude realizovať prostredníctvom SOP Ľudské zdroje.

Expanzia na medzinárodné trhy vyžaduje akceptáciu pravidiel v oblasti noriem a kvality produktov, technickej normalizácie, skúšobníctva, akreditácie, certifikácie, ochrany priemyselného a duševného vlastníctva a politiky kvality. Tieto oblasti sú v SR harmonizované s predpismi EÚ. Ich súčasťou je i zvýšenie povedomia ochrany a dodržiavania práv spotrebiteľa.

Akcie financované opatrením môžu byť všeobecne zhrnuté takto:

- podpora väzieb, najmä s MSP, inovačné podnikanie na regionálnej úrovni podporou existujúcich vedecko-výskumných organizácií s cieľom zavedenia výsledkov výskumu a vývoja do praxe;
- investície na pokrytie nákladov na výskum a vývoj nového produktu alebo technológie, od vývojovej etapy až po uvedenie na trh;
- podporuje náklady slovenských podnikateľských subjektov v rámci inovačných aktivít EÚ a účasti organizácie na seminároch, konferenciách a iných informačných a výmenných aktivitách;
- odborné poradenstvo pri vypracovaní dokumentácie kvality v procese manažmentu kvality, pri implementácii systémov manažmentu kvality.

Bude podporovať náklady na relevantné štúdie a projekty (feasibility štúdie, atď.), ako aj poradenské potreby rozvíjania kvality v dokumentácii a manažmente.

S ohľadom na oblasť potrieb a dôležitosti tohoto opatrenia v rámci prioritných oblastí bola stanovená jeho váha na cca 4,23%.

Koneční příjemcovia

Podnikateľské subjekty, podnikateľské združenia, univerzity, výskumno-vývojé ústavy.

Opatrenie 1.4

Názov :

Podpora úspor energie a využitia obnoviteľných zdrojov energie

Ciele:

^c Toto opatrenie úzko nadväzuje, dopĺňa a podporuje Opatrenie 1.1 Podpora rozvoja nových a existujúcich podnikov a vybraných služieb a na Prioritu č. 3 Sektorového operačného programu Ľudské zdroje.

Cieľom tohto opatrenia v oblasti energetiky je priblíženie energetickej náročnosti výrobných procesov k úrovni porovnateľnej s EÚ a tým dosiahnutie významných úspor energie, ako aj účinného využitia energie, vrátane zvýšenia podielu výroby z obnoviteľných zdrojov. Podporované by boli programy, ktoré vedú k zvýšeniu podielu výroby elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov na celkovej výrobe, ako aj programy zamerané na úspory a efektívne využívanie energie v priemysle a podporných službách. Tým by sa napomohlo zvýšeniu konkurencieschopnosti a vytvoreniu nových pracovných miest.

Výsledky :

- úspory energie, zníženie energetickej náročnosti, zníženie spotreby energie v priemysle a nadväzujúcich službách,
- modernizácia existujúcich zdrojov energie (podpora redukcie environmentálneho znečistenia technológií vyrábajúcich energiu a elektrinu, zvýšenie účinností elektrárenských a teplárenských zariadení),
- zvýšenie podielu výroby energie z obnoviteľných zdrojov na celkovej výrobe využitím biomasy, budovaním malých vodných elektrární a iných alternatívnych zdrojov energie,
- spracovanie štúdií (napríklad feasibility štúdií, atď.) a projektov a poradenstvo v zmysle Priority 1.

Popis:

V rámci opatrenia sa očakáva podporovať oprávnené náklady investičného a neinvestičného charakteru (bežné kapitálové náklady).

Opatrenie je zamerané aj na podporu projektov využívajúcich progresívne úsporné technológie na zásobovanie energiou a zariadenia s vyššou účinnosťou využitia energie s minimálnym dopadom na životné prostredie, celkovo smerované na znižovanie energetickej náročnosti výrobných procesov.

Podpora by mala byť smerovaná aj na projekty zabezpečujúce zlepšenie tepelno-technických charakteristík budov, vybavenia zariadení meracími a regulačnými systémami. Podporované by boli aj projekty na využívanie nových technologických zariadení na výrobu elektriny a tepla, ako aj projekty na využívanie odpadového tepla z výroby elektrickej energie pri súčasnom zlepšovaní environmentálnych aspektov sektoru priemyslu a projekty na znižovanie strát modernizáciou zariadení slúžiacich k rozvodu energetických médií.

Zvýšená pozornosť by bola venovaná podpore projektov využívajúcich obnoviteľné zdroje energie, najmä biomasy, geotermálnej energie, budovaniu malých vodných elektrární a využitiu komunálneho odpadu.

Druhy podporovaných investícií sú:

- podpora investícií zameraných na zvyšovanie energetickej účinnosti (využitie a distribúcia, modernizácia a výmena zariadení);
- podpora zvyšovania využitia obnoviteľných zdrojov energie;
- podpora zavádzania meracích a riadiacich systémov na podporu energetickej účinnosti;
- financovanie štúdií a vypracovanie schém súvisiacich s prioritou.

S ohľadom na oblasť potrieb a dôležitosť tohoto opatrenia v rámci prioritných oblastí bola stanovená jeho váha na cca 15%.

Koneční príjemcovia

Podnikateľské subjekty, podnikateľské združenia

Opatrenie 1.5

Názov :

Rozvoj zahraničnej spolupráce a image SR

Ciele:

Cieľom opatrenia je napomôcť predovšetkým malým a stredným podnikom prezentovať sa na domácom a zahraničnom trhu, budovanie image výrobným podnikom a podnikom pracujúcich v službách a ich prostredníctvom aj budovanie image Slovenska. Tým napomôcť podnikateľom lepšie sa zapojiť do medzinárodnej deľby práce a medzinárodnej kooperácie.

Výsledky:

- presadenie produktov a služieb na jednotnom trhu a taktiež mimo neho,
- používanie moderných technológií v obchode (elektronický obchod) a inovačných metód v prostredí zvýšenej konkurencie s rozvojovými impulzmi pre podnikateľskú sféru (elektronické podnikanie),
- rozvoj image Slovenska a jeho regiónov v oblasti obchodu, priemyslu a služieb,
- uľahčenie prístupu podnikateľov na zahraničné trhy, programov umožňujúcich podnikateľom zvyšovať obrat a zisk využívaním obchodných príležitostí na svetových trhoch a v rámci EÚ, rozvoj medzinárodnej priemyselnej kooperácie, podpora marketingových informácií, marketingovej propagácie, internetového marketingu,
- dotácie na posilnenie spolupráce podnikov vytvorením viacjazyčných multimedialných odvetvových adresárov, vrátane propagačných materiálov,
- podpora prostredia pre prístup k internetu, vytvorenie integrovaného systému na podporu poskytnutia širokých aktuálnych informácií prístupných z internetu,
- spoločná prezentácia odvetví na zahraničných trhoch, účasť na seminároch,
- podpora účasti výrobcov na medzinárodných a domácich veľtrhoch a výstavách,
- zavádzanie elektronického obchodu a elektronického podnikania,
- spracovanie štúdií (napríklad feasibility štúdií, atď.) a projektov a poradenstvo v zmysle Priority 1.

Popis:

V rámci opatrenia sa očakáva podpora súkromného sektora začlenením slovenských podnikov do medzinárodných trhov prostredníctvom viacerých aktivít spojených s propagáciou a budovaním sietí. Môžu byť podporované oprávnené náklady investičného a neinvestičného charakteru (bežné a kapitálové).

Opatrenie je zamerané na ekonomický rozvoj a rozvoj podnikania podporou vývozu, medzinárodnej priemyselnej kooperácie, informačných a komunikačných technológií uplatňovaných pri podnikaní, elektronického obchodu a stimulácie vstupu priamych investícií. Ide taktiež o rozvíjajúce sa partnerské príležitosti slovenských podnikov a služieb v zahraničí, ich prezentáciu na veľtrhoch a významné ekonomické aktivity národného i nadnárodného charakteru na podporu imidžu Slovenska za oblasť priemyslu a služieb.

Finančná podpora je smerovaná do nasledujúcich druhov investícií:

- účasť slovenských výrobcov na veľtrhoch a výstavách v SR a v zahraničí, na medzinárodných obchodných misiách a konferenciách a podpora účasti MSP na subkontrakčných veľtrhoch;
- využitie poradenských a konzultačných služieb zameraných na marketingové a investičné informácie;
- podpora využitia ICT a elektronického obchodu;
- podpora podnikov pri tvorbe viacjazyčných zdrojov a posilňovanie medzinárodnej spolupráce, bez ľudských zdrojov, ktoré sú financované SOP LZ;
- podpora tvorby informačných a propagačných aktivít o SR, jej regiónoch a produktoch.

S ohľadom na oblasť potrieb a dôležitosť tohto opatrenia v rámci prioritných oblastí bola stanovená jeho váha na cca 1,71%.

Koneční príjemcovia

Podnikateľské subjekty, podnikateľské združenia

Opatrenie 2.1

Názov:

Podpora budovania a rekonštrukcie infraštruktúry cestovného ruchu

Cieľ:

Cieľom opatrenia je umožniť verejnému sektoru zabezpečiť rozvoj podnikania v oblasti cestovného ruchu, zvýšenia zamestnanosti a kvality života v regiónoch podľa cieľa 1.

Výsledky:

- dobudovanie infraštruktúry a tvorba ucelenej ponuky produktov cestovného ruchu v miestnom, regionálnom i štátnom rámci (napr. informačné tabule, úprava parkov, kúpalísk, kúpeľných zariadení, atď.);
- obnova a ochrana hmotného a nehmotného kultúrneho dedičstva;
- podpora tvorby produktov cestovného ruchu s dôrazom na lepšie využitie kultúrnych, technických a historických pamiatok a prírodných zvláštností;
- budovanie a údržba turistických chodníkov, cyklociest, kultúrnych trás, oddychových priestorov, ako aj polyfunkčných objektov pre cestovný ruch;
- zlepšovanie prístupu verejnosti v súvislosti s konkrétnymi projektmi v oblasti kultúry a cestovného ruchu;
- spracovanie štúdií (napríklad feasibility štúdií, atď.) a projektov v zmysle Priority 2 (príprava projektov na realizáciu);
- vytvorenie mechanizmu zabezpečujúceho poskytovanie neplatených služieb pre turistov (vybudovanie informačných systémov pre oblasť cestovného ruchu a kúpeľníctva);
- zatriktívnenie regiónov a lokalít pre vstup investičného kapitálu prostredníctvom budovania resp. skvalitňovania komplexných stredísk cestovného ruchu.

Popis:

Toto opatrenie je zamerané na podporu infraštruktúry a služieb verejného a neziskového sektora, ktoré sú nevyhnutným predpokladom pre fungujúci sektor cestovného ruchu. Opatrenie bude zamerané na zlepšovanie tejto nevyhnutnej základne tam, kde existuje potenciál cestovného ruchu.

V rámci tohto opatrenia sa očakáva podpora verejného sektora v infraštruktúrnej sfére. Projekty pre neziskový sektor (VÚC, mestá, obce, združenia, atď.) budú sekundárne podporovať ďalší rozvoj malého a stredného podnikania v danom regióne. Tieto verejné investície budú následne využité na podporu podnikania v produktívnom sektore. Tým by sa podporoval rozvoj hlavne MSP a živnostníkov v oblasti cestovného ruchu v kontexte vyváženého regionálneho rozvoja.

V regiónoch sa zachovalo množstvo historických budov (ľudová architektúra, mlyny, kostoly, kalvárie, kaštiele, hrady a pod.) a rozmanité prejavy tradičnej ľudovej kultúry (ľudová umelecká výroba, tanec, piesne). Takto ponímané kultúrne dedičstvo predstavuje široký potenciál atraktivít rozvoja cestovného ruchu, najmä ak existuje potenciál moderného atraktívneho medzinárodného kontaktu. Je dôležité harmonizovať podporu kultúrneho dedičstva v rámci verejného sektora najširšom slova zmysle, ako aj opatrenia na zachovanie prírodného bohatstva.

V súhrne opatrenie podporuje:

- základnú infraštruktúru cestovného ruchu súvisiacu s dopravným prístupom (napr. komunikácie), riadnou signalizáciou a vytvorením a obnovou informačných centier cestovného ruchu;
- budovanie nových a rekonštrukcia existujúcich zariadení cestovného ruchu v správe vyšších územných celkov;
- obnova kultúrnych, historických, technických a priemyselných pamiatok pre ich budúce využitie v oblasti cestovného ruchu, budovanie vybavenosti a atrakcií, ktoré zvyšujú turistickú atraktivnosť oblasti, ako aj podpora kultúrnych aktivít, ktoré majú dopad na turistickú atraktivnosť;
- podpora štúdií a vypracovanie programov alebo plánov.

S ohľadom na oblasť potrieb a dôležitosť tohoto opatrenia v rámci prioritných oblastí bola stanovená jeho váha na cca 48,42%.

Koneční príjemcovia

Vyššie územné celky, mestá a obce, neziskové organizácie a organizácie na rozvoj kultúrneho dedičstva a cestovného ruchu, ktoré nevytvárajú podstatné čisté príjmy.

Opatrenie 2.2

Názov:

Podpora podnikateľských aktivít cestovného ruchu

Ciele:

Cieľom navrhovaného opatrenia je rast konkurencieschopnosti cestovného ruchu v oblasti poskytovaných služieb podporou investičných a neinvestičných aktivít. Ďalej je to zvýšenie kvality ponuky cestovného ruchu a kúpeľníctva na Slovensku, podpora vytvárania nových atraktivít v regiónoch a dosiahnutie porovnateľnej úrovne ponuky so susednými krajinami a krajinami s vyspelým cestovným ruchom. Podmienkou je stanovená minimálna kvalitatívna úroveň. Ďalším cieľom je prekonanie nedostatkov v ponuke služieb pre turistov z kvantitatívneho aj kvalitatívneho hľadiska. Cieľom opatrenia je taktiež napomôcť predovšetkým malým a stredným podnikateľom v cestovnom ruchu prezentovať sa na domácich a zahraničných trhoch cestovného ruchu.

Výsledky:

- výstavba nových a modernizácia existujúcich zariadení cestovného ruchu (napr. ubytovacie a stravovacie zariadenia, obnova kúpeľníctva, doplnkové a športové služby, kúpaliská, lyžiarske lanovky a vleky, parkovacie zariadenia, atď.);
- dosiahnutie kvalitatívneho rozvoja zariadení a polyfunkčných objektov cestovného ruchu a kúpeľníctva;
- vytvorenie, naplnenie a aktualizácia informačných databáz pre potreby rozvoja kultúry a cestovného ruchu;
- zvýšenie profesionálnej úrovne pracovnej sily v oblasti cestovného ruchu (zabezpečené prostredníctvom SOP LZ);
- podpora tvorby produktov cestovného ruchu s dôrazom na lepšie využitie kultúrnych, technických a historických pamiatok SR a prírodných zvláštností;
- obnova kultúrneho dedičstva a prírodného potenciálu,
- zlepšenie prístupu k zariadeniam a strediskám cestovného ruchu a kultúry;
- podpora využívania nových technológií, nákupu patentových práv, licencií, know-how alebo nepatentovaných technických vedomostí v cestovnom ruchu
- podpora podnikateľov v cestovnom ruchu na medzinárodných a domácich veľtrhoch a výstavách;
- spracovanie štúdií (napríklad feasibility štúdií, atď.) a projektov v zmysle Priority 2.

Popis:

Toto opatrenie je zamerané na podporu súkromného sektora pri zabezpečovaní zariadení cestovného ruchu. Cestovný ruch je považovaný za odvetvie budúcnosti, s ohľadom na multiplikačný efekt sprevádzajúci jeho rozvoj. Je označené ako odvetvie, v ktorom v oblasti služieb vzniká najviac pracovných príležitostí v regiónoch. Okrem toho sa výrazne podieľa na tvorbe HDP, čím pozitívne ovplyvňuje platobnú bilanciu štátu, tvorí príjmy štátneho rozpočtu a jeho rozvoj dáva príležitosť k investičným aktivitám.

Budú realizované investície do kultúrnych aktív vo vlastníctve súkromného sektora, ako sú historické objekty, lokality dedičstva a kultúrni promotéri.

V súlade s prioritou SOP PS, ktorá vychádza z Národného rozvojového plánu SR, hlavný dôraz sa kladie na využitie prírodného, kultúrneho a historického potenciálu krajiny, ako aj existujúcich kapacít cestovného ruchu na rozvoj cestovného a kúpeľníctva. Toto opatrenie zahŕňa:

- zvýšenie úrovne ponuky a dosiahnutie porovnateľnej šírky a kvality služieb s európskymi krajinami v existujúcich zariadeniach, rekonštrukciou existujúcich a výstavbou nových zariadení;
- rozvoj marketingu ako najdôležitejšieho nástroja konkurencieschopnosti cestovného ruchu;
- podpora vytvárania nových atrakcií v regiónoch (napr. výstavba vlekov, lanoviek, areálov pre športovcov či už letných alebo zimných, atď.)
- zlepšenie spolupráce v rámci súkromného sektora s cieľom vytvoriť nové produkty v cestovnom ruchu v aktivitách, ako sú ubytovacie služby, podpora zimnej turistiky, spolupráca pri výstavbe cykloturistických trás a nosných foriem cestovného ruchu (pešia turistika, horolezectvo a pod.)

Opatrenie bude podporovať aj podnikateľov v záujme ponuky nových produktov a služieb cestovného ruchu pre návštevníkov Slovenska, podpory vytvárania nových atrakcií, produktov a podnikov, aktívneho využívania historického, kultúrneho a prírodného bohatstva regiónov a kvalitatívneho zvýšenie životnej úrovne obyvateľstva v turistických oblastiach.

S ohľadom na oblasť potrieb a dôležitosť tohto opatrenia v rámci prioritných oblastí bola stanovená jeho váha na cca 29,05%.

Koneční príjemcovia

Podnikateľské subjekty, podnikateľské združenia

Opatrenie 2.3

Názov:

Podpora propagácie cestovného ruchu a tvorby informačného systému

Ciele:

Celkovým cieľom tohto opatrenia je podpora propagácie slovenského cestovného ruchu doma i v zahraničí. Okrem toho bude zamerané na vytváranie obrazu o Slovensku ako krajine, kde cestovný ruch poskytuje atrakcie za dobrú cenu a kde sú turisti vítaní a navyiac sú tu dobré podmienky pre investície do cestovného ruchu pre malých prevádzkovateľov. Toto opatrenie sa tiež zameria na vytvorenie sieťového turistického informačného systému v SR.

Opatrenie je určené na pomoc malým a stredným podnikateľom pri ich prezentácii na domácom i zahraničnom trhu, na tvorbu image pri podnikaní v cestovnom ruchu. Taktiež bude pomáhať podnikateľom v cestovnom ruchu zlepšovať ich propagáciu a konkurencieschopnosť.

Toto opatrenie zahŕňa:

- zvýšenie úrovne prezentácie Slovenska prostredníctvom stratégie a systému;
- vytvorenie jednotného informačného systému cestovného ruchu.

Výsledky:

- vypracovanie národnej stratégie rozvoja cestovného ruchu a kultúry a vytvorenie prezentačnej a propagačnej stratégie SR ako krajiny cestovného ruchu;
- realizácia aktivít smerujúcich k plneniu národnej stratégie rozvoja cestovného ruchu a stratégie prezentácie a propagácie SR;
- vytvorenie systému prezentácie a propagácie SR, a to vrátane spolupráce s nositeľmi prezentácie na miestnej a regionálnej úrovni;
- vytvorenie resp. dobudovanie existujúceho informačného systému cestovného ruchu s využitím nových technológií a internetu (technologická modernizácia a vyvážená rozloženie na celom území SR), vrátane zariadení, ako sú on-line rezervačné a informačné systémy;
- vytvorenie, naplnenie a aktualizácia informačných databáz pre potreby rozvoja kultúry a cestovného ruchu;
- podpora tvorby produktov cestovného ruchu s dôrazom na lepšie využitie kultúrnych, technických a historických pamiatok, ako aj prírodných zvláštností SR;
- spracovanie štúdií (napríklad feasibility studies, atď.) a projektov v zmysle Priority 2.

Popis:

Opatrenie je zamerané na podporu vytvárania priaznivého obrazu o SR ako krajine cestovného ruchu. Slovensko je v súčasnosti málo známou krajinou s potrebou vytvárania charakteristického obrazu. Je veľmi málo známou, až takmer neznámou krajinou na vzdialených ázijských a amerických trhoch cestovného ruchu a v niektorých častiach západnej Európy.

Rozhodujúcim krokom je preto vytvorenie ucelenej stratégie s následnou realizáciou intenzívneho propagačného programu S tým je spojená potreba modernizácie existujúceho informačného systému cestovného ruchu kreovaného v rokoch 1995 a 1996, ktorý však v súčasnosti nezodpovedá potrebám, a to tak z hľadiska technickej úrovne, ako aj pokrytia územia Slovenska. Realizácia tohto opatrenia bude orientovaná aj na spoluprácu s nositeľmi prezentácie na miestnej a regionálnej úrovni a využitie a zapojenie existujúcich turisticko-informačných kancelárií podporovaných a v rámci Opatrenia 2.1. Nadstavbou informačného systému by mal byť aj rezervačný systém, resp. systém umožňujúci prepojenie na poskytovateľov služieb cestovného ruchu. Súčasne budú vytvorené predpoklady pre samofinancovanie systému.

V súhrne sú hlavné podporované akcie nasledovné:

- propagačné aktivity: tvorba propagačných materiálov a pomoc pri propagačných aktivitách v SR a v zahraničí;
- podpora využitia informačných technológií a systému elektronického obchodu pri rozvoji cestovného ruchu;
- pomoc pri spracovaní štúdií, vypracovanie stratégie a jej realizácia v záujme prezentácie a propagácie SR ako krajiny cestovného ruchu.

S ohľadom na oblasť potrieb a dôležitosť tohto opatrenia v rámci prioritných oblastí bola stanovená jeho váha na cca 22,53%.

Koneční príjemcovia

SACR

Opatrenie

Názov:

Technická pomoc

Ciele:

Cieľom opatrenia je zabezpečiť na úrovni riadiaceho orgánu a na regionálnej úrovni (VUC, mestá, obce) zvýšenie kvality uskutočňovaných intervencií a zvýšenie efektívnosti využitia finančných prostriedkov vyčlenených zo štrukturálnych fondov a zo štátneho rozpočtu. Opatrenie spája efektívne riadenie, propagáciu a hodnoteniu SOP PS v podmienkach MH SR. Opatrenie je indikované ako oblasť intervencie z prostriedkov EÚ v súlade s Nariadením Rady (ES) č. 1260/1999, Nariadením Komisie (ES) č. 1685/2000 a Nariadením Komisie (SE) č. 438/2001. Sú v ňom obsiahnuté podporné aktivity na úrovni Riadiaceho orgánu SOP PS, ako aj na regionálnej úrovni.

Popis:

Technická pomoc riadená a koordinovaná určeným interným útvarom riadiaceho orgánu SOP PS bude realizovaná aktivitami definovanými v Nariadení Komisie (ES) č.1685/2000. Pôjde najmä o náklady spojené s:

- prípravou, výberom, hodnotením a monitorovaním SOP PS

- rokovaniami implementačných a monitorovacích štruktúr programu, vrátane nákladov na účasť odborníkov na rokovaníach,
- auditom a kontrolou uskutočňovanou na mieste,
- odmeňovaním pracovníkov zamestnaných na príprave, výbere, hodnotení a monitorovaní programu, na auditoch a kontrolách,
- spracovaním štúdií, posudkov, hodnotení ex-ante, ex-post,
- organizovaním seminárov,
- informovanosťou a publicitou,
- spracovaním informačných analýz,
- získaním a inštaláciou počítačových systémov k riadeniu a monitorovaniu,
- technickou pomocou pri zbere dát, socio-ekonomických a regionálnych analýz a pri propagácii štrukturálnej pomoci,
- prípravou programových dokumentov pre nasledujúce programové obdobie
- spracovanie štúdií (napríklad feasibility štúdie, atď.) a projektov v zmysle Priorít 1 a 2.

Celkový finančný limit pre technickú pomoc je stanovený pravidlom 11 uvedeného Nariadenia Komisie (ES) č. 1685/2000 a je odvodený od objemu finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov (ERDF) alokovaných pre SOP PS. V súlade s uvedeným a s ohľadom na predpokladané potreby bol stanovený na predmetné opatrenie objem finančných prostriedkov vo výške 5,64% zo zdrojov ERDF určených na financovanie SOP PS.

Koneční příjemcovia

Riadiaci orgán pri MH SR, sprostredkovateľské orgány/riadiaci orgán, inštitúcie zriadené vyššími územnými celkami a regionálne pobočky Slovenskej obchodnej a priemyselnej komory.

2.9. Koherencia (súvislosti, spojitosti)

Návrh Sektorového operačného programu - priemysel a služby je vypracovaný v súlade s cieľom, stratégiou a prioritami Národného rozvojového plánu Slovenskej republiky na roky 2004 - 2006, v súlade s Cieľom 1, ich nadväzujúcimi operačnými programami a požiadavkami vyšších územných celkov NUTS II. Je potrebné zdôrazniť, že jednotlivé programové dokumenty sú vzájomne previazané a zabezpečujú požiadavku, že priority a opatrenia sú definované tak, aby sa naplnili ciele NRP SR, ako je to uvedené v úvode a kap. 2.1. Pri formulovaní rozvojovej stratégie operačného programu boli zohľadnené smery definované Európskou komisiou v súlade s priemyselnou a regionálnou politikou EÚ.

Integrovaná stratégia rozvoja priemyslu a služieb, ktorá tvorí rámec pre využitie štrukturálnych fondov, je v súlade s politikami Slovenskej republiky a s Rámcom podpory Spoločenstva a zohľadňuje priority všetkých regiónov SR obsiahnutých v Ciele 1, pričom sa sústreďuje na:

- zvýšenie konkurencieschopnosti regiónov rozšírením aktivít v priemyselných podnikoch a službách, vytváraním pracovných príležitostí v regiónoch a zvyšovaním zisku a tým posilnenie princípu solidarity,
- zvýšenie diverzifikácie energetických zdrojov a zabezpečenie ich prepojení (medzi distribučnými sieťami),
- podporu obnoviteľných zdrojov energie a ekonomických technológií ,
- podporu inovačných činností v oblasti zavádzania nových výrobkov a technológií v spolupráci s výskumnými centrami a vysokými školami, vrátane zavádzania systémov kvality,

- zlepšenie životného prostredia,
- presadzovanie efektívnejšieho využívania potenciálu pobytového cestovného ruchu cieľavedomým marketingom a propagáciou cestovného ruchu v zahraničí,
- obnovu, ochranu a valorizáciu hmotného a nehmotného kultúrneho dedičstva,
- udržanie zamestnaností, odstránenie nerovností a presadzovanie rovnoprávnosti medzi mužmi a ženami, medzi obyvateľstvom postihnutým nezamestnanosťou v dôsledku reštrukturalizácie a asociálnej exklúzie, zvyšovanie kvalifikačnej úrovne pre využitie ľudského potenciálu v priemysle a službách.

Rozvojová stratégia SOP PS, jej definované priority a opatrenia sú v súlade s a podporujú národnú stratégiu rozvoja ľudských zdrojov definovanú v SOP Ľudské zdroje, ktorá je podporovaná z Európskeho sociálneho fondu.

Podobne rozvoj priemyslu a služieb je v synergii s rozvojom dopravnej, environmentálnej a lokálnej infraštruktúry, pričom podporuje vyvážený rozvoj regiónov tak, ako je to v stratégii OP Základná infraštruktúra. Bez súbežnej realizácie jednotlivých stratégií ďalších SOP a OP nie je možné zabezpečiť dostatočný rozvoj priemyslu a služieb, vrátane cestovného ruchu (napr. zabezpečenie dopravnej previazanosti regiónov, zabezpečenie flexibility pracovných síl realizáciou bytovej politiky, zabezpečenie vzdelávania a podpory zamestnávania, informatizácie regiónov a jej prepojenie na informovanosť podnikateľov, zabezpečenie kvalifikovaných pracovníkov, kvalitné zdravotníctvo, atď.).

Horizontálne ciele Spoločenstva

Horizontálne ciele Spoločenstvá sú zamerané na prierezové politiky, prostredníctvom ktorých sú riešené globálne a strategické ciele EÚ. Prostriedky vymedzené na dosiahnutie vytýčených cieľov priority a opatrení budú významne prispievať k podpore horizontálnych cieľov Spoločenstva.

Patria medzi ne podpora rovnosti mužov a žien, odstránenie diskriminácie všetkého druhu, zlepšovanie situácie v oblasti životného prostredia a podpora prechodu na informačnú spoločnosť.

Sektorový operačný program Priemysel a služby sa preto nezamerá len na vybrané sektory, ale presadzuje aj horizontálnu podporu, ktorá bude pomáhať najefektívnejším a najlepšie pripraveným projektom.

Rovnosť príležitostí

Základným prvkom všeobecného princípu rovnosti príležitostí je zákaz diskriminácie na základe príslušnosti k pohlaviu, rase, etnickej skupine, náboženstva alebo viery, individuality, veku alebo sexuálnej orientácie.

Politika rovnosti príležitostí pre mužov a ženy je prierezovou úlohou všetkých častí operačných programov, a preto je analyzovaná predovšetkým v NRP SR a v SOP Ľudské zdroje.

V podnikateľskom sektore naďalej pretrvávajú koncentrácia žien a mužov v určitých odvetviach. Ženy spravidla prevažujú v tých odvetviach, kde sú priemerné mzdy pomerne nízke (pod úrovňou priemeru SR). Ženy výrazne prevažujú najmä v zdravotníctve a sociálnej starostlivosti, v školstve, vo vybraných službách a priemyselných odvetviach ľahkého priemyslu.

Naopak muži výrazne prevažujú v stavebníctve, ťažbe nerastných surovín a v odvetví výroby a rozvodu elektriny, plynu a vody, kde sú mzdy spravidla nad úrovňou priemernej mzdy SR.

Ženy majú nižšie zastúpenie nad mužmi medzi podnikateľmi. Dokumentuje to nasledovná tabuľka.

Podnikatelia v SR

Ukazovateľ	Rok				
	1997	1998	1999	2000	2001
Celkový počet (v tis.)	137,5	148,6	161,4	164,5	175,2
z toho ženy (v %)	26,6	26,3	25,3	25,8	26,3

Zdroj: Výberové zisťovanie pracovných síl (1994-2001). ŠÚ SR, máj 2002

Počet žien v podnikaní predstavuje približne ¼ z celkového počtu podnikateľov. Zvýšenie počtu podnikajúcich žien môže byť preto riešením nielen pre zníženie nezamestnanosti žien, ale aj príležitosťou pre zlepšenie ich celkového postavenia.

Združenia žien podnikateľiek často dôvodia, že jednou z príčin nízkej participácie žien na podnikaní sú nevhodné úverové schémy. Ženy často uprednostňujú nižšie čiastky úverov (pôžičiek) ako muži, čo však nie je často vítané u poskytovateľov úverov (pôžičiek). Výška úverov (pôžičiek) je často limitovaná zdola, a preto sa ženám, ktoré majú záujem o čerpanie úveru (pôžičky) v nižšej čiastke, neposkytujú rovnaké šance pre podnikanie ako mužom, ktorí spravidla žiadajú o vyššie čiastky.

Obecne možno konštatovať, že problém v zásade nespočíva v zamestnanosti žien v priemysle a v službách, ale predovšetkým v zaradení žien na stupni hierarchie riadenia, a ešte väčšia miera diskriminácie žien je vyjadrená disproporciou finančného ohodnotenia a diskriminácie z pohľadu veku žien.

V oblasti intervencie ERDF v stratégii SOP PS je zachovaná rovnosť príležitostí mužov a žien na trhu práce. Pri monitorovaní realizácie opatrení prostredníctvom štrukturálnych fondov budú hodnotené aj rovnosti príležitostí mužov a žien napr. z pohľadu počtu zamestnaných žien, ich finančného ohodnotenia a nediskriminácie z pohľadu veku.

Informačná spoločnosť

Internet je už niekoľko rokov primárnym komunikačným médiom EÚ a vyspelých štátov sveta. Krajiny, ktoré neurobia kroky potrebné k efektívnej a rýchlej integrácii tohto média do všetkých oblastí spoločenského, politického a hospodárskeho života, automaticky ostávajú na periférii diania so všetkými konzekvenciami súvisiacimi s touto pozíciou.

Informačné technológie a prostriedky komunikácie vytvárajú významný prvok rastu konkurencieschopnosti pre podniky a služby a otvárajú nové perspektívy organizácie práce a

zamestnanosti (vytvárajú nové pracovné miesta). Nové informačné technológie na všetkých úrovniach ekonomického a sociálneho života vedú spoločnosť k „informačnej spoločnosti“.

Preto i v Sektorovom operačnom programe - priemysel a služby bude venovaná pozornosť predovšetkým elektronickému podnikaniu, systému kvality a informatizácii v podnikoch, vrátane vzdelávania. Otázky spojené s informačnou spoločnosťou súvisia tiež s podporou investičných zámerov, ktoré začínajú stúpať na dôležitosť aj u vedecko-výskumných projektov a poradenských službách pre podnikateľov. Podrobnejšie to bude rozpracované v programovom doplnku.

Preto i v Sektorovom operačnom programe Priemysel a služby bude venovaná pozornosť predovšetkým elektronickému podnikaniu, systému kvality vrátane vzdelávania a informatizácie v podnikoch, zavádzaniu jednotného informačného systému cestovného ruchu, digitalizácii kultúrneho dedičstva a jeho prezentácii prostredníctvom informačných a komunikačných technológií. Otázky spojené s informačnou spoločnosťou súvisia tiež s podporou investičných zámerov, ktoré začínajú stúpať na dôležitosť aj u vedecko-výskumných projektov a poradenských službách pre podnikateľov.

Trvalo udržateľný rozvoj

Koncepcia trvalo udržateľného rozvoja predstavuje obecnú hospodársky rast, ktorý uspokojuje potreby spoločnosti za predpokladu, že tento rozvoj pri plnení dnešných potrieb neohrozuje vyhliadky budúcich generácií.

V praxi to znamená vytvorenie podmienok pre dlhodobý hospodársky rozvoj pri súčasnom rešpektovaní podmienok ochrany životného prostredia a zachovaní v maximálnej možnej miere prírodného bohatstva krajiny.

Súčasná výška len tzv. environmentálneho dlhu, pochádzajúceho z industriálnej minulosti, sa odhaduje rádo vo rozsahu 200 - 300 mld. Sk. Pokles environmentálneho znečistenia začiatkom 90-tych rokov 20. storočia nezodpovedal ani tak výraznému zlepšeniu starostlivosti oň, ako skôr poklesu priemyselnej výroby. Až v nasledujúcich rokoch sa začalo pozitívnejšie prejavovať aj zdokonalenie environmentálneho zákonodarstva, vznik nových inštitúcií a zvyšovanie podielu čistejších a efektívnejších technológií. Pozitívnu úlohu zohrával aj tlak mimovládnych organizácií a občianskych iniciatív pôsobiacich vo sfére životného prostredia.

Vzhľadom na uvedené, pre ďalší rozvoj Slovenskej republiky je otázka životného prostredia veľmi dôležitá. Preto aj SOP PS podmieňuje opatrenia aktivitami v oblasti životného prostredia. V pripravovanom skrátenom plánovacom období v Sektorovom operačnom programe Priemysel a služby sa problematike životného prostredia venuje pozornosť pri reštrukturalizácii priemyslu, kde podmienkou adaptácie podniku je i riešenie starých ekologických záťaží, pri podpore nových technológií v priemysle (Opatrenie 1.1.), ale i pri znižovaní energetickej náročnosti podnikov (Opatrenie 1.2.)

S cieľom zachovať vytýčený cieľ v rámci ochrany životného prostredia sektorový operačný program nebude podporovať výstavbu priemyselných zón len na „zelenej lúke“, ale naopak bude rešpektovať princíp kultúrnej kontinuity a rozvoja založeného na vyžívaní kultúrnych tradícií v záujme zachovania miestnej identity a kultúrneho dedičstva spoločnosti. Je nutné, aby sa v problematike trvalo udržateľného rozvoja priemyslu pokračovalo i v budúcom programovacom období (2007-2013).

Rozvoj ľudských zdrojov

Produktivita nových skupín pracovných síl, t.j. špecialistov, ktorých práca je založená na využívaní špeciálnych vedomostí i u pracovníkov služieb, bude tou najväčšou a najobtiažnejšou úlohou, ktorá manažérov podnikov v budúcich rokoch očakáva. Musí sa zlepšiť samotná manažérska kapacita. Explózia produktivity umožnila 10-násobný nárast výdajov na školenie a vzdelávanie. Produktivita sa stala bohatstvom národov. Ľudia sa stávajú kľúčovým faktorom ekonomiky a získanie tých najlepších pre vytváranie hodnôt je dnes prioritou pre vedenia firiem.

Na základe doporučenia EK sú operačné programy pre Slovensko jednofondové (spolufinancované len z jedného fondu). Rozvoj ľudských zdrojov bude preto financovaný zo Sektorového operačného programu Ľudské zdroje, ktorého prioritou je „Rozvíjať ľudské zdroje a zvyšovať ich adaptabilitu“. V súlade s citovaným cieľom sa v úzkej spolupráci so spracovateľmi SOP LZ do Sektorového operačného plánu Priemysel a služby zahrnú len aktivity slúžiace výlučne pre potreby priemyslu a služieb v súlade s Nariadením Rady 1783/1999 z ERDF, na podporu vytvárania konkurenčnej podnikovej infraštruktúry. V Opatrení 1.3. Podpora podnikania, inovácií a aplikovaného výskumu priority, ktorej cieľom je „Rast konkurencieschopnosti priemyslu a služieb“ sa uvažuje s využitím finančných prostriedkov len v zúženom ponímaní.

Vzdelávanie manažmentu zamestnancov podnikov je obmedzené napr. na zavádzanie progresívnych systémov riadenia, na zavádzanie high-tech, prípravu pracovníkov na inovačné podnikanie, ekologické technológie, zavádzanie noriem kvality do výroby a služieb, zavádzanie patentov a využívanie duševného vlastníctva v podnikoch, atď. To sa musí zlepšiť. Dlhodobou spolupracou a prepojením Sektorového operačného programu Ľudské zdroje a Sektorového operačného programu Priemysel a služby sa dosiahnu žiadúce synergické efekty v súlade so špecifickým cieľom Národného rozvojového plánu Slovenskej republiky v oblasti „Rozvoja ľudských zdrojov a zvyšovania ich adaptability“.

2.10. Kontrola súladu opatrení na realizáciu priorít s článkom 87 zmluvy o založení ES

Riadiaci orgán zabezpečí, aby operácie financované zo štrukturálnych fondov boli v súlade s pravidlami o poskytovaní štátnej pomoci.

V prípade, že pomoc podľa niektorého z opatrení bude poskytovaná nad rámec pravidla pomoci *de minimis* a nebude spadať pod žiadne z nariadení o blokových výnimkách, bude ako súčasť Programového doplnku vypracovaná tabuľka o programoch pomoci, obsahujúca názov programu, číslo štátnej pomoci, odkaz na schvaľovací predpis a trvanie programu podľa nasledujúcej tabuľky.

2.11. Návrh programov štátnej pomoci na realizáciu stratégie SOP PS podľa opatrení a implementačných agentúr

2.11.1 Implementácia

Opatrenia na realizáciu priorít predstavujú indikatívny zámer programov štátnej pomoci, ktorý bude podrobne vypracovaný v Programovom doplnku. Štátna pomoc ako základný rámec rozpracovaný v schéme štátnej pomoci bude implementovaná jednotlivými Sprostredkovateľskými orgánmi pod Riadiacim orgánom, ktoré sú uvedené v kapitole 4.1.2.

Nasledujúce programy štátnej pomoci, prostredníctvom ktorých sa budú implementovať jednotlivé opatrenia SOP PS, sú v súlade s pravidlami o poskytovaní štátnej pomoci a predstavujú už implementované opatrenia na plnenie priorít v SR.

Číslo opatrenia	Názov programu štátnej pomoci alebo ad hoc pomoci	Číslo registrácie schémy štátnej pomoci	Odkaz na schvaľovací predpis *	Trvanie programu ⁵
1.1	Schéma štátnej pomoci podpory malých a stredných podnikateľov	Nariadenie Komisie (EC) č. 70/2001 SK 65 / 2003	List EC No. C (2004) 816/5 z 2004/03/08	30. 6. 2009
1.1	Schéma podpory existujúcich a začínajúcich podnikateľov (<i>de minimis</i>)	Nariadenie Komisie (EC) č. 69/2001 DM-005/04	2004/04/19	30. 6. 2009
1.3	Schéma štátnej pomoci na podporu priemyselného výskumu a predsúťažného vývoja	SK 42 / 2003	List EC No. C (2004) 1975 z 2004/05/27	30. 6. 2009
1.3	Schéma na podporu výskumu a vývoja, zavádzania systémov manažérstva kvality, ochrany priemyselných práv a zavádzania technických noriem do výrobných praxí a služieb (<i>de minimis</i>)	Nariadenie Komisie (EC) č. 69/2001 DM-002/04	2004/04/19	30. 6. 2009
1.4	Schéma štátnej pomoci na podporu úspor energie a využitia obnoviteľných energetických zdrojov	SK 69 / 2003	List EC No. SC - Greffe (2004) D/203024 z 2004/07/12	30. 6. 2009
1.4	Schéma na podporu trvalo udržateľného rozvoja (<i>de minimis</i>)	Nariadenie Komisie (EC) č. 69/2001 DM-003/04	2004/04/19	30. 6. 2009
1.5	Schéma štátnej pomoci podpory medzinárodnej spolupráce	Nariadenie Komisie (EC) č. 69/2001 SK 39 / 2003	List EC No. C (2004) 816/5 z 2004/03/08	30. 6. 2009
1.5	Schéma podpory medzinárodnej spolupráce (<i>de minimis</i>)	Nariadenie Komisie (EC) č. 69/2001 DM-004/04	2004/04/19	30. 6. 2009

* Nevzniesenie námietok zo strany EK k schéme štátnej pomoci - potvrdenie neexistencie žiadnych vážnych pochybností o kompatibilitate schémy štátnej pomoci so spoločným trhom/dátum registrácie schémy pomoci *de minimis* ÚŠP

⁵ Predĺženie oprávnenosti výdavkov programového obdobia 2004 - 2006 do 30. 6. 2009 bolo schválené rozhodnutím Európskej komisie č. K(2009) 1140 zo dňa 18. 2. 2009 a to pre všetky OP realizované v SR, ktoré o predĺženie požiadali, vrátane SOP PS.

2.2	Schéma štátnej pomoci podpory podnikateľských aktivít cestovného ruchu	Nariadenie Komisie (EC) č. 70/2001 SK 67 / 2003	List EC No. C (2004) 816/5 z 2004/03/08	30. 6. 2009
-----	--	---	---	-------------

3. INDIKATÍVNY FINANČNÝ PLÁN

3.1. Rozdelenie (alokácia) financií na priority v rokoch 2004-2006

Finančný plán Sektorového operačného plánu Priemysel a služby formuluje východiská pre jeho financovanie na základe súčasného stavu dostupných informácií a hodnotenia predvstupovej pomoci Phare a štátnej pomoci v rámci realizácie cieľov obsiahnutých v NRP SR.

Ďalším východiskom finančného plánu sú údaje Európskej komisie o predpokladanej podpore nových členských štátov v období rokov 2004-2006. V rámci návrhu financovania operačných programov z jednotlivých štrukturálnych fondov pre NRP SR a na základe analýz štruktúry výdajov v sektorových častiach NRP SR a návrhu MF SR v rámci realizácie priorít a opatrení SOP PS bude SOP PS financovaný z Európskeho fondu regionálneho rozvoja (ERDF). Na jeho realizáciu boli určené finančné prostriedky z fondu ERDF v objeme **133,76 mil. €** (v bežných cenách **151 210 683 EUR**).

SOP PS je zaradený do Cieľa 1. Do tohto cieľa sú zaradené regióny Slovenskej republiky, ktorých HDP na obyvateľa je nižší ako 75% priemeru Spoločenstva, teda všetky samosprávne kraje Slovenskej republiky s výnimkou Bratislavského samosprávneho kraja. Pre plánovacie obdobie rokov 2004-2006 môžu byť sektorové operačné programy financované iba z jedného štrukturálneho fondu. Všetky schválené operácie budú spolufinancované len z ERDF. Vo finančnom pláne SOP PS sa uvažuje s použitím zdrojov Spoločenstva, národných verejných a súkromných finančných prostriedkov. Národné verejné zdroje budú vykryté v rámci rozpočtu MH SR, riadiaceho orgánu zodpovedného za realizáciu SOP PS a miestnych a regionálnych zdrojov. U opatrenia 1.2 bude v zmysle nariadenia 1260/1999, čl.29 spolufinancovanie z ERDF max. 75%, zo štátneho rozpočtu SR min. 20%, z miestnych a regionálnych zdrojov 5%.

Rozdelenie finančných prostriedkov na jednotlivé opatrenia v rámci priorít zohľadňuje strategický cieľ a závažnosť naplňovania špecifických cieľov, pričom sú využité skúsenosti pri realizácii Národného plánu regionálneho rozvoja v rokoch 2000-2001 a štátnych programov MH SR a programov Phare.

S ohľadom na predpokladanú efektívnosť poskytovanej podpory sú tieto opatrenia takmer na rovnakej úrovni (opatrenia v oblasti podpory malého a stredného podnikania, rozvoja vedy a výskumu a znalostného potenciálu, podpory úspor energie a jej efektívneho využívania a podpory zahraničnej spolupráce). Najväčší dôraz sa kladie na opatrenia v rámci rozvoja cestovného ruchu. Finančné plány podľa jednotlivých opatrení budú rozpracované v programovom doplnku SOP PS.

Kvantifikácia finančných prostriedkov v rámci technickej pomoci je stanovená v súlade s pravidlom č.11, písm. 2.4, Nariadenia Komisie (ES) 1685/2000 a predstavuje 5,64% podiel zo zdrojov ERDF určených na financovanie SOP PS.

Výška príspevku fondu pre jednotlivé aktivity (investície do firiem, investície do infraštruktúry) vychádza z Nariadenia Rady č. 1260/1999 v článku 29 a je v súlade s pravidlami stanovenými v oblasti štátnej pomoci a regionálnej mapy SR.

Pri realizácii priority Sektorového operačného programu je Riadiacim orgánom SOP PS navrhnutý následovný rozvrh prostriedkov v rokoch 2004-2006, ktoré je možné získať pri splnení požadovaných podmienok z fondov EÚ a objem verejných výdavkov a národného podielu v oblasti. Tento prehľad je uvedený vo **finančnej tabuľke**.

Finančná tabuľka* pre SOP PS podľa priorit a rokov (v EURO)

Referenčné číslo EK k OP: 2003SK161PO002

Priorita / Rok	Celkové náklady	Verejné zdroje										Súkromné zdroje	Kohézny fond	Iné*** finančné nástroje (špecifikovať)	Pôžičky od EIB	
		Celkom	Účasť Spoločenstva				Účasť národných zdrojov									
			Celkom	ERDF	ESF	EAGGF	FIFG	Celkom	Ústredná vláda	Regionálne a miestne zdroje	Iné (špecifikovať)					
Priorita 1	163 561 389	127 433 882	77 344 264	77 344 264					50 089 618	47 072 621	3 016 997		36 127 507			
2004	40 634 468	29 787 131	18 078 895	18 078 895					11 708 236	11 226 132	482 104		10 847 337			
Celkom ERDF			18 078 895	18 078 895												
Celkom ESF																
Celkom EAGGF																
Celkom FIFG																
2005	58 033 542	42 541 537	25 820 008	25 820 008					16 721 529	16 032 995	688 534		15 492 005			
Celkom ERDF			25 820 008	25 820 008												
Celkom ESF																
Celkom EAGGF																
Celkom FIFG																
2006	64 893 379	55 105 214	33 445 361	33 445 361					21 659 853	19 813 494	1 846 359		9 788 165			
Celkom ERDF			33 445 361	33 445 361												
Celkom ESF																
Celkom EAGGF																
Celkom FIFG																
Priorita 2	116 054 325	97 069 824	65 344 171	65 344 171					31 725 653	29 616 264	2 109 389		18 984 501			
2004	26 484 407	22 046 860	14 791 823	14 791 823					7 255 037	6 761 976	493 061		4 437 547			
Celkom ERDF			14 791 823	14 791 823												
Celkom ESF																
Celkom EAGGF																
Celkom FIFG																
2005	37 824 636	31 486 998	21 125 462	21 125 462					10 361 536	9 657 354	704 182		6 337 638			
Celkom ERDF			21 125 462	21 125 462												
Celkom ESF																
Celkom EAGGF																
Celkom FIFG																
2006	51 745 282	43 535 966	29 426 886	29 426 886					14 109 080	13 196 934	912 146		8 209 316			
Celkom ERDF			29 426 886	29 426 886												
Celkom ESF																
Celkom EAGGF																
Celkom FIFG																
Technická pomoc	11 362 997	11 362 997	8 522 248	8 522 248					2 840 749	2 840 749						
2004	3 298 853	3 298 853	2 474 140	2 474 140					824 713	824 713						
Celkom ERDF			2 474 140	2 474 140												
Celkom ESF																
Celkom EAGGF																
Celkom FIFG																
2005	4 711 373	4 711 373	3 533 530	3 533 530					1 177 843	1 177 843						
Celkom ERDF			3 533 530	3 533 530												
Celkom ESF																
Celkom EAGGF																
Celkom FIFG																
2006	3 352 771	3 352 771	2 514 578	2 514 578					838 193	838 193						
Celkom ERDF			2 514 578	2 514 578												
Celkom ESF																
Celkom EAGGF																
Celkom FIFG																
Celkom	290 978 711	235 866 703	151 210 683	151 210 683					84 656 020	79 529 634	5 126 386		55 112 008			
Celkom ERDF			151 210 683	151 210 683												
Celkom ESF																
Celkom EAGGF																
Celkom FIFG																

* Vo finančných plánoch by mali byť zahrnuté len oprávnené náklady

** Len pre Ciele 1 a 2 a v prípadoch, kde je to vhodné

*** Pre informáciu: v prípade Cieľa 2 vrátane celkovej sumy zo Záručnej sekcie EAGGF na opatrenia uvedené v čl. 33 Nariadenia (EK) č. .../99 (čl. 17, ods. 3, Nariadenia (EK) č. .../99)

4. Riadenie Sektorového operačného programu - Priemysel a služby

4.1 Riadiace štruktúry operačného programu

V súlade s článkom 18, ods. 2, písm. d), všeobecného nariadenia bolo Uznesením vlády SR č.133/2002 Ministerstvo hospodárstva SR určené v zmysle čl. 9, písm. n), všeobecného nariadenia **ako Riadiaci orgán pre Sektorový operačný program - Priemysel a služby** (ďalej len „Riadiaci orgán“).

V súlade s uvedeným uznesením bolo Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR (ďalej len MVR SR) určené ako **Riadiaci orgán pre Rámec podpory spoločenstva** (ďalej len „Riadiaci orgán CSF“).

V súlade s článkom 9, písm. o), všeobecného nariadenia bolo Uznesením vlády SR č. 617/2002 Ministerstvo financií SR (ďalej len „MF SR“) určené ako jediný **Platobný orgán pre štrukturálne fondy EÚ** (ďalej len „Platobný orgán“) na roky 2004-2006.

V súlade s článkom 35 všeobecného nariadenia bude do troch mesiacov po rozhodnutí o príspevku z ERDF vytvorený **Monitorovací výbor pre SOP Priemysel a služby** (ďalej len „MV“), zostavený na princípe partnerstva. V nadväznosti na uznesenie vlády SR č. 678/2002 bol MV zriadený v stanovenom termíne, a to do 31. augusta 2002.

4.1.1. Riadiaci orgán

Riadiaci orgán je zodpovedný za efektívnosť, správnosť riadenia a vykonávania pomoci v súlade s príslušnými predpismi EÚ, inštitucionálnymi, právnymi a finančnými systémami SR.

V súlade s článkom 34 všeobecného nariadenia zodpovedá predovšetkým za programovanie, implementovanie, monitorovanie, hodnotenie, finančné riadenie a kontrolu, informovanie verejnosti a využitie moderných informačných technológií.

Výkonom funkcie Riadiaceho orgánu je poverený útvar MH SR – **Odbor riadenia operačných programov a metodiky**, zriadený v rámci Sekcie podporných programov. Vnútorňa štruktúra riadenia SOP PS je znázornená v prílohe 1.

Riadiaci orgán v súlade so všeobecným nariadením zodpovedá za zabezpečenie nasledovných oblastí:

Programovanie:

- vypracovanie relevantných dokumentov pre programovanie (operačný program, programový doplnok, vrátane finančného plánu);
- vypracovanie a prispôsobenie programového doplnku z vlastnej iniciatívy alebo na žiadosť MV bez toho, aby sa zmenila celková čiastka príspevku z fondov poskytnutá na príslušnú prioritu alebo jej špecifické ciele;
- vybudovanie a koordinovanie partnerských vzťahov;

Implementácia:

- vytvorenie vhodného systému implementácie SOP Priemysel a služby,
- uzatvorenie zmluvy o delegovaní právomocí so sprostredkovateľskými orgánmi pod riadiacim orgánom a jej predloženie riadiacemu orgánu pre CSF a platobnému orgánu, vrátane prípadných dodatkov, pre informáciu;
- kontrolu vykonávania právomocí delegovaných na sprostredkovateľské orgány pod riadiacim orgánom;
- overovanie súladu SOP Priemysel a služby s národnými pravidlami SR a politikami ES v oblasti štátnej pomoci, verejného obstarávania, ochrany životného prostredia, rovnosti príležitostí a publicity;
- zabezpečovať monitorovanie a hodnotenie realizácie projektov u príjemcov pomoci;

V kontexte realizácie SOP PS bude vo Výbore na výber projektov prítomný predstaviteľ Ministerstva životného prostredia SR s cieľom zabezpečiť uspokojivú realizáciu princípu trvalo udržateľného rozvoja a ochranu životného prostredia.

Monitorovanie:

- zber a odovzdávanie finančných a štatistických údajov o vykonávaní opatrení a tieto údaje predkladať v súlade s opatreniami dohodnutými s Európskou komisiou (ďalej len EK);
- využitie počítačových sietí pre spracovanie a prenos údajov;
- vypracovanie výročných a záverečných správ o implementácii, predloženie týchto správ EK po ich schválení MV;
- každoročná kontrola výsledkov z predchádzajúceho roka;
- zabezpečenie pravidelnosti vykonávania činností a ich súlad s politikami ES;

Hodnotenie:

- zabezpečenie ex-ante hodnotenia a zapracovanie jeho výsledkov nezávislým evaluátorom, a to najvhodnejším spôsobom do operačného programu;
- zabezpečenie ex-post hodnotenia;
- v spolupráci s EK poskytovanie informácií potrebných pre ďalšie vyhodnocovanie operačného programu tak, aby sa v ďalšom plánovacom období mohlo rozhodnúť o jeho pokračovaní resp. zastavení;

Informovanie a publicita:

- zabezpečenie propagácie príslušného programu; opatrení, ktoré sa plánujú prijať a musia byť špecifikované v programovom doplnku. Informácie sa musia dostať najmä k ekonomickým a sociálnym partnerom, organizáciám propagujúcim rovnosť príležitostí pre mužov a ženy a mimovládny organizáciám; informovanie širokej verejnosti o úlohe, ktorú zastáva ES v poskytovaní pomoci a jej výsledkoch.

Okrem uvedených oblastí Riadiaci orgán vo vzťahu k finančnému riadeniu zabezpečuje činnosti uvedené v kapitole č. 4.2.1.2.

4.1.2. Sprostredkovateľské orgány pod Riadiacim orgánom

V zmysle čl. 2, ods.2, Nariadenia Rady (ES) č. 438/2001 sprostredkovateľské inštitúcie sú všetky verejné alebo súkromné orgány alebo služby konajúce na zodpovednosť riadiacich alebo platiacich inštitúcií alebo vykonávajúcich úlohy v ich mene vo vzťahu ku konečným užívateľom alebo inštitúciám alebo firmám vykonávajúcim dané operácie.

MH SR pri určení Sprostredkovateľských orgánov pod Riadiacim orgánom (ďalej len „SO pod RO“) využije sieť existujúcich implemetačných agentúr, ktoré sú v pôsobnosti MH SR a svojim vecným zameraním nadväzujú na opatrenia operačného programu. Jedná sa o nasledovné inštitúcie:

- **NARMSP** – Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania
- **SIEA** -Slovenská inovačná a energetická agentúra a jej regionálne pobočky
- **SARIO** – Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu
- **SACR** – Slovenská agentúra cestovného ruchu

V súlade s Nariadeniami Rady (ES) č. 1260/1999, 438/2001 a 448/2001 budú Sprostredkovateľské orgány pod Riadiacim orgánom vykonávať najmä nasledovné úlohy:

- spolupráca s vecne príslušnou sekciou MH SR pri príprave dôležitých častí operačného programu a programového doplnku;
- zabezpečovanie implementácie operačného programu v oblasti prijímania projektov a žiadostí o nenávratný finančný príspevok;
- príprava výberu projektov na základe žiadostí konečných príjemcov finančnej pomoci;
- uzatváranie zmlúv s konečnými príjemcami pomoci, vrátane možnosti sankcií v prípade nesplnenia určitých podmienok a v prípadoch, kde je to potrebné;
- zabezpečenie monitorovania a vyhodnocovania priamo u príjemcov finančnej pomoci;
- spolupráca s orgánmi zodpovednými za kontrolu a audit;
- zabezpečovanie činností súvisiacich s informovanosťou a publicitou;
- podávanie pravidelných správ RO o stave realizácie projektu.

Úlohy, ktoré zabezpečuje SO pod RO vo vzťahu k finančnému riadeniu, sú uvedené v kapitole č. 4.2.1.3.

Bližšia špecifikácia poslania a úloh sprostredkovateľských orgánov pod Riadiacim orgánom pre operačný program bude rozpísaná v programovom doplnku a upravená zmluvou o prenesení časti kompetencií z Riadiaceho orgánu na sprostredkovateľský orgán pod Riadiacim orgánom. Zodpovednosť za riadenie zostáva v plnej kompetencii Riadiaceho orgánu.

4.1.3. Monitorovací výbor

V súvislosti s efektívnym využívaním prostriedkov zo štrukturálnych fondov je potrebné vytvoriť Monitorovací výbor (MV). Povinnosť monitorovať pomoc poskytovanú zo štrukturálnych fondov vyplýva zo všeobecného nariadenia, čl. 35. Na základe uznesenia vlády SR č. 678 bol ministrom hospodárstva SR v termíne do 31.augusta 2002 zriadený Monitorovací výbor pre SOP Priemysel a služby. Na základe uvedeného bol v súlade s princípom partnerstva zriadený 25-členný MV. MV predsedá zástupca Riadiaceho orgánu. Pri výbere členov z jednotlivých zastupovaných subjektov bol zohľadnený princíp rovnosti príležitostí pre mužov a ženy. MV koná na základe právomoci a v rámci právnej jurisdikcie členského štátu.

Členovia MV sú:

- Ministerstvo hospodárstva SR – Riadiaci orgán pre SOP Priemysel a služby
- Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR – Riadiaci orgán pre RPS
- Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií SR

- Ministerstvo financií SR – Platobný orgán
- Ministerstvo životného prostredia SR
- Ministerstvo pôdohospodárstva SR
- Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR
- Samosprávne kraje
- Asociácia zamestnávateľských zväzov a združení
- Združenie miest a obcí Slovenska
- Národná banka Slovenska
- Slovenská obchodná a priemyselná komora
- Slovenská akadémia vied
- Slovenská živnostenská komora
- Úrad pre verejné obstarávanie
- Úrad pre štátnu pomoc
- Úrad vlády SR

Základné úlohy MV sú definované v článku 35 všeobecného nariadenia o ŠF EÚ. Okrem základných úloh MV taktiež vypracováva návrhy pre Riadiaci orgán, ktoré sa týkajú efektívneho a adresného využívania ŠF EÚ.

Hlavnou úlohou MV je pravidelné sledovanie a vyhodnocovanie realizácie operačného programu. Medzi ďalšie úlohy MV predovšetkým patrí:

- potvrdenie alebo úprava programového doplnku, vrátane materiálnych a finančných ukazovateľov, ktoré sa používajú na monitorovanie pomoci. Pred každou ďalšou úpravou sa musí získať jeho súhlas;
- prerokovanie a schvaľovanie kritérií pre výber činností, financovaných v rámci každého opatrenia do šiestich mesiacov po schválení pomoci;
- periodické skúmanie pokroku smerujúceho k dosiahnutiu špecifických cieľov pomoci;
- skúmanie výsledkov vykonávania pomoci, najmä dosiahnutia cieľov stanovených v rámci priebežného hodnotenia pre rôzne opatrenia;
- prerokovanie a schvaľovanie výročných a záverečných správ o vykonávaní, ktoré sú odosielané EK;
- prerokovanie a schvaľovanie každého návrhu na zmenu obsahu rozhodnutia EK o príspevku z fondov;
- navrhovanie Riadiacemu orgánu akékoľvek úpravy alebo preskúmanie pomoci;
- schvaľovanie realokácie finančnej pomoci medzi jednotlivými opatreniami v rámci operačného programu a jej predkladanie Platobnému orgánu na schválenie a následné informovanie EK o úprave (do jedného mesiaca)

Podrobné úlohy MV sú podrobnejšie definované v štatúte MV, ktorý bol schválený Poradou vedenia MH SR. **Sekretariát MV bol zriadený na MH SR a jeho funkciu zabezpečuje Odbor riadenia operačných programov a mtodiky, v rámci Sekcie podporných programov.**

4.2. Systém finančného riadenia, kontroly a auditu programu

Systém finančného riadenia štrukturálnych fondov zahŕňa komplex na seba nadväzujúcich a vzájomne prepojených podsystémov a činností, prostredníctvom ktorých sa zabezpečuje účinné finančné plánovanie, rozpočtovanie, účtovanie, výkazníctvo, platba príjmom pomoci, sledovanie finančných tokov a finančná kontrola pri realizácii pomoci zo štrukturálnych fondov.

V zmysle článku 18, ods. 2, písm. d), všeobecného nariadenia o štrukturálnych fondoch táto časť popisuje štruktúru inštitúcií a orgánov, procedúry a opatrenia pre finančné riadenie, vrátane kontroly a vnútorného auditu, a zároveň zohľadňuje príslušné právne predpisy Európskych spoločenstiev vzťahujúce sa na štrukturálne fondy, ako aj právne predpisy Slovenskej republiky a prijaté uznesenia vlády SR.

Vláda SR uznesením č. 1008/2003 schválila aktualizovanú Koncepciu systému finančného riadenia štrukturálnych fondov, ktorá podrobnejšie stanovuje systém finančného riadenia štrukturálnych fondov do úrovne programových dokumentov, pričom zohľadňuje špecifiká jednotlivých fondov, programových dokumentov, orgánov zúčastňujúcich sa na riadení a implementácii štrukturálnych fondov a príjemcov pomoci.

4.2.1 Subjekty zapojené do systému finančného riadenia a ich zodpovednosti

Do systému finančného riadenia SOP Priemysel a služby sú zapojené nasledovné subjekty:

- Platobný orgán – Sekcia európskych a medzinárodných záležitostí MF SR;
- Riadiaci orgán – Odbor riadenia operačných programov a metodiky MH SR;
- Sprostredkovateľské orgány pod Riadiacim orgánom – tak ako sú uvedené v kapitole č. 4.1.2;
- Platobná jednotka – Odbor rozpočtu a projektov EÚ MH SR;
- Konečný príjemca pomoci;
- Orgán vydávajúci prehlásenia o ukončení pomoci zo štrukturálnych fondov – Najvyšší kontrolný úrad SR;
- Sekcia kontrolná MF SR, zodpovedná za koordináciu plánovania a výkonu minimálnej 5 % kontroly celkových oprávnených výdavkov programu;
- Odbor kontroly MH SR;
- Správy finančnej kontroly;
- Centrálny kontaktný útvar OLAF pre SR – Sekcia kontroly Úradu vlády SR;
- Odbor vnútorného auditu MH SR;
- Útvar vnútorného auditu MF SR.

Hlavnou zásadou pri určení subjektov zapojených do riadenia prostriedkov štrukturálnych fondov je prísne oddelenie riadiacej a platobnej funkcie.

4.2.1.1 Platobný orgán

V zmysle uznesenia vlády SR č. 617 z 5. júna 2002 bolo Ministerstvo financií SR určené ako jediný Platobný orgán pre ŠF EÚ. Výkonom funkcie Platobného orgánu je poverený útvar MF SR – Odbor platobného orgánu pre ŠF EÚ.

Platobný orgán je zodpovedný predovšetkým za nasledovné úlohy:

- koordináciu prípravy všetkých pracovných a účtovných postupov súvisiacich s príjmom zálohovej platby, priebežných platieb a záverečnej platby od Európskej komisie a výkonu týchto činností;
- zostavenie a zaslanie žiadosti o priebežné platby na Európsku komisiu pre všetky programy financované zo štrukturálnych fondov;
- zostavenie a zaslanie žiadosti o záverečnú platbu na Európsku komisiu pre všetky programy financované zo štrukturálnych fondov;

- zostavenie, certifikáciu a predloženie výkazu výdavkov Európskej komisii na základe čiastkových výkazov výdavkov a mesačných zoznamov vykonaných platieb predložených platobnými jednotkami a overenia vybraných prehlásení o overení vypracovaných riadiacimi orgánmi alebo sprostredkovateľskými orgánmi pod riadiacim orgánom;
- pred certifikáciou získanie uistenia o postupoch riadiaceho orgánu, že výkaz výdavkov zahŕňa výlučne oprávnené a aktuálne výdavky hradené počas obdobia oprávnenosti (Nariadenia Európskej komisie (ES) č. 2000/1685, ktorým sa stanovujú podrobné pravidlá pre implementáciu Nariadenia Rady (ES) č. 1260/1999 týkajúceho sa oprávnenosti výdavkov operácií spolufinancovaných zo štrukturálnych fondov), boli vykonané kontroly dodávok spolufinancovaných stavieb, tovarov a služieb, nárokované výdavky sú reálne, postupovalo sa v súlade s predpismi ES, existuje podporná dokumentácia, uchováva a dodržiava sa audit trail;
- príjem prostriedkov EÚ na osobitný mimorozpočtový účet MF SR;
- prevod finančných prostriedkov štrukturálnych fondov z osobitného mimorozpočtového účtu MF SR na príjmový účet príslušného ministerstva na základe súhrnnej žiadosti platobnej jednotky o platbu;
- zostavenie a predloženie odhadu čerpania očakávaných výdavkov pre príslušný a nasledujúci rok Európskej komisii na základe podkladov riadiacich orgánov každý rok do 30. apríla;
- vrátenie neoprávnené použitých alebo nevyužitých prostriedkov Európskej komisii, vrátane úrokov z omeškania;
- zhromažďovanie údajov do správy o zistených nezrovnalostiach a zaslanie podkladov Centrálnemu kontaktnému útvaru OLAF pre SR na Úrade vlády SR;
- zavedenie jednotného systému účtovníctva pre platobný orgán a platobné jednotky, vrátane dodávky jednotného informačného systému pre účtovníctvo pre platobné jednotky;
- vedenie účtovníctva, výkazníctvo a uschovávanie dokladov v súlade s právnymi predpismi ES a SR;
- vedenie knihy dlžníkov;
- účasť svojho zástupcu na výkone minimálnych 5 % kontrolách organizovaných Sekciou kontroly MF SR;
- účasť svojho zástupcu na výberových konaniach na projekty v úlohe pozorovateľa v prípade, že o výbere projektov rozhoduje výberová komisia zložená so zástupcov viacerých subjektov, resp., že o výbere nerozhoduje samotný riadiaci orgán alebo sprostredkovateľský orgán pod riadiacim orgánom.

4.2.1.2 Riadiaci orgán

Riadiaci orgán prijme priamu zodpovednosť za riadenie a implementáciu operácií v rámci operačného programu financovaného z ERDF (článok 34.1 všeobecného nariadenia). Je zodpovedný za zhromažďovanie hodnoverných informácií, za poskytovanie záruk a správnych opisov toho, že operácie sú vykonané bezchybne a že sa pritom dodržiavajú pravidlá ES.

Riadiaci orgán vo vzťahu k finančnému riadeniu zabezpečuje:

- predloženie vnútorných postupov, vrátane ich akýchkoľvek zmien, platobnému orgánu;

- spolufinancovanie SOP Priemysel a služby zo štátneho rozpočtu;
- vypracovanie a predkladanie odhadu čerpania očakávaných výdavkov platobnému orgánu do 30. marca príslušného roka;
- overovanie spolufinancovania jednotlivých projektov zo zdrojov príjemcu pomoci a z ostatných národných zdrojov;
- overenie zoznamu výdavkov predložených sprostredkovateľskými orgánmi pod riadiacim orgánom a zasielanie informácií platobnej jednotke;
- overovanie súladu žiadosti príjemcu pomoci o platbu so schémou štátnej pomoci, v prípade, že projekt je súčasťou schémy štátnej pomoci;
- overovanie, či nárokované výdavky príjemcu pomoci zodpovedajú finančným tabuľkám v zmluve s príjemcom pomoci;
- vypracovanie a zaslanie „prehlásenia o overení“ platobnej jednotke;

***Prehlásenie o overení** je dokument vypracovaný sprostredkovateľským orgánom pod riadiacim orgánom alebo samotným riadiacim orgánom, ktoré potvrdzuje, že výdavky uplatňované príjemcom pomoci oprávnené.*

- schvaľovanie a predloženie žiadostí príjemcov pomoci o platbu platobnej jednotke;
- schvaľovanie a predloženie správy o zistenej nezrovnalosti platobnému orgánu v prípade jej zistenia na základe predbežnej kontroly;
- predkladanie správ o výsledku vnútorného auditu riadiaceho orgánu a správ o výsledku externého auditu riadiaceho orgánu Platobnému orgánu;
- uchovávanie a dodržiavanie vnútorných postupov, vrátane audit trailu, na každej úrovni riadenia;
- uchovávanie všetkých podkladov vzťahujúcich sa na výdavky a kontrolu pomoci ES minimálne po dobu 5 rokov od realizácie záverečnej platby Európskou komisiou.

4.2.1.3 Sprostredkovateľské orgány pod Riadiacim orgánom

Sprostredkovateľské orgány pod Riadiacim orgánom, tak ako boli uvedené v kapitole 4.1.2, NARMSP, SIEA, SARIO a SACR vo vzťahu k finančnému riadeniu zabezpečujú:

- predloženie vnútorných postupov, vrátane ich akýchkoľvek zmien, Platobnému orgánu prostredníctvom Riadiaceho orgánu;
- prijímanie žiadostí o platbu od príjemcov pomoci;
- formálnu kontrolu žiadostí príjemcov pomoci o platbu;
- kontrolu fyzickej realizácie vybraných projektov (kontrolu na mieste);
- predbežné overovanie reálnosti, oprávnenosti, správnosti, aktuálnosti výdavkov uplatňovaných príjemcom pomoci; neprekrývania sa financovania (v zmysle článku 28 nariadenia 1260/99) a súladu s legislatívou EÚ týkajúcou sa verejného obstarávania, životného prostredia, štátnej pomoci a rovnosti príležitostí;
- predloženie zoznamu výdavkov príjemcu pomoci za každý projekt Riadiacemu orgánu;

- schvaľovanie a predloženie Platobnému orgánu a Riadiacemu orgánu správy o zistenej nezrovnalosti v prípade jej zistenia na základe predbežnej kontroly;
- predkladanie správ o výsledku vnútorného auditu sprostredkovateľského orgánu pod riadiacim orgánom a správ o výsledku externého auditu sprostredkovateľského orgánu pod riadiacim orgánom platobnému orgánu a riadiacemu orgánu;
- uchovávanie relevantných podkladov vzťahujúcich sa na výdavky a kontrolu pomoci ES minimálne po dobu 5 rokov od realizácie záverečnej platby Európskou komisiou.

4.2.1.4 Platobná jednotka

Platobnou jednotkou pre SOP Priemysel a služby je Odbor rozpočtu a projektov EÚ Ministerstva hospodárstva SR.

Základnou úlohou platobnej jednotky je v súlade so Zákonom NR SR č. 303/1995 Z.z. o rozpočtových pravidlách, v znení neskorších predpisov, zabezpečiť včasnú reguláciu prevodu finančných prostriedkov EÚ a spolufinancovania zo štátneho rozpočtu z výdavkového účtu MH SR na účet príjemcu pomoci na základe vykonania predbežnej finančnej kontroly v súlade so Zákonom NR SR č. 502/2001 Z.z. o finančnej kontrole a vnútornom audite a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Platobná jednotka vo vzťahu k finančnému riadeniu zabezpečuje:

- predloženie vnútorných postupov, vrátane ich akýchkoľvek zmien, platobnému orgánu;
- vykonávanie predbežnej finančnej kontroly pred platbou v súlade s § 9 Zákona č. 502/2001 Z.z. o finančnej kontrole a vnútornom audite a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorá zahŕňa formálnu kontrolu dokumentov predložených riadiacemu orgánu alebo sprostredkovateľským orgánom pod riadiacim orgánom, kontrolu súladu žiadostí s finančným plánom projektu a s rozpočtovým limitom pre danú prioritu a opatrenie;
- vystavenie žiadosti o realizáciu platby na Štátnu pokladnicu pre prevod prostriedkov EÚ príjemcom pomoci v súlade s § 55f Zákona NR SR č. 303/1995 Z.z. o rozpočtových pravidlách, v znení neskorších predpisov, najneskôr do 3 pracovných dní od ich pripísania na príjmovom účte;
- prevod prostriedkov na spolufinancovanie zo štátneho rozpočtu príjemcom pomoci formou predfinancovania (v prípade príjemcov pomoci z verejného sektora) alebo refundácie;
- vyplnenie a predkladanie súhrnných žiadostí o platbu a čiastkových výkazov výdavkov platobnému orgánu;
- vedenie účtovníctva, výkazníctva a uschovávanie dokladov v súlade s právnymi predpismi ES a SR;
- vedenie čiastkovej knihy dlžníkov;
- predkladanie zoznamu vykonaných platieb zo svojho výdavkového účtu platobnému orgánu za príslušný mesiac v členení podľa zdrojov EÚ a národného spolufinancovania zo štátneho rozpočtu spolu kópiou výpisu z výdavkového účtu najneskôr do 5. dňa nasledujúceho mesiaca;
- schvaľovanie a predloženie správy o zistenej nezrovnalosti platobnému orgánu v prípade jej zistenia na základe predbežnej kontroly;

- predkladanie správ o výsledku vnútorného auditu platobnej jednotky a správ o výsledku externého auditu platobnej jednotky vykonaného Európskym dvorom audítorov alebo príslušným generálnym riaditeľstvom EK platobnému orgánu.

4.2.1.5 Orgán vydávajúci prehlásenie o ukončení pomoci zo štrukturálnych fondov

Najvyšší kontrolný úrad SR je v súlade s uznesením vlády SR č. 1030/2002 orgánom vydávajúcim prehlásenie o ukončení pomoci. Jeho zodpovednosťou je vypracovanie prehlásenia o ukončení pomoci pre SOP Priemysel a služby, ktoré je nevyhnutnou podmienkou na predloženie žiadosti o záverečnú platbu z EK. Tento orgán je funkčne nezávislý od riadiaceho orgánu, sprostredkovateľských orgánov pod riadiacim orgánom a od osôb vykonávajúcich certifikáciu v rámci platobného orgánu.

4.2.1.6 Sekcia kontroly Ministerstva financií SR

Sekcia kontroly Ministerstva financií SR je subjektom zodpovedným za kontroly vzoriek v zmysle čl. 10 nariadenia 438/2001 (minimálne 5 % celkových oprávnených výdavkov programu). Zabezpečuje plánovanie a koordináciu výkonu týchto kontrol. Audítorskú činnosť na mieste vykonáva Sekcia kontroly MH SR a Správy finančnej kontroly pod MF SR. Všetky zainteresované orgány sú funkčne nezávislé od služieb zodpovedných za riadenie/kontrolu a platbu.

Sekcia kontroly MF SR je vo vzťahu k SOP Priemysel a služby zodpovedná najmä za:

- vypracovanie plánu minimálnych 5 % kontrol celkových oprávnených výdavkov pre SOP Priemysel a služby na základe čiastkových plánov Odboru kontroly MH SR a ich predkladanie platobnému orgánu a Európskej komisii;
- zabezpečenie minimálnej 5 % kontroly celkových oprávnených výdavkov SOP Priemysel a služby pred ukončením pomoci v súlade s plánom minimálnych 5 % kontrol alebo z jej vlastnej iniciatívy prostredníctvom príslušnej správy finančnej kontroly a Odboru kontroly MH SR;
- predkladanie audítorských správ platobnej a likvidačnému orgánu;
- rozhodovanie v správnom konaní vo veciach porušenia rozpočtovej disciplíny na základe vykonaných kontrol.

Nenáležité použitie alebo zadržanie finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu, Európskej únie, štátnych fondov, obcí alebo samosprávnych krajov a finančné prostriedky v správe rozpočtových a príspevkoch organizácií bude považované za porušenie rozpočtovej disciplíny. Aj nedodržanie podmienok, za ktorých boli poskytnuté rozpočtové prostriedky, sa bude považovať za porušenie rozpočtovej disciplíny.

MF SR zastúpené príslušnou správou finančnej kontroly ukladá a vymáha vrátenie nenáležite použitých alebo zadržaných finančných prostriedkov a stanovuje výšku pokuty (viď článok 47 Zákona o rozpočtových pravidlách).

V súlade s našou vnútroštátnou legislatívou je Odbor finančnej kontroly prostriedkov EK na MF SR zodpovedný za vydávanie predpisov týkajúcich sa správneho konania v prípadoch porušenia pravidiel (nezrovnalosti) súvisiacich so Zákonom č. 303/1995 Z.z. o rozpočtových pravidlách, v znení neskorších predpisov. To znamená, že tento odbor je poverený ukladaním

poplatkov a penále za neoprávnené použitie alebo zadržanie prostriedkov z ERDF alebo zo štátneho rozpočtu.

4.2.1.8 Správy finančnej kontroly

Správy finančnej kontroly sú rozpočtové organizácie MF SR so sídlom v Bratislave, Zvolene a Košiciach.

Okrem vykonávania minimálnej 5% kontroly bude tento zodpovedný za:

- ukladanie poplatkov a penále za neoprávnené použitie alebo zadržanie prostriedkov ERDF a štátneho rozpočtu v súlade so zákonom NR SR č. 303/1995 Z.z. o rozpočtových pravidlách, v znení neskorších predpisov;
- vymáhanie poplatkov a penále uložených za neoprávnené použitie alebo zadržanie prostriedkov z ERDF alebo zo štátneho rozpočtu v súlade so zákonom NR SR č. 440/2000 Z.z. o správach finančných kontrol, v znení neskorších predpisov.

V súlade s § 3 Zákona č. 502/2001 Z.z. o finančnej kontrole a vnútornom audite, v znení neskorších predpisov, MF SR ako ústredný orgán štátnej správy pre finančnú kontrolu a vnútorný audit metodicky usmerňuje a koordinuje vykonávanie finančnej kontroly vo verejnej správe, vrátane prostriedkov zo štrukturálnych fondov a z Kohézneho fondu. V súlade so Smernicami finančnej kontroly štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu a Koncepciou systému finančného riadenia štrukturálnych fondov je Sekcia kontroly MF SR jediným orgánom zodpovedným za koordináciu plánovania a vykonávania 5 % kontrol vzoriek.

V záujme zabezpečenia efektívnosti a užitočnosti kontrolného systému a lepšej koordinácie vykonávania finančnej kontroly je Odbor finančnej kontroly prostriedkov EK zodpovedá hlavne za 5 % a 15 % kontroly vzoriek operácií financovaných zo štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu. 5% kontroly vzoriek celkových oprávnených výdavkov SOP PS bude koordinovať Odbor finančnej kontroly prostriedkov EK a budú vykonávané prostredníctvom tohto odboru, jej podriadených útvarov - správy finančnej kontroly a prostredníctvom Odboru kontroly MH SR. Tieto odbory a útvary sú funkčne nezávislé od Riadiaceho orgánu, Sprostredkovateľských orgánov pod Riadiacim orgánom, platobných jednotiek a odborov vnútorného auditu.

Odbor kontroly MF SR vypracovala za účelom správneho usporiadania plánov kontroly metodiku analýzy rizík použitú na plánovanie kontrol štrukturálnych fondov. Po schválení projektov v rámci SOP Priemysel a služby je plán 5 % kontroly vzoriek aktualizovaný a spoločné 5 % kontroly vzoriek vykonáva Odbor finančnej kontroly prostriedkov EK na MF SR v spolupráci s Odborom kontroly MH SR a správami finančnej kontroly podľa plánu na rok 2004.

4.2.1.9 Centrálny kontaktný útvar OLAF pre SR

Úlohu Centrálného kontaktného útvaru OLAF pre SR plní Sekcia kontroly Úradu vlády SR. Tento orgán je zodpovedný najmä za vypracovanie správy o nezrovnalostiach na základe podkladov platobného orgánu a jej predkladanie OLAF-u v Európskej komisii.

4.2.1.10 Vnútorný audit

Vnútorný audit Riadiaceho orgánu, Sprostredkovateľských orgánov pod Riadiacim orgánom a platobnej jednotky vykonáva Odbor vnútorného auditu Ministerstva hospodárstva SR, ktorý je priamo podriadený ministrovi.

Vnútorný audit Platobného orgánu vykonáva Úvar vnútorného auditu Ministerstva financií SR.

Odbor vnútorného auditu zodpovedá najmä za nasledovné úlohy:

- zhromažďovanie a analyzovanie informácií vzťahujúcich sa k činnosti auditovaného subjektu so zameraním na dosiahnutie cieľov a zámerov vnútorného auditu;
- vypracovanie ročného plánu svojej činnosti na základe objektívneho hodnotenia rizík vyplývajúcich z činnosti auditovaného subjektu s prihliadnutím na návrhy príslušného ministra a jeho zasielanie útvaru metodiky finančnej kontroly a vnútorného auditu MF SR;
- vykonávanie systémového auditu všetkých činností auditovaného subjektu na základe analýzy rizík;
- vypracovanie správ o výsledku vnútorného auditu po vykonaní vnútorného auditu, ktorá obsahuje najmä predmet vnútorného auditu, nedostatky zistené vnútorným auditom a odporúčania pre auditovaný subjekt na nápravu zistených nedostatkov;
- predkladanie správ o systémovej audite vedúcemu auditovaného subjektu a príslušnému ministrovi. Ak výsledky auditu zakladajú dôvody na zahájenie súdneho konania alebo ak jeho riešenie patrí do pôsobnosti orgánov príslušných podľa osobitných predpisov, audítorská správa bude zaslaná aj orgánom činným v trestnom konaní alebo orgánom príslušným podľa osobitných predpisov.

Odbor vnútorného auditu je funkčne nezávislý od Odboru vnútornej kontroly MH SR a v rámci svojej činnosti hodnotí aj účinnosť systému vnútornej kontroly. Postavenie vnútorného audítora je nezávislé, pretože pri výkone svojej činnosti je viazaný len ústavou, zákonmi a všeobecne záväznými právnymi predpismi. Vnútorného audítora iného ústredného orgánu vo všeobecnosti vymenováva a odvoláva vedúci tohto ústredného orgánu po prerokovaní s MF SR. Vnútorná kontrola a vnútorný audit sú na sebe organizačne nezávislé, hoci v záujme naplnenia cieľov a zámerov ústredných orgánov sú povinní spolupracovať.

4.2.2 Finančné toky

Platby finančných prostriedkov štrukturálnych fondov z Európskej komisie sú prevedené na osobitný účet MF SR v štátnej pokladnici v rámci záväzkov prijatých Európskou komisiou. Certifikované žiadosti o priebežnú platbu a záverečnú platbu predkladá Platobný orgán Európskej komisii na základe podkladov platobnej jednotky.

Úroky získané z prostriedkov ES na osobitnom účte MF SR pridelí Platobný orgán na ten istý účel pomoci.

Štátna pokladnica prevádza finančné prostriedky štrukturálnych fondov ES z osobitného účtu MF SR v Štátnej pokladnici na príjmový účet MH SR dvakrát v mesiaci vo výške schválených platieb príjmom pomoci na základe žiadosti platobného orgánu o realizáciu platby.

Platby prostriedkov EÚ príjemcom pomoci uskutočňuje Štátna pokladnica na základe žiadosti o realizáciu platieb platobnej jednotky z výdavkového účtu tohto orgánu súčasne alebo po prevode finančných prostriedkov štátneho rozpočtu na spolufinancovanie.

Platby v rámci národného spolufinancovania zo štátneho rozpočtu prevádza Štátna pokladnica z výdavkového účtu platobnej jednotky na účet príjemcu pomoci súčasne alebo pred prostriedkami EÚ na základe žiadosti o realizáciu platby platobnej jednotky. Žiadosť o realizáciu platby pre prevod prostriedkov na spolufinancovanie zo štátneho rozpočtu z výdavkového účtu MH SR musí byť vystavená súčasne so žiadosťou o realizáciu platby pre prevod prostriedkov ES pre príjemcov pomoci zo súkromného sektora. Pre príjemcov pomoci z verejného sektora existuje systém predfinancovania z prostriedkov určených na spolufinancovanie zo štátneho rozpočtu a systém zálohových platieb pre aktivitu Vytvorenie siete s informačným prepojením vedeckých, akademických a špeciálnych knižníc, vrátane ich modernizácie, v rámci opatrenia 1.2 – Podpora budovania a rekonštrukcie infraštruktúry, ako súčasť priority 1 Sektorového operačného programu Priemysel a služby a aktivitu Práca s verejnosťou a masmédiami v rámci opatrenia 2.3 – Podpora propagácie cestovného ruchu a vybudovanie Národného jednotného informačného systému cestovného ruchu, ktorý je súčasťou Priority 2 Sektorového operačného programu Priemysel a služby.

Schéma finančných a informačných tokov SOP PS je uvedená v prílohách č.2 a č.3.

4.2.3 Používanie EURO

Používanie EURO vychádza z Nariadenia Európskej komisie č. 2000/643/ES o opatreniach pre používanie EURO pre účely štrukturálnych fondov.

Finančný plán SOP Priemysel a služby je uvedený v EUR.

Zmluvy s príjemcami pomoci sa uzatvárajú v SKK.

Platobný orgán obdrží prostriedky EÚ na osobitný účet MF SR pre daný program vedený v SKK. Prevody z tohto účtu na účet platobnej jednotky pre zdroje EÚ sa uskutočňujú v SKK.

Pri prepočte finančných prostriedkov z EUR na SKK sa použije kurz NBS platný v deň pripísania prostriedkov EÚ na osobitný účet MF SR.

Žiadosti o priebežnú a záverečnú platbu z EK sa musia predkladať EK v EUR.

Výkaz výdavkov dokladajúci príslušnú žiadosť o priebežnú a záverečnú platbu z EK musí byť vypracovaný v EUR.

Oprávnené výdavky, ktoré už boli uhradené príjemcami pomoci, a ktoré sa pri príprave výkazu výdavkov prepočítavajú z SKK na EUR, sa prepočítajú výmenným kurzom Európskej centrálnej banky platným v predposledný pracovný deň EK v mesiaci predchádzajúcem mesiac, počas ktorého platobná jednotka zaúčtovala transakciu (t. j. prevod prostriedkov EÚ na účet príjemcu pomoci).

Kurzové rozdiely vyplývajúce z rozdielu medzi kurzom Európskej centrálnej banky (ECB) a Národnej banky Slovenska (NBS) predstavujú výdavky (ECB kurz EUR/SKK > NBS kurz EUR/SKK) alebo príjmy (NBS kurz EUR/SKK > ECB kurz EUR/SKK) štátneho rozpočtu. Kurzové rozdiely účtuje Platobný orgán.

4.2.4 Kontrola

V súlade so Zákonom č. 502/2001 Z.z. o finančnej kontrole a vnútornom audite a o zmene a doplnení niektorých zákonov MF SR ako ústredný orgán štátnej správy pre finančnú kontrolu a vnútorný audit metodicky usmerňuje a koordinuje výkon finančnej kontroly vo verejnej správe, vrátane kontroly prostriedkov štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu poskytnutých Slovenskej republike na základe medzinárodných zmlúv.

Vykonávanie finančnej kontroly štrukturálnych fondov vychádza z legislatívy SR a legislatívy ES. Zároveň zohľadňuje poznatky získané z prístupu jednotlivých členských štátov EÚ k riešeniu problematiky finančnej kontroly a odporúčaní jednotlivých generálnych riaditeľstiev Európskej komisie.

4.2.4.1 Kontrola fyzickej realizácie projektu

Kontrolu fyzickej realizácie projektu v súlade s čl. 4 Nariadenia Komisie (ES) č. 2001/438 vykonávajú štyri Sprostredkovateľské orgány pod Riadiacim orgánom.

Za výkon kontroly fyzickej realizácie projektu je zodpovedný Sprostredkovateľský orgán pod Riadiacim orgánom. Riadiaci orgán sa musí presvedčiť, či SO pod RO tieto kontroly v potrebnom rozsahu vykonáva.

Vysvetlenie z Postupov finančnej kontroly štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu (schválené Uznesením Vlády SR č. 997 z 22. októbra 2003).

Kontrolu fyzickej realizácie projektu vykonáva:

- **FB** – príjemca pomoci je povinný pred poukázaním platby dodávateľovi vecne a formálne overiť každú faktúru pomocou kontrolného zoznamu;
- **SO/RO** – Sprostredkovateľský orgán pod Riadiacim orgánom musí overiť, či boli práce špecifikované v zmluve o financovaní skutočne vykonané. Správy o príslušných kontrolách uvádzajú popis vykonaných prác, posúdenie súladu so zmluvou o financovaní a návrh opatrení na odstránenie každej identifikovanej nezrovnalosti;
- **RO** – keď sa SO/RO nepodieľa na realizácii projektu, zodpovednosť za kontrolu fyzickej realizácie projektu zostáva u samotného Riadiaceho orgánu. Keď SO/RO participuje na realizácii, RO sa musí presvedčiť, že SO/RO vykonala požadované kontroly v potrebnom rozsahu. Po overení realizácie kontrolných činností RO vydá certifikát o poskytnutých službách. Okrem toho RO vydá podrobné pokyny týkajúce sa vykonania fyzickej kontroly realizácie projektu.

4.2.4.3 Prehlásenie o ukončení pomoci

Najvyšší kontrolný úrad SR je orgánom vydávajúcim prehlásenie o ukončení pomoci. Jeho zodpovednosťou je vypracovanie prehlásenia o ukončení pomoci pre SOP Priemysel a služby, ktoré je nevyhnutnou podmienkou na predloženie žiadosti o záverečnú platbu z EK. Zásady vypracovania prehlásenia o ukončení programu vychádzajú z článkov 15, 16 a 17 Nariadenia Komisie (ES) č. 2001/438.

4.3. Monitorovanie implementácie operačného programu

Riadiaci orgán pre RPS (MVRR SR) je zodpovedný za informačný systém pre zber spoľahlivých finančných a štatistických údajov o implementácii a o monitorovaní od Riadiacich orgánov pre operačné programy a odosielanie týchto údajov EK (v súlade s čl. 34 všeobecného nariadenia).

Monitorovanie štrukturálnych fondov sa uskutoční prostredníctvom IT monitorovacieho systému pre štrukturálne fondy. Jedná sa o ucelený informačný systém, ktorý bude zastrešovať procesy:

1. proces programovania
2. proces monitorovania účinnosti z fondov
3. proces finančného riadenia

IT monitorovací systém bude v rámci **procesu programovania** zabezpečovať nasledujúce výstupy:

- a. výber a schválené projekty
- b. finančné plány
- c. programové doplnky

IT monitorovací systém bude v rámci **procesu monitorovania** zabezpečovať nasledujúce výstupy:

- a. finančné a fyzické indikátory
- b. finančné tabuľky
- c. spravodajstvo
- d. správy finančnej kontroly

IT monitorovací systém bude v rámci **procesu finančného riadenia** zabezpečovať nasledujúce výstupy:

- a. vybavenie žiadostí o platbu
- b. zoznam nezrovnalostí
- c. alokáciu a limity prostriedkov
- d. certifikáciu výdavkov
- e. spravodajstvo

V prípade vzniku potrieb budú v rámci jednotlivých procesov zabezpečované aj ďalšie výstupy.

IT monitorovací systém pre štrukturálne fondy bude spĺňať nasledovné požiadavky:

- kompatibilitnosť a vzájomné prepojenie na systém štátnej pokladnice a rozpočtový informačný systém,
- súlad systému s právnymi predpismi ES a SR (a to najmä Nariadenie Rady (ES) 99/1260, Nariadenia EK (ES) 2001/438 a Zákon č. 428/2002 Z. z. o ochrane osobných údajov v informačných systémoch),
- adekvátne infraštruktúra umožňujúca on-line prepojenie všetkých subjektov zapojených do riadenia a realizácie štrukturálnych fondov a
- zabezpečenie ochrany a bezpečnosti počítačových systémov na všetkých hierarchických úrovniach.

Platobný orgán prostredníctvom IT monitorovacieho systému pre ŠF EÚ sleduje stav čerpania

finančných prostriedkov na úrovni jednotlivých štrukturálnych fondov, operačných programov, jednotných programovacích dokumentov, opatrení a projektov.

Vnútorný obsah a metodika riadenia procesov budú upresnené v manuáli pre riadenie IT monitorovacieho systému pre štrukturálne fondy vypracovanej Riadiacim orgánom pre RPS v spolupráci s Platobným orgánom.

IT monitorovací systém pre ŠF EÚ bude prepojený s Informačným systémom štátnej pokladnice a Rozpočtovým informačným systémom, čo výrazne uľahčí riadenie disponibilných zdrojov, vrátane zabezpečenia príslušných rozpočtových mechanizmov v nadväznosti na finančné riadenie štrukturálnych fondov.

Elektronickú výmenu údajov, správ a informácií s EK týkajúcich sa finančného riadenia uskutočňuje Platobný orgán. Tieto informácie sú zoskupené na úrovni opatrení a poskytujú sa Európskej komisii v podobe E-mail správ (do veľkosti 5 MB) komprimovaných do formátu ZIP, cez prenos FTP (nad 5 MB), komprimovaný do formátu ZIP, alebo pomocou tzv. flat-file – plochý súbor (napr. žiadosti o platbu a certifikované výkazy výdavkov).

Prípravu IT monitorovacieho systému pre štrukturálne fondy zabezpečuje Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR v spolupráci s Ministerstvom financií SR.

4.3.1. Výročné a záverečné správy o implementovaní

Výročnú správu o implementácii predkladá Riadiaci orgán v prípade pomoci s trvaním dlhším ako jeden rok Európskej komisii do 6 mesiacov od konca každého kalendárneho roka. (čl. 34, ods. 1, písm. c, všeobecného nariadenia).

Záverečná správa je predložená EK najneskôr 6 mesiacov po konečnom termíne oprávnenosti výdavkov. Vypracovanie záverečnej správy sa musí preskúmať a schváliť ešte pred jej predložením EK Monitorovacím výborom.

Každoročne pri predložení výročnej správy o implementovaní, EK a Riadiaci orgán preskúmajú hlavné výsledky predchádzajúceho roka v súlade s mechanizmami, ktoré budú určené dohodou s Riadiacim orgánom. Po tomto preskúmaní môže EK vzniesť voči Riadiacemu orgánu pripomienky. Riadiaci orgán poskytne EK svoje stanovisko k predloženým pripomienkam. V riadne odôvodnených prípadoch a ak EK považuje prijaté opatrenia za nezodpovedajúce, môže Riadiacemu orgánu zaslať doporučenie na zmeny, ktoré sú zamerané na zlepšenie účinnosti mechanizmov pre monitorovanie alebo riadenie operačného programu spoločne s odôvodnením pre jednotlivé odporúčania. Ak Riadiaci orgán obdrží akékoľvek odporúčenie od EK, následne predloží návrh opatrení pre zlepšenie monitorovacích a riadiacich mechanizmov, alebo vysvetlí, prečo žiadne neurobil.

4.4. Hodnotenie

Za účelom merania účinnosti pomoci zo ŠF EÚ, pre zhodnotenie jej dopadu na jednotlivé oblasti stanovené v článku 1 a pre analýzu účinkov programov na špecifické štrukturálne problémy sa používajú tri spôsoby hodnotenia, a to predbežné (ex-ante), hodnotenie počas implementácie a záverečné hodnotenie (ex-post), (čl. 40 všeobecného nariadenia).

Predbežné hodnotenie (ex-ante)

Riadiaci orgán je zodpovedný za predbežné hodnotenie. Účelom predbežného hodnotenia operačného programu je v zmysle čl. 41 všeobecného nariadenia poskytnúť informácie pre vypracovanie plánov rozvoja, prípravu pomoci a programového doplnku. Preveruje finančné toky, ich efektívnosť, účinnosť pomoci v konkrétnych regiónoch a taktiež zhodu zvolenej stratégie a cieľov s očakávaným dopadom v oblastiach určených pre príjem pomoci. V neposlednom rade analyzuje silné a slabé stránky všetkých subjektov a mechanizmov zainteresovaných v celom procese implementácie pomoci, ako aj schopnosť regiónov absorbovať prostriedky z ES, ktoré sú určené na odstránenie disparít medzi regiónmi.

Priebežné hodnotenie (mid-term)

Vzhľadom na skrátené programovacie obdobie (2004-2006) sa priebežné hodnotenie nebude realizovať.

Hodnotenie počas obdobia implementácie (On-going)

Riadiaci orgán po dohode s Európskou komisiou bude vykonávať ad-hoc hodnotenie operačného programu počas programovacieho obdobia 2004-2006, ak je potrebné hodnotiť účinnosť uskutočnených operácií. Hodnotenia sa zamerajú na analyzovanie dopadu jednotlivých opatrení a efektívnosť implementácie a budú formulovať závery a odporúčania na zvýšenie účinnosti pomoci v rámci SOP PS. Okrem toho hodnotenie horizontálnych dopadov a otázok v rámci operačného programu môže byť zamerané aj na hodnotenie oblastí, ako napríklad Rómovia, informačná spoločnosť, trh práce, rovnosť príležitostí a dopady na životné prostredie. Každé takéto hodnotenie zabezpečí východisko pre priebežné posudzovanie Monitorovacím výborom pre SOP PS a Monitorovacím výborom pre CSF a bude podkladom pre ex-post hodnotenie a ex-ante hodnotenie na ďalšie programovacie obdobie.

Dodatočné hodnotenie (ex-post)

Za dodatočné hodnotenie je zodpovedný Riadiaci orgán (čl. 43), monitorovací výbor v spolupráci s EK. Vzťahuje sa na pomoc a vykonávajú ho nezávislí hodnotitelia. Je ukončené najneskôr tri roky od konca obdobia programovania. Dodatočné hodnotenie sa vzťahuje na využitie prostriedkov, účinnosť a efektívnosť pomoci a jej dopadu a stanoví závery ohľadne politiky hospodárskej a sociálnej súdržnosti. Zaoberá sa faktormi, ktoré prispievajú k úspechu alebo zlyhaniu vykonávania, dosiahnutými cieľmi a výsledkami, vrátane ich trvalej udržateľnosti.

4.5. Publicita a informovanie

Východiskovým dokumentom pre zabezpečovanie informovanosti a publicity týkajúcej sa realizácie SOP PS je Nariadenie Rady (ES) č. 1159/2000 o opatreniach pre informovanosť a publicitu, ktoré majú vykonať členské štáty, týkajúcich sa pomoci zo ŠF EÚ. Zároveň bude vychádzať aj z ďalších odporúčaní EK a Riadiaceho orgánu.

Cieľom informačnej činnosti je zabezpečiť zvýšenie povedomia občanov SR o pomoci z ERDF, ako aj transparentnosť a efektívnosť použitia týchto zdrojov.

Na zabezpečenie činnosti v tejto oblasti boli prijaté opatrenia vo forme Komunikačného akčného plánu pre SOP PS. V rámci neho sú prijaté opatrenia, ktorých cieľom je:

- a) poskytovanie informácií o príležitostiach, ktoré poskytuje EÚ a SR s cieľom zabezpečiť prehľadnosť takejto pomoci. Informácie budú zameraná na:

možných konečných príjemcov pomoci, regionálne a miestne orgány, iné príslušné verejné orgány, obchodné organizácie a podnikateľské kruhy, ekonomických a sociálnych partnerov, mimovládne organizácie, s dôrazom na inštitúcie na podporu rovnosti medzi mužmi a ženami, pracovníkov a podporovateľov projektov;

- b) informovanie širokej verejnosti o úlohe, ktorú zohráva EÚ v spolupráci so Slovenskou republikou v rámci pomoci z ERDF, ako aj o jej výsledkoch.

MH SR ako Riadiaci orgán bude zodpovedať za vykonávanie národnej informačnej činnosti. Do aktivít na publicitu a informovanie budú zapojené aj Sprostredkovateľské orgány pod Riadiacim orgánom, ktoré budú zodpovedať za zabezpečenie týchto činností na regionálnej a miestnej úrovni.

Do informačnej činnosti bude zapojený aj MV, ktorému Riadiaci orgán predkladá Komunikačný akčný plán, ako aj priebežné informácie o kvalite a efektívnosti opatrení prijatých pre informovanosť verejnosti.

Pre informačnú činnosť sa využijú rôzne médiá, brožúry, inzeráty, plagáty, semináre, reklamné materiály. Zároveň bude možné informácie o ERDF získať aj prostredníctvom internetu.

4.6. Technická pomoc

Využívanie technickej pomoci bude vykonávané v súlade s článkom 11, Nariadenia Rady 1685/2000.

Riadiaci orgán využitím technickej pomoci zabezpečí fungovanie operačného programu v podmienkach MH SR, jeho podporu a prípravu operačného programu aj na ďalšie programovacie obdobie v rokoch 2007 – 2013. Technická pomoc bude zameraná na vypracovanie štúdií, vrátane štúdií všeobecnej povahy zaoberajúcej sa programovacím procesom operačného programu pre nové programovacie obdobie, budú uskutočňované výmeny skúseností a informácií zamerané na partnerov, príjemcov pomoci z fondov a verejnosť.

4.7. Programový doplnok

Programový doplnok (ďalej len „PD“) predstavuje dokument, ktorý realizuje programovú stratégiu a priority a v zmysle čl. 18, ods. 3, všeobecného nariadenia obsahuje podrobné prvky programu na úrovni opatrení, ktoré sú na návrh Riadiaceho orgánu schválené Monitorovacím výborom. PD je predkladaný EK najneskôr do 3 mesiacov po rozhodnutí EK o schválení operačného programu.

Účelom PD je detailnejšie rozpracovanie opatrení operačného programu pre potreby jeho implementácie. PD je rozpracovávaný podľa jednotnej šablóny samostatne pre každé opatrenie predloženého operačného programu a pozostáva z piatich kapitol:

1. opatrenia
2. príjemca pomoci
3. finančný plán
4. opatrenia publicity
5. výmena dát

Každé opatrenie v PD by malo byť spojené s jednou z oblastí využitia ERDF.

4.8. Zabezpečovanie kompatibility s právom Európskej únie

Riadiaci orgán v súlade s článkom 34, ods. 1, písm. g), všeobecného nariadenia zabezpečí, aby boli operácie spolufinancované z ERDF vykonávané v plnom súlade s ustanoveniami Zmluvy o ES, s nástrojmi, ktoré boli v jej rámci prijaté a v súlade s politikami a činnosťami ES vrátane pravidiel o hospodárskej súťaži, o zadávaní verejných zákaziek, o ochrane a zlepšovaní životného prostredia a o odstraňovaní nerovnosti a podpore rovnosti mužov a žien. Zabezpečenie kompatibility s právom EÚ bolo dodržiavané aj pri vypracovaní SOP PS, ktorého obsah je v súlade s článkom 2 Nariadenia Rady (ES) č. 1783/1999 o Európskom fonde regionálneho rozvoja, kde sú špecifikované činnosti, na ktoré je určená podpora z ERDF. ERDF sa bude využívať na financovanie aktivít s cieľom podporovať hospodársku súdržnosť odstraňovaním hlavných regionálnych rozdielov a účasťou na rozvoji a prebudovaní regiónov. Na základe článku 1 Nariadenia Rady (ES) č. 1783/1999, ERDF prispieva k podpore trvalého rozvoja a tvorbe trvalých pracovných miest.

Realizácia operácií spolufinancovaných z ERDF bude zároveň vykonávaná v súlade s ďalšími nariadeniami a usmerneniami, ktoré súvisia s využívaním ŠF EÚ. Implementačný proces v súlade s Národným programom pre prijatie *acquis communautaire* zharmonizoval národnú legislatívu s legislatívou EÚ. Čerpanie prostriedkov zo ŠF EÚ súvisí predovšetkým so zákonom o štátnej pomoci, zákonom o verejnom obstarávaní, zákonom o životnom prostredí, koncepciou rovnosti príležitostí.

SOP bol vypracovaný v súlade s požiadavkami programovacieho obdobia 2000-06 dotýkajúcich sa spracovania štrukturálnych fondov a ich koordinácie s Kohéznym fondom v súlade s článkom 10, ods. 3, Nariadenia (ES) č. 1260/1999 (THE STRUCTURAL FUNDS AND THEIR COORDINATION WITH THE COHESION FUND, Guidelines for programmes in the period 2000-06, Communication of the Commission) a metodikou (THE NEW PROGRAMMING PERIOD 2000-2006 METHODOLOGICAL WORKING PAPERS, WORKING PAPER 1, Vademecum for Structural Funds Plans and Programming Documents).

Pravidlá štátnej pomoci:

SOP Priemysel a služby bude implementovaný Riadiacim orgánom z prostriedkov ERDF a národných prostriedkov, a to v zhode s ustanoveniami Zmluvy o založení ES a nástrojmi prijatými v rámci politik ES v oblasti hospodárskej súťaže.

SR sa v Európskej dohode o pridružení uzavretej medzi ES a ich členskými štátmi na jednej strane a Slovenskou republikou na strane druhej zaviazala dodržiavať ustanovenia EÚ týkajúce sa štátnej pomoci tak, ako vyplývajú z článku 87 Zmluvy o založení ES. V nadväznosti na túto skutočnosť sa SR v Európskej dohode o pridružení zaviazala prijať Implementačné pravidlá štátnej pomoci. **Asociačná rada schválila Implementačné pravidlá štátnej pomoci dňa 22. novembra 2001 pod č. 6/2001. Tieto implementačné pravidlá boli uvedené do praxe a nadobudli platnosť v SR dňa 18. apríla 2002 po ich zverejnení v Zbierke zákonov SR.**

Na základe týchto pravidiel sa posúdenie zlučiteľnosti jednotlivých prípadov pomoci a schém (programov) pomoci vykoná na základe kritérií, ktoré vyplývajú z uplatňovania pravidiel článku 87 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva, vrátane súčasnej a budúcej sekundárnej legislatívy, rámcov, usmernení a ostatných relevantných platných právnych aktov Európskeho spoločenstva, ako aj práva tvoreného Súdom prvej inštancie, Európskym súdnym dvorom a akéhokoľvek rozhodnutia prijatého Asociačnou radou.

Poskytovanie pomoci v rámci ŠF EÚ sa bude realizovať podľa ustanovení všeobecného nariadenia. V článku 12 predmetného nariadenia sa uvádza, že aktivity financované zo ŠF EÚ musia byť v súlade s ustanoveniami Zmluvy o EÚ a zlučiteľné s jej prijatými nástrojmi, ako aj politikou a činnosťou Spoločenstva vrátane ustanovení o hospodárskej súťaži, tzn. aj ustanoveniami o štátnej pomoci. V článku 18 predmetného nariadenia sa explicitne uvádza požiadavka zlučiteľnosti s tými článkami Zmluvy o založení ES, ktoré sú základnými ustanoveniami týkajúcimi sa poskytovania štátnej pomoci. Obdobne aj niektoré ďalšie články všeobecného nariadenia ustanovujú povinnosť dodržiavať princípy hospodárskej súťaže a štátnej pomoci v zmysle *acquis*.

Naviac v Nariadení Rady (ES) č.1685/2000, ktoré stanovuje precizovanie ustanovení pre implementáciu všeobecného nariadenia, sa explicitne uvádza, že články 87 a 88 Zmluvy o založení ES, ktoré sa týkajú štátnej pomoci, sa musia aplikovať v prípadoch financovania zo ŠF EÚ.

Obdobné ustanovenia sa nachádzajú v legislatíve EÚ týkajúcej sa štátnej pomoci, kde je v celom rade ustanovení definované, že aj prostriedky poskytované zo zdrojov ES sú štátnou pomocou. Z týchto ustanovení je dôležité osobitne upriamiť pozornosť na pravidlo o kumulácii pomoci, ktoré stanovuje, že celková pomoc poskytovaná pre príslušného príjemcu bez ohľadu na to, či ide o pomoc poskytovanú z vnútorných zdrojov štátu, miestnych alebo regionálnych zdrojov alebo zo zdrojov ES, spolu tzn. kumulatívne nesmie prekročiť stropy pomoci stanovené v pravidlách štátnej pomoci pre jednotlivé účely pomoci.

Riadiaci orgán je zodpovedný za oznamovanie štátnej pomoci v oblastiach svojej zodpovednosti EK, pričom sprostredkovateľské orgány sú rovnako povinné informovať Riadiaci orgán o prípadných zmenách v realizovaných opatreniach s dosahom na štátnu pomoc.

Zhoda s pravidlami štátnej pomoci EÚ

Riadiaci orgán zaistí, aby v rámci operácií financovaných zo štrukturálnych fondov boli dodržané pravidlá pre získanie štátnej pomoci tak, ako je to ustanovené v článku 87 Zmluvy o založení ES.

Každá štátna pomoc poskytovaná v rámci jednotlivých opatrení Sektorového operačného programu Priemysel a služby bude kompatibilná:

- a) s pravidlami *de minimis* (**schémy *de minimis* sú orientované len na ad hoc podporu, malého rozsahu a majú len komplementárnu úlohu vo vzťahu k schémam štátnej pomoci**),
- b) s pravidlami pre poskytovanie pomoci podľa nariadení o blokových výnimkách (Nariadenie Rady č. 70/2001),
- c) s pravidlami pre poskytovanie pomoci podľa programov (schém) pomoci uvedených v nasledujúcej tabuľke:

Číslo opatrenia	Názov programu štátnej pomoci alebo ad hoc štátnej pomoci	Odkaz na schvaľovací predpis (dátum registrácie)	Číslo štátnej pomoci	Trvanie programu ⁶
1.1	Podpora malých a stredných podnikateľov (Schéma štátnej pomoci)	Smernice o národnej regionálnej pomoci (Vestník OJ C 74 10.3.1998, str. 6) Blokové vyňatie MSP na základe Nariadenia Komisie (ES) č. 70/2001 o uplatňovaní článkov 87a 88 Zmluvy o ES a štátnej pomoci pre MSP de minimis	SK 014/03	2004-30.6.2009
1.3	Podpora priemyselného výskumu a predsúťažného vývoja (Schéma štátnej pomoci)	Rámec Spoločenstva pre štátnu pomoc na výskum a vývoj (OJ C 45 z 17. februára 1996, str. 5) de minimis	SK 006/03	2004-30.6.2009
1.4	Schéma na podporu úspor energie a využitia obnoviteľných energetických zdrojov (Schéma štátnej pomoci)	Smernice o národnej regionálnej pomoci (OJ C 74 10.3.1998, str. 6) Usmernenie spoločenstva na ochranu ŽP (Vestník C 37 z 3.februára 2001, str. 3) de minimis	SK 015/03	2004-30.6.2009
1.5	Podpora medzinárodnej spolupráce (Schéma štátnej pomoci)	Nariadenie Komisie (ES) č. 70/2001 o uplatňovaní článkov 87a 88 Zmluvy o ES a štátnej pomoci pre MSP de minimis	SK 005/03	2004-30.6.2009
2.2	Podpora rozvoja cestovného ruchu (Schéma štátnej pomoci)	Nariadenie Komisie (ES) č. 70/2001 o uplatňovaní článkov 87a 88 Zmluvy o ES a štátnej pomoci pre MSP	SK 013/03	2004-30.6.2009

Poznámka:

V súlade so svojimi povinnosťami podľa článku 34, ods. 1, písm. g), Nariadenia Rady 1260/1999, bude Riadiaci orgán vyššie uvedenú tabuľku štátnej pomoci aktualizovať a bude informovať Komisiu o všetkých zmenách.

Zavedenie nového programu pomoci alebo ad hoc štátnej pomoci vyžaduje úpravu pomoci na základe rozhodnutia Komisie. Tabuľka v časti 2.11 obsahuje zoznam schém pomoci de minimis a ad hoc prípadov s opatreniami týkajúcimi štátnej sa pomoci, ktorá presahuje pravidlo de minimis. _

Článok 4 rozhodnutia Komisie týkajúci sa tohoto programu (odkladacia klauzula dotýkajúca sa štátnej pomoci) sa vzťahuje na opatrenie obsahujúce programy štátnej pomoci, ktoré podliehajú príslušným opatreniam alebo neboli

⁶ Predĺženie oprávnenosti výdavkov programového obdobia 2004 - 2006 do 30. 6. 2009 bolo schválené rozhodnutím Európskej komisie č. K(2009) 1140 zo dňa 18. 2. 2009 a to pre všetky OP realizované v SR, ktoré o predĺženie požiadali, vrátane SOP PS.

schválené. V súčasnosti sa tento článok vzťahuje na Opatrenie 1.3 (Schéma podpory priemyselného výskumu a predkonkurenčného vývoja), Opatrenie 1.5 (Schéma podpory medzinárodnej spolupráce).

Ak bol príslušný program pomoci notifikovaný, musí byť uvedené číslo štátnej pomoci. Ak bol program schválený, musí byť uvedený odkaz na schvaľovací predpis a doba trvania programu. Ak program nebol zatiaľ notifikovaný, zostanú tieto políčka prázdne.

Ak nebude v rámci príslušného opatrenia poskytnutá žiadna pomoc, alebo ak je takáto pomoc v súlade s pravidlom pomoci de minimis alebo programom (programami) pomoci realizovaná na základe "block exemption", vkladá sa nasledujúci text: Každá štátna podpora poskytnutá na základe tohoto opatrenia bude buď zlučiteľná s pravidlom pomoci de minimis alebo uplatňovaná na základe výnimky z pravidiel v súlade s Nariadením Rady č. 994/98 zo dňa 7.5.1998 (OJ ES zo dňa 14.5.1998).

Pravidlá verejného obstarávania:

Pri implementácii SOP Priemysel a služby bude postupovať podľa zákona o verejnom obstarávaní. Oznámenia o vyhlásení metód a spôsobov verejného obstarávania budú zverejňované prostredníctvom médií (tlač, rozhlas, televízia) a zahraničnej tlače.

V SR sú postupy verejného obstarávania upravené Zákonom č. 263/1999 Z.z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ako vyplýva zo zmien a doplnení vykonaných zákonom č. 557/2001 Z.z., pričom tento zákon je novelizovaný zákonom č. 530/2002 Z.z. s účinnosťou od 1. januára 2003 (Zákon o verejnom obstarávaní). Zákon o verejnom obstarávaní je vo vysokej miere harmonizovaný s právom EÚ, dodržiavaním ustanovení zákona sa zabezpečuje princíp nediskriminácie účastníkov procesu verejného obstarávania a rovnaké zaobchádzanie s nimi, transparentnosť celého procesu, podpora konkurencie, hospodárnosti a efektívnosti pri zabezpečovaní predmetu obstarávania. V zmysle Zákona o verejnom obstarávaní sa musia oznámenia o vyhlásení metód a spôsobov verejného obstarávania uverejňovať vo Vestníku verejného obstarávania, pri nadlimitných metódach aj v zahraničnej tlači. Zákon definuje aj kompetencie Úradu pre verejné obstarávanie ako ústredného orgánu štátnej správy pre oblasť verejného obstarávania. Zákon tiež stanovuje podmienky, za splnenia ktorých nemusia obstarávatelia (subjekty, ktoré sú definované v Zákone o verejnom obstarávaní) postupovať pri výbere svojho zmluvného partnera na dodanie predmetu obstarávania v zmysle zákonom daných pravidiel. Nový Zákon o verejnom obstarávaní (**ktorý bol už schválený 24. októbra 2003**), ktorý nadobudne platnosť 1. januára 2004, bude plne harmonizovaný s právom EÚ.

Pravidlá o ochrane a zlepšovaní životného prostredia:

Zákon č. 17/1992 Zb. o ochrane životného prostredia definuje základné pojmy a princípy ochrany životného prostredia a tiež záväzky fyzických a právnických osôb vzhľadom na podmienky ochrany a zlepšovanie životného prostredia a využívanie prírodných zdrojov. Zákon je založený na princípe trvalo udržateľného rozvoja. Príprava a výber projektov v procese implementácie operačného programu budú uskutočňované so zreteľom na dodržiavanie princíпов ochrany a zlepšovania životného prostredia.

V podmienkach MH SR sa pri posudzovaní projektov priemyselného charakteru uplatňuje Zákon č. 127/1994 Z.z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie.

Pravidlá na odstraňovanie nerovnosti a podpore mužov a žien:

Počas implementácie SOP Priemysel a služby budú dodržiavané princípy rovnosti príležitosti mužov a žien. Presadzovanie tohto princípu je potvrdené aj v opatreniach prijatých na zabezpečenie rovnosti príležitostí pre ženy a mužov na trhu práce. Činnosti v tejto oblasti budú vychádzať aj z Koncepcie rovnosti príležitosti, ktorý naväzuje na SOP ľudské zdroje.

5. Ex-ante hodnotenie Sektorového operačného plánu Priemysel a služby

Ex-ante hodnotenie sektorového operačného programu Priemysel a služby - SOP PS (vypracované hodnotiteľom začiatkom júna 2003) predstavuje hodnotenie upresneného operačného programu na základe písomných pripomienok EK (DG REGIO) z 8. apríla 2003 a nadväzne z osobného prerokovania v dňoch 5. a 6. júna v Bruseli. Spresnená verzia SOP PS, spracovaná na základe požiadaviek EK, bola rozčlenená na dve priority (pôvodne jedna priorita) a osem opatrení, z toho päť opatrení pre Prioritu č. 1 - Rast konkurencieschopnosti priemyslu a vybraných služieb s využitím rozvoja domáceho rastového potenciálu - a tri opatrenia pre Prioritu č. 2 - Rozvoj cestovného ruchu.

Ďalej boli výstupy SWOT analýzy dopracované do kľúčových disparít a hlavných faktorov rozvoja. Tieto tvorili východisko pre definovanie stratégie priorít a celého SOP PS. SOP PS bol ďalej doplnený o:

- oblasť koherencie, previazanosti jeho operačných cieľov, priorít opatrení, s cieľom, stratégiou a prioritami NRP SR na roky 2003-2006, v súlade s Cieľom 1, ich nadväzujúcich operačných programov, ako aj s požiadavkami vyšších územných celkov NUTS II;
- kvantifikáciu cieľov SOP PS, jeho dopadov, jednak programu ako celku, ako aj jednotlivých priorít. Vývoj vybraných ukazovateľov vychádza z prognózy vývoja makroekonomických proporcií slovenskej ekonomiky do roku 2006;
- spresnený návrh indikatívneho finančného plánu (na základe rokovania s MF SR a s EK);
- spresnený návrh štátnych programov pomoci na realizáciu stratégie SOP PS podľa opatrení a implementačných agentúr.

Z výsledkov hodnotenia jednotlivých oblastí upresneného operačného programu vyplynuli nižšie uvedené odporúčania. V ex-ante hodnotení Sektorového operačného programu Priemysel a služby z júna 2003 autor v kapitole 3.2. Vyhodnotenie koherencie stratégie SOP PS odporúča:

1. Uviesť iba jednu analýzu za SOP PS vzhľadom k tomu, že SWOT analýzy za jednotlivé priority sa čiastočne prekrývajú so SWOT analýzou za celý SOP. Ďalej odporúča zlúčiť zostávajúce výstupy zo SWOT analýz za priority do SWOT analýzy SOP PS. Pripomienka bola akceptovaná. V SOP PS je uvedená iba jedná SWOT analýza
2. Prevziať do SOP PS kľúčové disparity a faktory rozvoja z ex-ante hodnotenia. Pripomienka bola akceptovaná. Kľúčové disparity a faktory rozvoja boli upresnené v súlade s odporúčaniami ex-ante hodnotiteľa.
3. Upozornenie na možný konflikt medzi Opatreniami PS 1.1 a PS 1.3, nakoľko obidve opatrenia riešia aspekty konkurencieschopnosti. Riziká konfliktu sú najmä v definovaných cieľoch opatrení.

Uvedené časti opatrení boli spracovateľmi SOP zosúladené jednoznačnými formuláciami cieľov predmetných opatrení SOP PS a nadväzne bude táto problematika podrobnejšie rozpracovaná cez operačné ciele a aktivity na ich zabezpečenie v programovom doplnku.

4. Upozornenie na možný konflikt medzi Opatreniami PS 1.1 a 1.4. Odporúča sa vypustiť oblasť environmentálnych technológií z Opatrenia 1.1 a zaradiť túto oblasť do Opatrenia 1.4.

Pripomienka bola akceptovaná. Oblasť environmentálnych technológií bola spracovateľmi zaradená do Opatrenia 1.4.

5. Upozornenie na možný konflikt medzi Opatreniami PS 1.5 a 2.3, keď v rámci opatrenia 1.5. „Rozvoj zahraničnej spolupráce a image SR“ je začlenený aj cestovný ruch, vrátane prírodného a kultúrneho bohatstva ako celku. Odporúča sa oblasť propagácie cestovného ruchu ponechať len v jednom opatrení, a to v Opatrení 2.3.

Pripomienka bola akceptovaná. Oblasť propagácie cestovného ruchu bola spracovateľmi jednoznačne definovaná v uvedených opatreniach.

6. Upozornenie na možný konflikt Opatrenia 2.1, v ktorom sa definujú aktivity aj na podporu napojenia podnikateľských subjektov v rámci jednotného informačného systému cestovného ruchu, čo je obsahom Opatrenia 2.3. Odporúča sa, aby všetky aktivity, ktoré sú súčasťou turistického informačného systému, boli koncentrované do Opatrenia 2.3 a v jeho rámci boli riešené komplexne.

Odporúčanie, aby všetky aktivity, ktoré sú súčasťou turistického informačného systému boli koncentrované do Opatrenia 2.3. a v jeho rámci boli riešené komplexne, bolo schválené. Informačný systém cestovného ruchu sa bude tvoriť v rámci Opatrenia 2.3. Slovenskou agentúrou cestovného ruchu. Prostredníctvom Opatrenia 2.1. môže byť konečným príjemcom verejný sektor a prostredníctvom Opatrenia 2.2. podnikateľský sektor, pričom budú oba vzájomne previazané .

Navrhované opatrenia boli vypracované na základe odporúčaní z rokovania dňa 5-6. júna v Bruseli. Opatrenie 2.3 je určené pre dobudovanie a prevádzkovanie informačného systému cestovného ruchu, pričom Opatrenie 2.2 tvorí nadstavbu daného systému tým, že konečnými príjemcami budú užívatelia systému (umožnenie nákupu technológii, techniky, softwaru, a pod.) a budú musieť byť aktívnymi dodávateľmi potrebných informácií do predmetného systému. Podrobnejšie rozpracovanie operačných cieľov a aktivít uvádzaných opatrení bude rozpracované v programovom doplnku.

V kapitole 6. Zhodnotenie kvality realizačných a monitorovacích opatrení, časť 6.1. Identifikácia nevyhnutných vylepšení, hodnotiteľ odporúča v častiach programovanie, monitorovanie účinnosti a finančné riadenie, nasledovné organizačné a informačné zabezpečenie:

a) Organizačné zabezpečenie

1. Osvojenie si a striktné dodržiavanie metodiky tvorby programových dokumentov podľa Nariadenia Rady (ES) č. 1260/1999. Pokračovanie a zintenzívnenie spolupráce s partnermi na úrovni sprostredkovateľských orgánov a vyzvanie partnerov k aktívnej účasti na príprave programových doplnkov.

Riadiaci orgán SOP PS priebežne zabezpečuje účasť sprostredkovateľských orgánov na dopracovaní Programového doplnku k SOP PS podľa vecnej príslušnosti jednotlivých programov štátnej pomoci tak, ako boli odsúhlasené poradou vedenia MH SR dňa 24. apríla 2003.

2. Posilnenie kapacity pre riadenie projektov podľa metodiky PCM a ABB na všetkých úrovniach sprostredkovateľských orgánov. V maximálnej možnej miere využitie existujúcej infraštruktúry siete sprostredkovateľských organizácií pre implementáciu konkurencieschopných postupov pre riadenie projektov.

MH SR požiadalo sprostredkovateľské orgány v rámci SOP PS o upresnenie potrieb ľudských zdrojov na zabezpečenie riadenia projektov podľa metodiky PCM a ABB. Zároveň MH SR v súlade s požiadavkami sprostredkovateľských orgánov zabezpečuje potrebné finančné zabezpečenie zo štátneho rozpočtu pre riadenie projektov a implementáciu SOP PS.

3. Vytvorenie vhodných audit trailov. Vypracovanie metodiky pre monitorovanie účinnosti na všetkých úrovniach pre potreby užívateľov v procese programovania a finančnej kontroly. Vytvorenie vhodných audit trailov. Vytvorenie formulárov všetkých certifikačných a transakčných dokumentov procesu finančného riadenia.

Vypracovaním metodiky pre monitorovanie účinnosti na všetkých úrovniach, vrátane vytvorenia formulárov, bolo uložené vládou SR Ministerstvu financií Slovenskej republiky v spolupráci s Ministerstvom výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky. MH SR následne zabezpečí jej využívanie na všetkých úrovniach v procese monitorovania účinnosti na všetkých úrovniach.

b) Informačné zabezpečenie

1. Odporúčame pri tvorbe programových doplnkov a finančných rámcov na úrovni opatrení vychádzať z váh jednotlivých opatrení z pohľadu relevantnosti ku kľúčovým disparitám, globálnemu a špecifickým cieľom, ako aj k cieľom politik EÚ.

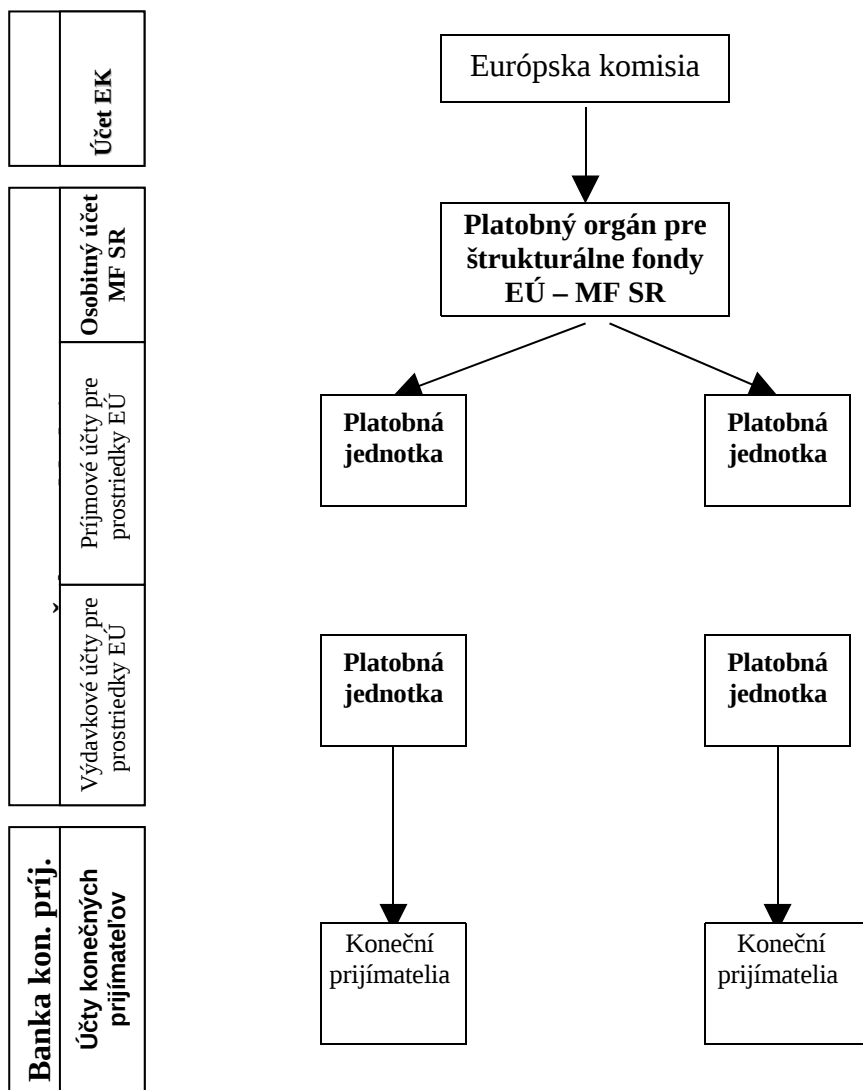
Pri spracovaní Programového doplnku bola zohľadnená finančná náročnosť opatrení z pohľadu kľúčových disparít, ktorými sú predovšetkým *nízka pridaná hodnota priemyselnej produkcie, nedostatočná konkurencieschopnosť priemyslu a služieb*, neukončená reštrukturalizácia priemyselných podnikov, vysoké staré ekologické záťaže, nedostatočné využitie existujúcich výrobných kapacít a surovinových zdrojov, nedostatočná rozvinutosť a nízka kvalita služieb v cestovnom ruchu a nedostatočná podpora výskumu a vývoja. Z uvedeného vyplýva, že najväčší podiel finančných prostriedkov vyčlenených na tieto opatrenia bude smerovaný do Opatrení č. 1.1., 1.2., 2.1. a 2.2.

2. Ďalej odporúčame komplexne pristupovať k hodnoteniu absorpčnej schopnosti. V tomto ohľade odporúčame priebežné vyhodnotenie disponibilných návrhov projektov v sieti sprostredkovateľských orgánov pre ERDF.

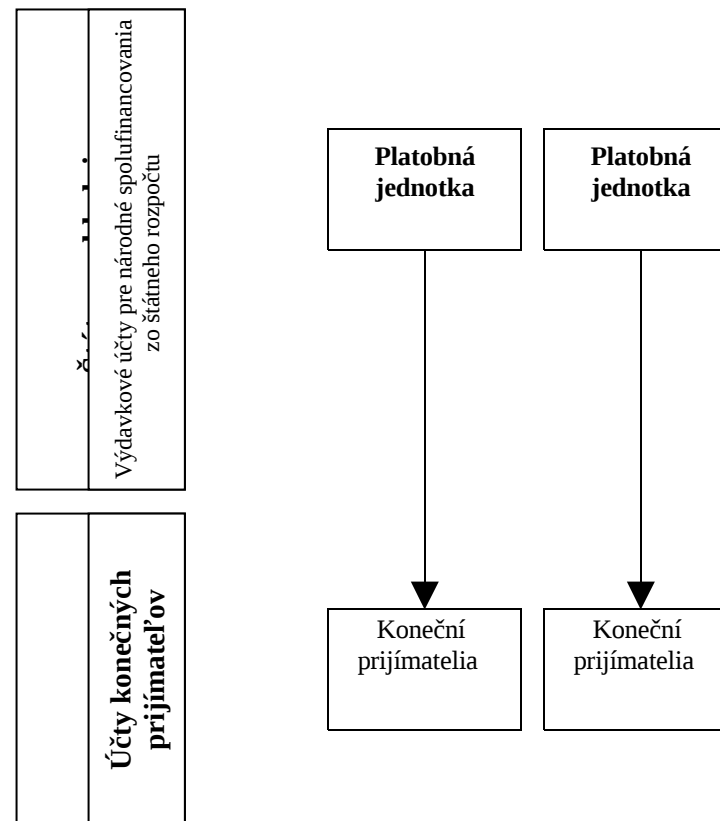
Odporúčanie ex.-ante hodnotiteľa týkajúce sa využitia disponibilných návrhov projektov v sieti sprostredkovateľských orgánov SOP PS bude priebežne zabezpečované. Navyiac už v súčasnosti MH SR sústredilo námety projektov z úrovne VÚC a odvetvových zväzov v objeme cca 1 400 mil. EUR.

3. Pri riadení pomoci sa odporúča implementovať postupy procesne riadeného manažmentu. Odporúčanie ex-ante hodnotiteľa implementovať pri riadení pomoci postupy procesne riadeného manažmentu budú v rámci inovačných opatrení realizované najmä formou analýzy procesov strategického plánovania na úrovni riadenia pomoci z ERDF, ktorých výstupy budú smerované vo forme odporúčaní pre reengineering pracovného procesu, podnikateľské aktivity a celkový reengineering reprodukčného procesu.

Príloha č. 2 Finančné toky ERDF

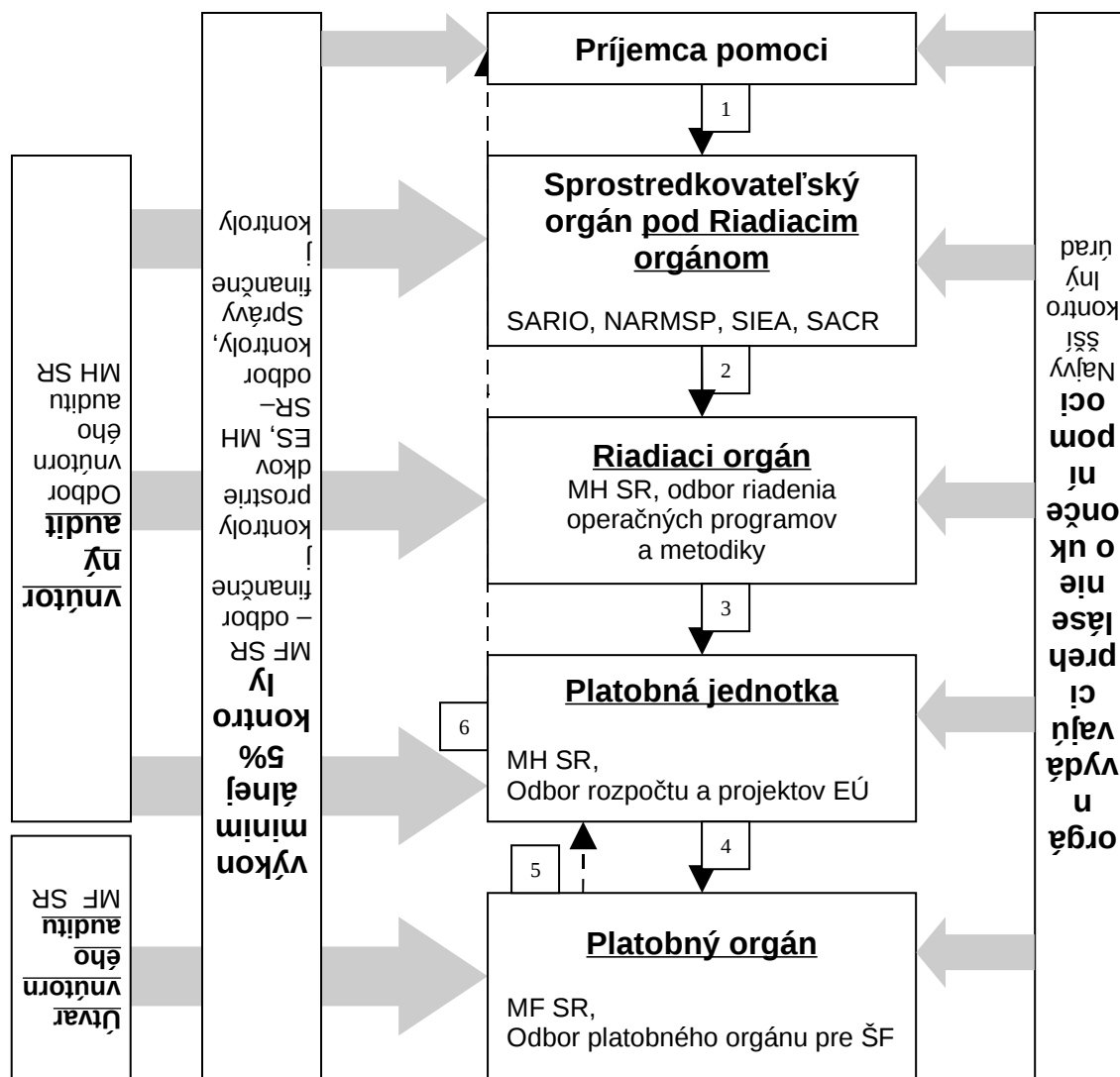

Finančné toky národného spolufinancovania zo štátneho rozpočtu

Príloha č. 3

Schéma obehu informačných a finančných tokov SOP Priemysel a služby

--▶ finančný tok ▶ audit / kontrola
 —▶ informačný tok

1. Žiadosť prijímateľa pomoci o platbu
2. Podklady k prehláseniu o overení
3. Prehlásenie o overení od Riadiaceho orgánu
4. Súhrnná žiadosť o platbu
5. Platba prostriedkov ERDF z účtu platobného orgánu
6. Platba prostriedkov ERDF a štátneho rozpočtu príjemcom pomoci

Príloha č. 4

Použité pojmy a skratky k Sektorovému operačnému programu Priemysel a služby

Použité pojmy a ich definície:

- a) **Audit trail** - podrobný popis riadenia a realizácie pomoci zo štrukturálnych fondov na všetkých úrovniach.
- b) **Certifikácia** - potvrdenie správnosti a oprávnenosti výdavkov a efektívnosti systémov riadenia a kontroly štrukturálnych fondov.
- c) **Cieľ 1** - cieľ ES umožňujúci podporu zo štrukturálnych fondov pre zaostávajúce regióny, v ktorých hodnota HDP na obyvateľa meraná paritou kúpnej sily a vypočítaná na základe údajov ES v priemere za posledné tri kalendárne roky je nižšia ako 75 % priemeru Európskych spoločenstiev.
- d) **Cieľ 2** - cieľ ES umožňujúci podporu z Európskeho fondu regionálneho rozvoja a Európskeho sociálneho fondu pre regióny vážne postihnuté úpadkom priemyslu, a ktoré čelia štrukturálnym ťažkostiam.
- e) **Cieľ 3** - cieľ ES umožňujúci podporu z Európskeho sociálneho fondu pre rozvoj ľudských zdrojov, modernizáciu a prispôsobovanie politík a systémov vzdelávania, školenia a zamestnanosti.
- f) **Doplnok programu** - dokument vykonávajúci stratégiu a priority pomoci, obsahujúci podrobné prvky na úrovni opatrenia, ako ich uvádza čl. 18, ods. 3, Nariadenia Rady (ES) č. 1260/1999, ktorý vypracuje členský štát alebo riadiaci orgán a ktorý bude v nevyhnutných prípadoch prehodnotený podľa čl. 34, ods. 3, Nariadenia Rady (ES) č. 1260/1999. Zasiela sa Európskej komisii pre informáciu.
- g) **Európska investičná banka (ďalej len „EIB“)** - medzinárodná finančná a úverová inštitúcia poskytujúca úvery príjemcom pomoci určené na spolufinancovanie projektov.
- h) **Európsky poľnohospodársky usmerňovací a záručný fond (ďalej len „EAGGF“)** - jeden z hlavných nástrojov štrukturálnej a regionálnej politiky EÚ podporujúci adaptáciu poľnohospodárskych štruktúr na dlhodobé štrukturálne zmeny v poľnohospodárstve, rozvoj poľnohospodárskej infraštruktúry, rozvoj a obnovu vidieka, vidieckeho dedičstva a lesov.
- i) **Európsky fond regionálneho rozvoja (ďalej len ERDF)** - jeden z hlavných nástrojov štrukturálnej a regionálnej politiky EÚ, ktorého cieľom je prispievať k rozvoju najmenej rozvinutých regiónov Európskej únie.
- j) **Európsky sociálny fond (ďalej len „ESF“)** - jeden z hlavných nástrojov štrukturálnej a regionálnej politiky EÚ napomáhajúci k dosiahnutiu cieľov najmä v aktívnej politike zamestnanosti a k voľnému pohybu pracovných síl v boji proti nezamestnanosti a znevýhodneniu rôznych skupín ľudí na trhu práce.

- k) **Finančný nástroj na usmerňovanie rybolovu (ďalej len „FIFG“)** - jeden z hlavných nástrojov štrukturálnej a regionálnej politiky EÚ, ktorého cieľom je zabezpečiť vyrovnaný, harmonický rozvoj rybárskeho priemyslu.
- l) **Iniciatívy ES** - forma pomoci ES zo štrukturálnych fondov, ktorá sa týka cezhraničnej (INTERREG A), transregionálnej (INTERREG B) a transnacionálnej spolupráce (INTERREG C), hospodárskej a spoločenskej obnovy zaostalých miest a mestských oblastí (URBAN), rozvoja vidieka (LEADER) alebo medzištátnej spolupráce na presadzovanie nových prostriedkov boja so všetkými formami diskriminácie a nerovnoprávnosti v oblasti trhu práce (EQUAL).
- m) **Indikátor** - merateľný ukazovateľ účinku a výsledkov projektu alebo akcie. Používa sa pre hodnotenie programu, priority, opatrenia, projektov a akcií. Hodnotenie sa uskutočňuje na začiatku, v priebehu realizácie a po ukončení.
- n) **Kohézny fond** - finančný nástroj ES určený pre členské krajiny, v ktorých hodnota HDP na obyvateľa meraná paritou kúpnej sily a vypočítaná na základe údajov ES v priemere za posledné tri kalendárne roky je nižšia ako 90 % priemeru Európskych spoločenstiev. Podporuje projekty v oblasti dopravnej infraštruktúry a životného prostredia.
- o) **Príjemca pomoci** - orgán, organizácia, právnická osoba, fyzická osoba alebo administratívna jednotka, ktorá má prospech z projektu a je zodpovedná za jeho realizáciu. V prípade schém pomoci podľa článku 87 Zmluvy o založení ES sú konečnými prijímateľmi tie orgány, ktoré túto podporu poskytujú.
- p) **Monitorovací výbor pre CSF** - orgán zriadený členským štátom po dohode s riadiacim orgánom pre CSF a po konzultácii s partnermi, ktorý je zodpovedný za monitorovanie pokroku v realizácii priorít a cieľov stanovených v CSF. Je zložený zo zástupcov jednotlivých riadiacich orgánov, platobného orgánu, ostatných zainteresovaných subjektov a, tam kde je to vhodné, zástupcu EIB. Na práci monitorovacieho výboru sa ako pozorovateľ podieľa zástupca EK. Výboru predsedá zástupca riadiaceho orgánu pre CSF.
- r) **Monitorovací výbor pre operačný program** - orgán zriadený členským štátom po dohode s riadiacim orgánom pre operačný program a po konzultácii s partnermi, ktorý je zodpovedný za monitorovanie pokroku v realizácii priorít a cieľov stanovených v operačnom programe. Je zložený zo zástupcov príslušného riadiaceho orgánu pre operačný program, riadiaceho orgánu pre CSF, platobného orgánu, ostatných zainteresovaných subjektov a, tam kde je to vhodné, zástupcu EIB. Na práci monitorovacieho výboru sa ako pozorovateľ podieľa zástupca EK. Výboru predsedá zástupca riadiaceho orgánu pre operačný program.
- s) **Národný rozvojový plán (National Development Plan, ďalej len „NDP“)** – programovací dokument členského štátu obsahujúci analýzu situácie vzhľadom k cieľom uvedeným v článku 1 Nariadenia Rady (ES) č. 1260/1999 a prioritným potrebám pre dosiahnutie týchto cieľov, vrátane stratégie, plánovaných prioritných činností, ich špecifických cieľov a s tým spojených finančných prostriedkov.
- t) **Opatrenie** - prostriedok, ktorým je v priebehu niekoľkých rokov uskutočňovaná priorita programovacieho dokumentu a ktorý umožňuje financovanie činností.

- u) **Operačný program** - programovací dokument schválený Európskou komisiou pre vykonávanie Rámca podpory Spoločenstva, obsahujúci súvislý súbor priorít zahrňujúcich viacročné opatrenia, ktorý môže byť vykonávaný využitím pomoci jedného alebo viacerých fondov, jedného alebo viacerých iných existujúcich finančných nástrojov a EIB.
- t) **Priorita** - jeden z hlavných zámerov stratégie prijatej do Rámca podpory Spoločenstva alebo pomoci. Každéj priorite je pridelený príspevok zo štrukturálnych fondov a iných finančných nástrojov, príslušné finančné prostriedky členského štátu a súbor bližšie určených konkrétnych cieľov.
- v) **Rámec podpory Spoločenstva (Community Support Framework - ďalej len „CSF“)** - dokument schválený Európskou komisiou po dohode s príslušným členským štátom, ktorý vyplýva z hodnotenia Národného rozvojového plánu predloženého členským štátom. Obsahuje stratégiu a priority podporované zo štrukturálnych fondov a zo zdrojov členského štátu, ich špecifické ciele, príspevok fondov a ostatné finančné prostriedky. Realizuje sa prostredníctvom jedného alebo viacerých operačných programov.
- z) **Riadiaci orgán** - jeden alebo viac vnútroštátnych, regionálnych alebo miestnych orgánov či subjektov menovaných členskými štátmi pre účely riadenia podpory zo štrukturálnych fondov. Je menovaný pre Rámec podpory Spoločenstva, každý operačný program, Jednotný programovací dokument a iniciatívy ES. Riadiacim orgánom pre SOP PS je Ministerstvo hospodárstva SR - odbor riadenia operačných programov a metodiky.
- x) **Štátna pokladnica** - inštitúcia zabezpečujúca centralizáciu príjmov a realizáciu výdavkov štátneho a verejného rozpočtu a dennú likviditu štátneho rozpočtu. Jej postavenie a činnosť je upravené Zákonom č. 291/2002 Z.z. o štátnej pokladnici a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení Zákona č. 386/2002 Z.z.
- y) **Štrukturálne fondy** - nástroje štrukturálnej politiky EÚ využívané na dosiahnutie jej cieľov. K štrukturálnym fondom patria Európsky fond regionálneho rozvoja, Európsky sociálny fond, Európsky poľnohospodársky usmerňovací a záručný fond - usmerňovacia sekcia a Finančný nástroj na usmerňovanie rybolovu.

Použité skratky:

AZCR	- aktívny zahraničný cestovný ruch
BIC	- podnikateľské inovačné centrum
CR	- cestovný ruch
CZT	- diaľkové vykurovanie
DG Regio	- Generálny Direktoriát - Regionálna politika
EAGGF	- Európsky poľnohospodársky usmerňovací a záručný fond
EIB	- Európska investičná banka
EK	- Európska komisia
ERDF	- Európsky fond regionálneho rozvoja
ES	- Európske spoločenstvo
ESF	- Európsky sociálny fond
FIFG	- Finančný nástroj na usmerňovanie rybolovu
HDP	- hrubý domáci produkt
HDP/obyv. (P.P.S)	- súhrnná ekonomická úroveň vyjadrená v parite kúpnej sily
Krajiny SVE-	- Zoskupenie štátov strednej a východnej Európy (Česká republika, Poľsko, Maďarsko, Slovinsko, Slovensko)
MDPT SR	- Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií SR
MF SR	- Ministerstvo financií SR
MH SR	- Ministerstvo hospodárstva SR
MP SR	- Ministerstvo pôdohospodárstva SR
MPSVR SR	- Ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny SR
MSP	- malé a stredné podnikanie
MV	- Monitorovací výbor
MVRR SR	- Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR
MŽP SR	- Ministerstvo životného prostredia SR
NADSME	- Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania
NRP SR	- Národný rozvojový plán SR
NUTS II	- (NUTS - z francúzskeho Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques) - územné štatistické jednotky v rámci EÚ
ODHZ	- osobné horské dopravné zariadenia
OKEČ/NACE	- odvetvová klasifikácia ekonomických činností
OR OPaM	- Odbor riadenia operačných programov a metodiky
PJ	- Platobná jednotka (sprostredkovateľský orgán pod Platobným orgánom)
PV MH SR	- Porada vedenia MH SR
PVŠF EÚ	- Prípravný výbor pre štrukturálne fondy EÚ
PZCR	- pasívny zahraničný cestovný ruch
PZI	- priame zahraničné investície
ROP SR	- Regionálny operačný program SR
RPIC	- Regionálna poradenské a informačné centrum
RPS/CSF	- Rámec podpory Spoločenstva
RRA	- Regionálna rozvojová agentúra
SARIO	- Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu
SACR	- Slovenská agentúra pre cestovný ruch
SIEA	- Slovenská inovačná a energetická agentúra a jej regionálne pobočky
SOP PS	- Sektorový operačný program Priemysel a služby
SPP	- Slovenský plynárenský priemysel

SWOT analýza	- analýza silných a slabých stránok, príležitostí a hrozieb
ŠF EÚ	- štrukturálne fondy EÚ
ŠÚ SR	- Štatistický úrad SR
VÚC	- vyšší územnosprávny celok
WTO	- Svetová obchodná organizácia

Východiskami rozvojovej stratégie v jednotlivých oblastiach ekonomického rozvoja SR sú koncepcné materiály spracované na úrovni MH SR. Súvisiace dokumenty sú najmä:

- „Rozpracovanie priemyselnej politiky EÚ na podmienky SR“
- „Rozpracovanie priemyselnej politiky SR vo vybraných odvetviach spracovateľského priemyslu do roku 2006“
- „Aktualizácia Komplexného programu podpory exportu v nadväznosti na vývoj zahraničného obchodu a predpoklad jeho vývoja v roku 2001“
- „Rekapitulácia hlavných makroekonomických poznatkov a záverov, ako aj pozitívnych predpokladov a rizík vo vývoji deficitu v roku 2002“
- „Analýza stavu podnikateľského prostredia SR“
- „Stratégia podpory vstupu zahraničných investícií do SR“
- „Analýza vývoja malého a stredného podnikania a návrh na zmeny v systéme podpory malého a stredného podnikania“
- „Kritéria na hodnotenie účelností vynaložených prostriedkov na rozvojové a podporné programy kapitoly Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky“
- „Zhodnotenie účinnosti systému na ochranu spotrebiteľa v Slovenskej republike z pohľadu kapitoly č. 23 a zásady spotrebiteľskej politiky do roku 2003“
- „Národný program CR „(185/2001)“
- „Konceptné zameranie technickej politiky priemyselných odvetví“
- „Národný program rozvoja cestovného ruchu v SR“
- „Návrh energetickej politiky SR“
- „Návrh programu znižovania energetickej náročnosti a využitia alternatívnych zdrojov energie, vrátane podpory výskumu a vývoja v tejto oblasti“
- „Konceptia efektívneho využívania energie“
- „Konceptia využívania obnoviteľných zdrojov energie“
- „Informácia o realizácii Programu rozvoja automobilového priemyslu SR“
- „Drevo surovina 21. storočia“
- „Program na podporu rozvoja spracovania a využívania drevnej suroviny“
- „Zhodnotenie vývoja konkurenčnej schopnosti chemického priemyslu v súvislosti s prispôbovaním sa prostrediu EÚ“
- „Komplexná analýza uhoľného baníctva“

Príloha č. 6

Právny rámec Operačného programu – Priemysel a služby

Na základe článku 3 Nariadenia Rady (ES) č. 1260/1999 z 21. júna 1999 o všeobecných ustanoveniach o štrukturálnych fondoch spĺňa Slovenská republika s výnimkou hlavného mesta Bratislavy pre skrátené programovacie obdobie 2004 až 2006 kritérium na zaradenie medzi regióny Cieľ 1. Hlavné mesto SR, Bratislava, spĺňa kritériá na zariadenie pod Cieľ 2 a Cieľ 3.

V súlade s článkom 18 Nariadenia Rady (ES) č. 1260/1999 predložila Vláda SR Európskej komisii (EK) operačný program Priemysel a služby spolu s Národným rozvojovým plánom SR na využitie prostriedkov zo štrukturálnych fondov pre SR v skrátenom programovacom období 2004 až 2006. OP Priemysel a služby konkretizuje stratégiu podpory NRP pre prioritnú os „Rast konkurenčnej schopnosti priemyslu a služieb s využitím domáceho rastového potenciálu“ a predstavuje s ďalšími programovými dokumentmi plán využitia finančných prostriedkov ERDF v období 2004-2006. Geograficky SOP Priemysel a služby platí pre celé územie SR s výnimkou hlavného mesta SR, Bratislavy.

SOP Priemysel a služby bol spracovaný MH SR, pričom rozvojová stratégia sa riešila princípom partnerstva. Do prípravy a spracovania dokumentu boli zapojené nasledujúce inštitúcie a osoby: zástupcovia regiónov na úrovni krajov; zainteresované rezorty, najmä Ministerstvo financií SR, Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR, Ministerstvo životného prostredia SR, Ministerstvo školstva SR, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ministerstvo dopravy, spojov a telekomunikácií SR; hospodárski a sociálni partneri, najmä Slovenská priemyselná a obchodná komora, Asociácia zamestnávateľských zväzov a združení SR, Združenie priemyselných zväzov SR, Združenie podnikateľov Slovenska, Slovenská živnostenská komora.

1.2. Dokumenty a predpisy EÚ

Koncepčné a programové dokumenty Slovenskej republiky v oblasti priemyslu rešpektujú základné zásady a princípy platné v EÚ, ktoré vyplývajú hlavne z:

- čl. 157 Zmluvy o založení Európskeho Spoločenstva (ES) a ďalších dokumentov, ku ktorým patrí Oznámenie Komisie o konkurencieschopnosti priemyslu EÚ (COM (94) 319 final);
- Uznesenie Rady o posilnení konkurencieschopnosti priemyslu Spoločenstva (94/C 343/01);
- Rozhodnutie Rady o realizácii Akčného programu Spoločenstva k posilneniu konkurencieschopnosti európskeho priemyslu (94/413/EC);
- Nariadenie Rady (ES) č. 1260/99 o obecných ustanoveniach o štrukturálnych fondoch;
- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1783/99 o Európskom fonde regionálneho rozvoja;
- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1784/99 o Európskom sociálnom fonde (ESF);
- Nariadenie Komisie (ES) č. 438/2001, ktorým sa stanoví podrobné pravidlá pre uskutočňovanie Nariadenia Rady (ES) č. 1260/1999 ohľadne riadiacich a kontrolných systémov pre pomoc poskytovanú v rámci štrukturálnych fondov;
- Nariadenie Komisie (ES) č. 448/2001, ktorým sa stanovujú podrobné pravidlá pre uskutočňovanie Nariadenia Rady (ES) č. 1260/1999 ohľadne postupu pri uskutočňovaní opráv financovania pomoci poskytovanej v rámci SF;
- Nariadenie Komisie (ES) č. 1159/2000 o informačných a propagačných opatreniach, ktoré majú byť uskutočnené členskými štátmi v súvislosti s pomocou SF;
- Nariadenie Komisie (ES) č. 1685/2000, týkajúce sa spôsobilosti výdajov na činnosti spolufinancované štrukturálnymi fondmi;

- Smernica Rady (ES) a Európskeho parlamentu č. 42/2001 o ohodnocovaní vplyvov určitých plánov a programov na životné prostredie;
- Nariadenie Rady (ES) č. 1447/2001, ktorým sa mení Nariadenie Rady (ES) č. 1260/1999 o obecných ustanoveniach o štrukturálnych fondoch;
- Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1783/1999 o Európskom fonde pre regionálny rozvoj;
- Nariadenie Komisie (ES) č. 1681/1994 o nezrovnalostiach a navrátenie chybné vyplatených čiastok v súvislosti s financovaním štrukturálnych politík a organizácií informačného systému v tejto oblasti;
- Nariadenie Komisie (ES) č. 643/2000 o opatreniach pre používanie eura pre účely rozpočtového riadenia štrukturálnych fondov;
- Finančné nariadenie zo dňa 21. decembra 1977 o spoločnom rozpočte Európskych Spoločenstiev;
- Nariadenie Rady (ES) č. 7622/2001, ktorým sa mení Finančné nariadenie zo dňa 21. decembra 1977 o spoločnom rozpočte Európskych spoločenstiev;
- The New Programming period 2000-2006 - methodological working paper No 1 - Vademecum for Struktural Funds and Programming Documents;
- Methodological working papers No. 2, 3, 5

V zmysle článku 12 Nariadenia Rady (ES) č. 1260/1999, opatrenia spolufinancované zo štrukturálnych fondov musia byť v súlade s princípmi a cieľmi trvalo udržateľného rozvoja, s princípmi stanovenými v Zmluve o založení ES a v Šiestom environmentálnom akčnom programe Európskeho spoločenstva („Naša budúcnosť, naša voľba“), ako aj so záväzkami prijatými Európskym spoločenstvom v rámci medzinárodných dohovorov. Opatrenia financované na základe Operačného programu regionálneho rozvoja musia byť v súlade s environmentálnym acquis Európskeho spoločenstva. Musí byť zabezpečený najmä súlad so Smernicami o biotopoch a voľne žijúcom vtáctve (92/43/EHS a 79/409/EHS) a Smernicou o posudzovaní vplyvov na životné prostredie (85/337/EHS, v znení smernice 97/11/ES).

1.3. Dokumenty a predpisy SR

SOP Priemysel a služby a koncepčné a programové dokumenty SR rešpektujú základné princípy dokumentov a predpisov EÚ.

Vybrané dokumenty :

- Koncepcia priemyselnej politiky,
 - Energetická politika,
 - Uznesenia vlády SR ku koncepčným a rozvojovým materiálom.
- Hlavné právne normy s úzkym vzťahom k SOP Priemysel a služby:
- Zákon č. 303/1995 Z. z. o rozpočtových pravidlách, v znení neskorších predpisov,
 - Zákon č. 231/1999 Z. z. o štátnej pomoci, v znení neskorších predpisov,
 - Zákon č. 565/2001 Z. z. o investičných stimuloch, v znení neskorších predpisov,
 - Zákon č. 70/1998 Z. z. o energetike, v znení neskorších predpisov,
 - Zákon č. 132/2002 Z. z. o vede a technike,
 - Zákon č. 503/2001 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja,
 - Zákon č. 188/1994 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže, v znení neskorších predpisov,
 - Zákon č. 264/1999 Z. z. o technických požiadavkách na výrobky a o posudzovaní zhody a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov,
 - Zákon č. 263/1999 Z. z. o verejnom obstarávaní, v znení neskorších predpisov,
 - Zákon č. 119/1996 Z. z. o koncesnom obstarávaní, v znení neskorších predpisov,
 - Zákon č. 39/1993 Z. z. o Najvyššom kontrolnom úrade SR, v znení neskorších predpisov,

- Zákon č. 502/2001 Z. z. o finančnej kontrole a vnútornom audite.